PÉNZÜGYMINISZTÉRIUM

1-0090/1976.

SZIGORÚAN TITKOS!

Készült 90 példányban

90 sz. példány

JELENTÉS

a

MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG

1975. évi

költségvetésének végrehajtásáról

(Országgyűlési előterjesztés tervezete)

Budapest, 1976

P. M. Központi TÜK. Ügykezelőség 19 76
1 Lapszám 1-0090 sz.-hoz

Vegyes kiadások részletezése jogcimenként

Millió forintban!

Megnevezés	1974.évi tény	1975. évi	
		terv	tény
OTP: Költségtérités a kamatmentes hitelek után	192	216	218
Kezelési költségtérités a szociálpolitikai kedvezmény után	2o	2o	21
Költségtérités a kölcsön-kötvények után	17	.	1
IKKA-költségtérités	26	23	22
ÁB: Közületi kártérités	11	11	7
Állatkár-térités	28	29	9
Életbiztositási dijjal kapcs. térités	1	2	1
PK: Költségtérités	1o	15	15
Bankok kezelési költségtéritése	1o	2o	13
ÁTI: Készletfenntartási költség	122	144	127
MÁV arcképes igazolványok érvényesitési dija	34	35	34
Vietnami ellenőrző bizottsággal kapcs.költség	45	8o	59
Tanácsi irodagépek beszerzése	36	4o	26
A Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállitás költségeihez hozzájárulás	.	5o	3o
Gyermek-tartásdij állami megelőlegezése	.	3o	3
Külföldi képviseleti és kulturális épületek létesitése	15	.	58
Külföldi menekültek segélyezése	6	3o	8
Mg.szövetkezetek müszaki fejlesztési alapjának kiegészitése	.	3o	.
Földalatti tárolóterek költségei	.	2o	.
Adóügyi személyi prémium	12	15	12
Pénzügyi nyomtatványok	2o	2o	12
Földminősitési költség	.	1o	.
Adóbehajtási költség	5	6	5
Kártalanitási költség	.	5	.
Csökkent munkaképességüek segélye	34	.	48
ÁTI: Intervenciós alap kiegészitése	147	.	.
Élelmiszeripari intervenciós alap támogatása	7o	.	.
Zöldség-gyümölcs kockázati alap maradványa	45	.	.
Egyéb	61	93	53
Összesen	967	944	782

JELENTÉS

a

MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG

1975. évi

költségvetésének végrehajtásáról

(Országgyűlési előterjesztés tervezete)

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal

Törvényjavaslat a Magyar Népköztársaság 1975. évi költségvetésének végrehajtásáról 1

A törvényjavaslat mellékletei

A minisztériumok és az önálló költségvetési fejezetet képező szervek kötelező előirányzatainak teljesítése fejezetenként és jogcimenként 6

A tanácsok költségvetése kötelező előirányzatainak teljesitése megyénként és jogcimenként..... 7

A törvényjavaslat indokolása

A népgazdaság 1975. évi fejlődése és a pénzügyi helyzet 8

A vállalatok és szövetkezetek gazdasági-pénzügyi eredményei 27

Az állami költségvetés bevételei 45

Az állami költségvetés kiadásai 55

A tanácsok gazdálkodása 1o3

Következtetések 118

Összesitések — Tábla

Az 1975. évi állami költségvetés végrehajtásának mérlege ..... I.

A vállalatoktól származó bevételek népgazdasági áganként ..... II.

A vállalatoknak adott támogatások népgazdasági áganként ..... III.

A társadalombiztositási kiadások költséghelyenként és alágazatonként ..... IV.

A költségvetési szervek kiadásai költséghelyenként, alágazatonként és ágazatonként ..... V.

A központi szervek költségvetésének végrehajtása fejezetenként ..... VI.

A főváros, a megyék és a megyei városok költségvetésének bevételei és kiadásai jogcimenként ..... VII.

A főváros, a megyék és a megyei városok költségvetésének bevételei főbb jogcimenként és megyénként .....VIII.

A főváros, a megyék és a megyei városok költségvetésének kiadásai főbb jogcimenként és megyénként ..... IX.

A főváros, a megyék és a megyei városok fejlesztési alapjának bevételei és kiadásai jogcimenként ..... X.

A főváros, a megyék és a megyei városok fejlesztési alapjának bevételei főbb jogcimenként és megyénként. XI.

A főváros, a megyék és a megyei városok fejlesztési alapjának kiadásai főbb jogcimenként és megyénként . XII.

x

x x

TÖRVÉNYJAVASLAT

a Magyar Népköztársaság 1975. évi költségvetésének végrehajtásáról

1.§.

Az országgyülés a Magyar Népköztársaság 1975. évi költségvetéséről szóló 1974. évi IV. számu törvény végrehajtására vonatkozó jelentést

313.264,o47.ooo /Háromszáztizenhárommilliárd-kettőszázhatvannégymillió-negyvenhétezer/ forint bevétellel,

316.224,o47.ooo /Háromszáztizenhatmilliárd-kettőszázhuszonnégymillió-negyvenhétezer/ forint kiadással,

2.96o,ooo.ooo /Kettőmilliárd-kilencszázhatvanmillió/ forint hiánnyal

jóváhagyja.

2.§.

/1/ Az 1. §-ban foglalt bevételekből az állami vállalatok, az ipari szövetkezetek, a fogyasztási, értékesitő és beszerző szövetkezetek, a szövetkezeti vállalatok nyereségadó, eszközlekötési járulék, illetményadó, társadalombiztositási járulék, termelési adó, forgalmi adó, vám és import-forgalmi adó, központositott amortizáció, városi és községi hozzájárulás, valamint egyéb befizetéseinek összege 234.93o millió forint, a bevételi főösszeg 75 %-a, amely a főbb népgazdasági ágak szerint a következő:

ipar 111.452 millió forint, épitőipar 16.314 millió forint, mezőgazdaság, erdő- és vizgazdálkodás 4.645 millió forint, szállitás és hirközlés 12.742 millió forint, kereskedelem 7o.776 millió forint, nem termelő ágazatok 19.ool millió forint.

/2/ Az 1. §-ban foglalt bevételekből

a mezőgazdasági szövetkezetek adó-, társadalombiztositási járulék, továbbá városi és községi hozzájárulás befizetéseinek összege 8.o24 millió forint, a bevételi főösszeg 2,6 %-a,

a lakosságtól származó adó-, illeték-, társadalombiztositási és nyugdijjárulék befizetések összege 16.242 millió forint, a bevételi főösszeg 5,2 %-a,

a központi és a tanácsi költségvetési szervezetektől, a belföldi hitelműveletekből, a nemzetközi pénzügyi kapcsolatokból és az egyéb forrásokból eredő különféle bevételek összege 54.o68 millió forint, a bevételi főösszeg 17,2 %-a.

3.§.

Az 1. §-ban foglalt kiadásokból

beruházásra, tanácsi fejlesztési alapok pénzeszközeinek növelésére, magánlakásépitéshez nyujtott állami támogatásra, egyes állami beruházásokkal kapcsolatos forgóalapjuttatásra, vállalati fejlesztési alapok kiegészitésére, központi készletezésre és mezőgazdasági szövetkezeti beruházások támogatására elszámolt összeg 65.o22 millió forint, a kiadási főösszeg 2o,6 %-a,

állami vállalatok, ipari szövetkezetek, fogyasztási, értékesitő és beszerző szövetkezetek, szövetkezeti vállalatok egyes termelési és forgalmi tevékenységének elősegitését szolgáló állami visszatéritésekre, dotációkra, termelési árkiegészitésekre, fogyasztói árkiegészitésekre, import-ártámogatásokra, egyéb állami támogatásokra, mezőgazdasági szövetkezetek üzemviteli támogatására

és a Mezőgazdasági Termelőszövetkezeti Nyugdijalap kiegészitésére forditott összeg 1o3.397 millió forint, a kiadási főösszeg 32,7 %-a.

4.§.

/1/ Az 1. §-ban foglalt kiadásokból a társadalombiztositásra és a költségvetési szervezetek müködésére és fenntartására elszámolt összeg 122.977 millió forint, a kiadási főösszeg 38,9 %-a.

/2/ Az /1/ bekezdésben megjelölt összeg a következő fő feladatokra került felhasználásra:

társadalombiztositási feladatokra, ezen belül családi pótlékra, táppénzre, gyermekgondozási és egyéb készpénzsegélyekre, gyógyszerellátásra, és gyógyászati szolgáltatásokra, nyugdijakra és egyéb ellátásokra 43.o37 millió forint, a kiadási főösszeg 13,6 %-a,

szociális és egészségügyi feladatokra, ezen belül kórházak, klinikák, egyéb fekvő- és járóbetegeket gyógyitó intézetek fenntartására, az anya-, csecsemő- és gyermekvédelmi, közegészségügyi és járványügyi ellátásra, továbbá egyéb egészségügyi és szociális célokra, valamint üdülők müködtetésével kapcsolatos hozzájárulásra 12.839 millió forint, a kiadási főösszeg 4,1 %-a,

kulturális feladatokra, ezen belül alsó-, közép- és felsőfoku oktatási, tudományos, kutatási, közmüvelődési, müvészeti, gyermek- és diákjóléti intézmények, sportlétesitmények fenntartására 21.978 millió forint, a kiadási főösszeg 6,9 %-a,

védelemre 11.811 millió forint, a kiadási főösszeg 3,7 %-a,

rend- és jogbiztonságra 7.4o2 millió forint, a kiadási főösszeg 2,3 %-a,

központi és helyi igazgatásra 4.907 millió forint, a kiadási főösszeg 1,6 %-a,

költségvetési szervezetek által ellátott ut- és hídfenntartási, város- és községgazdálkodási, mezőgazdasági, vizgazdálkodási, továbbá egyéb gazdasági feladatokra 15.356 millió forint, a kiadási főösszeg 4,9 %-a,

költségvetési szervezetek állóeszközeinek felujitására és egyéb feladatainak ellátására 5.647 millió forint, a kiadási főösszeg 1,8 %-a.

5.§.

Az 1. §-ban foglalt kiadásokból nemzetközi fizetési kötelezettségek teljesitésére, belföldi hitelek törlesztésére, kamatfizetésekre és egyéb költségvetési feladatok ellátására forditott összeg 24.828 millió forint, a kiadási főösszeg 7,8 %-a.

6.§.

Az országgyülés az 1. §-ban foglalt összegeken belül

a minisztériumok és az önálló költségvetési fejezetet képező szervezetek társadalombiztositási és nyugdijjárulékkal növelt bevételi előirányzatainak teljesitését 33.837 millió forinttal és kiadási előirányzatainak teljesitését 86.246 millió forinttal fejezetenként, továbbá jogcimenként az 1.számu melléklet,

a tanácsok költségvetéséhez nyujtott állami hozzájárulást 11.541 millió forinttal és fejlesztési alapjához adott állami hozzájárulást 15.387 millió forinttal fővárosi, megyei és megyei városi tanácsonként, továbbá jogcimenként a 2.számu melléklet

szerint elfogadja.

7.§.

Az országgyülés jóváhagyja a Minisztertanácsnak és a pénzügyminiszternek az 1974. évi IV. számu törvény 14 - 16. §-ában foglalt felhatalmazásokon alapuló, az 1975. évi költségvetés végrehajtására vonatkozó tevékenységét.

8.§.

Az országgyülés tudomásul veszi, hogy

az egyes feladatok átcsoportositásával összhangban a tanácsok költségvetéséhez és fejlesztési alapjához folyósitott állami hozzájárulás az előirányzattól eltérően alakult,

a pénzügyminiszter az 1. §-ban foglalt hiányt a Minisztertanács határozata szerint belföldi hitelmüveletek utján rendezte.

9.§.

Ez a törvény a kihirdetés napján lép hatályba.

Budapest, 1976. junius hó

A minisztériumok és az önálló költségvetési fejezetet képező szervek kötelező előirányzatainak teljesitése fejezetenként és jogcimenként

/Ezer forintban/

1. sz. melléklet a törvényjavaslat 6. §-ához!

Megnevezés	Bevételek összesen		Kiadások összesen	
	Előirányzat	Teljesités	Előirányzat	Teljesités
Országgyülés és Népköztársaság Elnöki Tanácsa	8oo	989	46.8o4	91.2o9
Minisztertanács	21.895	22.32o	329.2o5	349.3o6
Népköztársaság Ügyészsége	844	1.832	145.199	143.114
Központi Népi Ellenőrzési Bizottság	28o	214	47.554	47.925
Országos Testnevelési és Sporthivatal	745	971	311.93o	319.157
Magyar Tudományos Akadémia	5o.341	78.254	812.967	8o9.427
Országos Tervhivatal	565	12.697	1o2.421	95.427
Munkaügyi Minisztérium	9.152	14.249	164.537	127.943
Központi Statisztikai Hivatal[1]	6.925	28.488	347.363	426.246
Külügyminisztérium	87.o3o	1o9.623	58o.733	575.482
Belügyminisztérium	56.5oo	72.794	4,786.7oo	5,o5o.819
Honvédelmi Minisztérium	14o.ooo	178.362	11,258.ooo	11,811.126
Pénzügyminisztérium[1]	9.786	18.2o9	412.o71	394.356
Igazságügyi Minisztérium	236.48o	255.2o2	9o6.842	945.2o3
Kohó- és Gépipari Minisztérium[1]	9.o86	1.834	2o7.785	111.726
Országos Müszaki Fejlesztési Bizottság	24.46o	48.857	189.o31	19o.117
Nehézipari Minisztérium[1]	25.444	21.787	215.962	141.7o7
Országos Anyag- és Árhivatal	34.5o5	96.847	52.2oo	34.365
Központi Földtani Hivatal	11.7o3	23.8o2	5o3.495	499.219
Könnyüipari Minisztérium[1]	4.121	4.91o	1o3.912	67.158
Legfelsőbb Bíróság	13o	52	2o.8oo	2o.889
Munkásőrség	5oo	947	361.8oo	376.2oo
Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium[1]	2o9.o15	339.998	2,938.9o6	2,769.252
Oktatási Minisztérium	1o2.4o3	198.717	2,382.339	2,463.788
Kulturális Minisztérium	8.o87	12.138	796.726	85o.9oo
Belkereskedelmi Minisztérium[1]	16.872	18.863	523.813	455.15o
Külkereskedelmi Minisztérium	7.21o	1o.o33	597.241	631.863
Magyar Rádió	3o7.953	3o5.213	5oo.3o2	584.646
Magyar Televizió	1,4o5.833	1,442.826	1,129.o63	1,o98.385
Épitésügyi és Városfejlesztési Minisztérium[1]	9.664	9.424	253.78o	221.619
Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium[1]	1oo.o47	15o.621	5,61o.576	5,672.681
Országos Vizügyi Hivatal	6.51o	8.124	1,556.o87	1,5o3.441
Egészségügyi Minisztérium	8o.ooo	84.381	3,o96.318	3,391.568
SZOT Társadalombiztositási Főigazgatóság	29,517.38o[3]	3o,123.o67[3]	4o,326.368	43,367.146
Üdültetés	1o5.8oo	14o.368	463.1oo	6o7.467
Felujitási és egyéb tartalék[2]	631.8o8	.	3,492.624	.
Együtt	33,239.874	33,837.o13	85,574.554	86,246.o27

1/ Az előirányzat és a teljesités közötti eltéréseket a középfoku oktatási intézményeknek a tanácsok részére történt átadása okozta.

2/ A teljesitési adatok a fejezeteknél, illetve a tanácsoknál szerepelnek.

3/ A társadalombiztositási járulékbefizetést is tartalmazza.

A tanácsok költségvetése kötelező előirányzatainak

teljesitése megyénként és jogcimenként

/Ezer forintban/

2.sz.melléklet a törvényjavaslat 6.§-ához

Megnevezés	Állami hozzájárulás a költségvetéshez		Állami hozzájárulás a fejlesztési alaphoz	
	Előirányzat 2/	Teljesités	Előirányzat	Teljesités
Budapest főváros	1,542.3oo	2,439.499	5,5o7.485	5,459.252
Baranya megye	361.321	411.o96	182.o83	238.276
Bács-Kiskun megye	343.575	425.o9o	295.929	25o.221
Békés megye	271.5oo	323.412	2o8.129	229.312
Borsod-Abauj-Zemplén megye	555.o23	747.o39 3/	57o.65o	66o.937
Csongrád megye	272.723	31o.777	153.34o	194.271
Fejér megye	237.131	346.828	743.283	786.18o
Győr-Sopron megye 1/	331.25o	491.892	514.o31	591.olo
Hajdu-Bihar megye	463.593	52o.272	128.158	137.536
Heves megye	342.341	419.174	335.686	384.528
Komárom megye	337.52o	421.633	591.464	576.o9o
Nógrád megye	3o5.195	393.187	184.814	16o.414
Pest megye	375.684	437.14o	496.598	54o.552
Somogy megye	364.143	394.953	315.o15	27o.197
Szabolcs-Szatmár megye	74o.627	781.236	451.o85	496.648
Szolnok megye	312.334	4o7.524	239.619	259.929
Tolna megye	235.7o5	259.632	196.17o	27o.517
Vas megye	291.359	364.5o2	281.629	291.637
Veszprém megye	428.o17	51o.219	557.757	438.186
Zala megye	269.75o	344.355	16o.8o9	222.1o6
Debrecen megyei város	77.759	125.o34	549.538	613.647
Miskolc megyei város	274.1oo	263.177 3/	1,15o.529	1,399.31o
Pécs megyei város	1o6.959	2o7.793	463.572	336.82o
Szeged megyei város	1o1.4oo	195.524	6o1.o3o	579.634
Tartalék	.		2o5.ooo	.
Együtt	8,941.3o9	11,54o.988	15,o83.4o3	15,387.21o

1/ Tartalmazza Győr megyei város adatait is.

2/ Az előirányzat nem tartalmazza a lakóházak javitásának összegét, továbbá a tanácsokhoz 1975. január 1-ével átszervezett középfoku oktatási intézményeknek - a teljesités adataiban szereplő - pénzügyi fedezetét.

3/ Az egészségügyi intézmények átadása miatt Borsod-Abauj-Zemplén megye állami hozzájárulása 76.556 ezer forinttal növekedett, Miskolc megyei város állami hozzájárulásának azonos összegü csökkentése mellett.

folyó árakon kifejezett mintegy 400 milliárd forint összegü nemzeti jövedelem 46 %-át az ipar, 13 %-át az épitőipar, 16 %-át a mezőgazdaság adta. Az anyagi termelés ágaiban foglalkoztatottak száma lényegében nem változott, igy a nemzeti jövedelem növekedése teljes egészében a munka termelékenységének emelkedéséből származott. Ezt a technikai felszereltség növekedése is elősegitette. A termelőmunka eszközigényessége tovább fokozódott. A népgazdaság fő ágazataiban és alágazataiban egyaránt több állóeszközt vettek igénybe az egységnyi termeléshez.

A belföldi felhasználás növekedése a gazdaságpolitikai célokkal összhangban erőteljesen mérséklődött, de a tervezettnél /3-3,5 %/ gyorsabb ütemben, 5,5 %-kal emelkedett. Különösen a beruházások növekedése volt gyors. A készletek az előző évinél mérsékeltebben, de az előirányzottnál jobban emelkedtek, jelezve a termelés és az értékesitás továbbra sem kielégitő összhangját. A lakosság fogyasztásának növekedési üteme, főként a központi intézkedések következtében csökkent, de összességében a tervezettnél nagyobb /4,5 %/. A nemzeti jövedelem belföldi felhasználásából a fogyasztás aránya - az előző évivel azonosan - 71 %, s igy a felhalmozásé 29 %. A középtávu tervidőszak alatt a felhalmozás aránya - különösen az 1974-75. években - nőtt.

A külkereskedelmi áruforgalom szocialista viszonylatban jelentősen bővült, a tőkés viszonylatban nem érte el az egy évvel korábbit. A külgazdasági kapcsolatok hatékonyságát mindkét viszonylatban kedvezőtlenül befolyásolta az, hogy az árak változása - az év egészét tekintve - továbbra sem volt kedvező a magyar gazdaság számára. Az importált termékek árszinvonala 14,2 %-kal, mig az exportált termékeké 6,1 %-kal emelkedett, igy a cserearányok együttesen 7 %-kal romlottak.

A gazdaság- és életszinvonalpolitikai célok védelme, a tőkés export értékesitési nehézségek, az igényeknek nem megfelelő összetételü áruszerkezet miatt nem lehetett megvalósitani, hogy az árveszteséget felmerülésével egyidejüleg többlet export egyenlitse ki. A veszteség tulnyomórészt a költségvetést terhelte; az állami adósság növelésével kellett több évre elosztani. Az importált termékek drágulása alig

érintette a termelőket és a fogyasztókat. Ez biztositotta a gazdálkodás folyamatosságát, a vállalatokat, a szövetkezeteket és a lakosságot azonban nem kösztette rugalmasabb gazdálkodásra, jelentős takarékosságra.

Az 1975. évben a lakosság életkörülményeinek javulása - összhangban a gazdasági fejlődés lassulásával - némileg mérséklődött, de a tervezettet meghaladta. A lakosság összes fogyasztása 4,5 %-kal /a tervezett 4,1 %/ nőtt; az egy keresőre jutó reálbér, illetve az egy főre jutó reáljövedelem egyaránt 4-4 %-os emelkedése 1,5, illetve o,5 %-kal meghaladta az előirányzottat. A lakosság életszinvonala a IV. ötéves tervidőszakban tervszerüen alakult. A lakosság összes fogyasztása - a tervezettet csaknem elérően - 28 %-kal volt több az 197o. évinél. Az egy keresőre jutó reálbér 18 %-os emelkedése a terv felső határának, az egy főre jutó reáljövedelem 25 %-os növekedése a terv alsó határának teljesitését jelenti. A lakosság egyes rétegei közül a legnagyobb mértékben a szövetkezeti parasztság életkörülményei javultak, ezt követte a munkások és a szellemi foglalkozásuak életszinvonalának emelkedése.

A lakosság 1975. évi pénzbevétele 298 milliárd forint volt, az előző évinél lassabban, 8,7 %-kal nőtt. A leggyorsabban a pénzbeli társadalmi juttatásokból eredő bevételek emelkedtek; a bér- és bérjellegü, valamint a mezőgazdasági tevékenységből származó bevételek növekedése az átlagosnál kisebb volt. Az 1975. évi lakossági pénzbevételek közel 6o %-kal haladták meg az 197o. évit; a IV. ötéves tervidőszak folyamán éves átlagban 9,5 %-kal emelkedtek. A növekedés az előirányzottnál gyorsabb, a gazdaság tervezettet meghaladó ütemü fejlődése, a bér-, jövedelem- és szociálpolitikai intézkedések, valamint a szabályozórendszer hatásai következtében. A lakosság reáljövedelme mégsem haladta meg a tervezettet, mert a fogyasztói árak is gyorsabban növekedtek az eredetileg tervezettnél. A IV. ötéves terv-törvény a fogyasztói áremelkedés mértékét évi 1-2 %-ban, ezáltal a tervidőszak egészére 5-1o %-ban határozta meg, ténylegesen 14,6 % volt. Öt év alatt módosult a lakossági pénzbevételek szerkezete: elsősorban a megvalósitott szociálpolitikai intézkedések következtében, jelentősen emelkedett a pénzbeli társadalmi juttatásokból eredő bevételek aránya, lényegében ugyanennyivel csökkent a

bér- és bérjellegü bevételeké, mig a mezőgazdasági tevékenységből származóké csaknem változatlan maradt.

A bérből és fizetésből élők bérjellegü bevételei 8,5 %-kal haladták meg az előző évit. E pénzbevételek - az 1974. évi kedvező vállalati eredményekre visszavezethetően - az év első harmadában még gyorsan bővültek, később azonban, egyrészt a teljesitmények emelkedésének lassulása, másrészt a központi intézkedések miatt, a növekedés üteme mérséklődött. A bérkifizetések növekedése a korábbinál eltérőbb volt. A bérfelhasználás leggyorsabban az idényjellegü, illetve szolgáltató ágazatokban /szállitás, hirközlés, belkereskedelem, személyi és lakásszolgáltatás/ nőtt. Az ipari tevékenységet végzők bérfejlesztése az átlagosnál kisebb volt.

A munkabér kifizetések növekedésében az átlagkeresetek emelkedése volt a meghatározó; a munkások és alkalmazottak átlagbére 6,4 %-kal /a tervezettet meghaladóan/ nőtt, és elérte a 3.1oo forintot. Bérnövekedést idézett elő a tulórák számottevő emelkedése. A IV. ötéves tervidőszak egészét tekintve a szocialista szektorban foglalkoztatott munkások és alkalmazottak havi átlagkeresete 35 %-kal emelkedett, amelyben jelentős szerepe volt a megvalósitott különféle központi bérpolitikai intézkedéseknek. Kedvező, hogy a nagyüzemeket is magában foglaló állami szektorban az átlagbérek és az átlagkeresetek a középtávu tervidőszak minden évében nagyobb arányban emelkedtek, mint a szövetkezeti szektorban.

Az 1975. évben az aktiv keresők száma népgazdasági szinten o,3 %-kal bővült. Ezen belül a szolgáltató ágazatok létszám-emelkedése volt számottevőbb, mig az ipari és mezőgazdasági létszám valamelyest csökkent. Az aktiv keresők száma öt év alatt összesen 92 ezer fővel /2 %-kal/ emelkedett /a mezőgazdaságban 15o ezer fővel csökkent, a többi népgazdasági ágban együttvéve 242 ezer fővel gyarapodott/, s 1976. január 1-én elérte az 5,1 millió főt. A bővülés teljes egészében a nők munkába állásából adódott.

A mezőgazdasági tevékenységből származó lakossági pénzbevételek emelkedése az előző évi gyors növekedés után az 1975. évben erőteljesen mérséklődött: üteme 5,7 % volt. A szövetkezeti tagoknak folyó-

sitott munkadij 7,5 %-kal emelkedett. Ebben a munkavégzés többlete, a korszerübb termelési módszerek alkalmazása és a szakképzettebb munka anyagi elismerése, továbbá az előlegezési szint növekedése egyaránt kifejeződik. A lakosság mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos készpénzbevételének lassu növekedése döntően a termékértékesités jelentős visszaesése miatt következett be, de hozzájárult a mezőgazdasági szövetkezeti alkalmazottak részére kifizetett munkabér /főként a létszám csökkenése miatti/ kisebb mértékü emelkedése is. A termékértékesitési bevételek mindössze 3,3 %-kal bővültek. Ez az állat-/elsősorban a sertés-/ állomány 1974. év végétől megindult erőteljes csökkenésére vezethető vissza. A háztáji és kisegitő gazdaságok sertésértékesitésének csökkenését a vágómarha-értékesités emelkedése nem tudta ellensulyozni. Hozzájárult e bevételek visszaeséséhez a gyümölcs- és zöldségfélék értékesitésének mérséklődése is.

A lakosság részére folyósitott pénzbeli társadalmi juttatások 1975. évben - a tervezettnél kissé gyorsabban - 17,1 %-kal nőttek. Az emelkedés kétharmada a nyugdijak és a táppénzek - elsősorban a keresetek emelkedésére visszavezethető - növekedésének, illetve a demográfiai tényezőknek /a nyugdijasok és a születések száma emelkedésének/ tulajdonitható. A többlet egyharmada központi szociálpolitikai intézkedések következménye. Nőtt ugyanis a kifizetés az alacsony nyugdijak emelése, a családi pótlékok rendezése, a tüzelőanyagok 1974. évi áremelése ellentételezésére nyujtott jövedelem-kiegészités áthuzódó hatására. A IV. ötéves tervidőszakban végrehajtott szociálpolitikai intézkedések a juttatások arányait - a céloknak megfelelően - a nyugdijasok és a két-vagy többgyermekes családok javára módositották.

A lakosság készpénzbevételei döntő hányadát /közel 8o %-át/ áruvásárlásra forditotta. A különbözetet szolgáltatásokra, egyéb célokra /valuta-devizavásárlás, adó- és illetékfizetés/ költötte, illetve tartalékolta.

Az 1975. évben a lakosság áruvásárlásra 9,4 %-kal forditott többet az előző évinél. Az árukinálat és a pénzjövedelmek összhangja az év eleji kedvezőtlen helyzet után fokozatosan javult, de az áruellátás igy sem tudta maradéktalanul kielégiteni az igényeket. Élelmiszerekből - az általában megfelelő ellátás mellett - időszakonként, illetve

területenként hiányok mutatkoztak. Ruházati cikkekből választéki és minőségi problémák akadályozták a nagyobb forgalmat. Vegyes iparcikkekből - a javuló ellátás ellenére - a hiánycikkek köre elég széles maradt /szerelési cikkek, egyes háztartási gépek, butorok, egyes épitőanyagok/. A forgalom szerkezete a korábbi évekétől valamelyest eltérően módosult: az élelmiszerek forgalma 7,1 %-kal, a vegyesiparcikkeké 5 %-kal, a ruházati cikkeké pedig 1,5 %-kal nőtt.

A IV. ötéves tervidőszak egészében a kiskereskedelmi forgalom /változatlan árakon/ a tervezett 4o %-nál valamivel mérsékeltebben, 35 %-kal nőtt. Ezt több tényező idézte elő. A pénzelköltés egyre nagyobb része irányult a nagyértékü tartós fogyasztási cikkek, lakberendezési tárgyak, személygépkocsik vásárlására. Számottevően nőtt a lakások, valamint az üdülők és egyéb ingatlanok épitésére, illetve vásárlására, felszerelésére felhasznált pénzösszeg. A tervezettnél jóval nagyobb ráforditást igényelt a gyorsan növekvő turizmus is. Mindezek együttesen a korábbinál arányaiban is magasabb szinvonalu előzetes takarékoskodást tettek szükségessé. Változatlanul magas szinten maradt a szénhidrát fogyasztás és nem nőtt kielégitően a zöldség-gyümölcs fogyasztás.

A lakosság szolgáltatásra forditott kiadásai 7,6 %-kal - az előző évihez közelálló ütemben - nőttek. Ezen belül a közszolgáltatásokra /főként az elektromos energiára/, valamint a különböző javitásokra teljesitett kiadások emelkedtek a legszámottevőbben. Az utóbbinál a gépkocsiknak és a háztartási berendezéseknek a javitó kapacitásokénál gyorsabban növekvő száma és fokozódó elhasználódottsága volt a meghatározó. A szolgáltató hálózat bővülése, a lakossági igények növekedése következtében a lakosság szolgáltatásokra forditott készpénzes kiadásai évről évre gyorsuló ütemben emelkedtek. A középtávu tervidőszak egészében is a korszerü igényeket kielégitő szolgáltatások /háztartási gép-, gépjármü- és lakásjavitás, textiltisztitás/ igénybevétele bővült a legjelentősebben.

Az 1975. évben a fogyasztói árszinvonal a tervezettet /3,6%/valamivel m
haladóan, 3,8 %-kal emelkedett. A terven felüli áremelkedést december 1-ére előrehozott cukor áremelés idézte elő. A IV. ötéves tervidőszakban a fogyasztói árszinvonal évi átlagban 2,8 %-kal nőtt. Központi

elhatározásra emelkedtek a lakbérek, nőtt az épitőanyagok, egyes vasmüszaki cikkek, tüzelő és üzemanyagok, a sör és a bor ára. Az alapvető élelmiszerek közül a tej, a tejtermékek és a cukor ára emelkedett központi intézkedésre. Az élvezeti cikkek árszinvonala 22 %-kal, a ruházati cikkek ára 16 %-kal, a vegyes iparcikkeké pedig 17 %-kal emelkedett. Az áremelkedéseket a piaci hatások és a hatósági árintézkedések közel fele-fele arányban idézték elő. Az áremelkedések a lakosság aktiv rétegeire lényegében azonosan hatottak. A fogyasztói árszinvonal növekedése a nyugdijasokat - részint eltérő fogyasztási szerkezetük, részint a többszöri kompenzáló intézkedések miatt - az átlagosnál kisebb mértékben érintette.

A lakosság pénzbevételeinél az 1975. évben is gyorsabban növelte megtakaritásait. A takarékbetétállomány 1975. december 31-én 1o,5 milliárd forinttal volt több, mint egy évvel korábban, 81,2 milliárd forintot ért el, s 93 %-kal haladta meg az 197o. év végi szinvonalat.

Az 1975. évben az országban 99 ezer - a tervezettnél mintegy 9 ezerrel több - lakás épült. Állami erőből 37 ezer, magán-erőből 62 ezer lakás épült. Az 1975. évben megvalósult lakásokkal együtt a IV. ötéves tervidőszakban összesen 43ε ezer lakás készült el, amely közel 4o ezerrel több az előirányzottnál. Ezzel az 1975. évben befejeződött 15 éves lakásépitési terv is tulteljesült, a célkitüzésekben szereplő 1 millió lakásnál mintegy 47 ezerrel több épült fel.

A korszerü épitési technológia szélesebbkörü alkalmazása következtében az állami lakás-épitésben az épitési idő tovább rövidült, de a kész lakások átadásának ütemessége nem kielégitő.

Az 1975. évben a felhalmozási tevékenység - a tervben számitott mértéket jóval meghaladóan - gyorsult. A népgazdaság szocialista szektorában az 1975. évben 141,4 milliárd forint beruházás valósult meg, ami az előirányzottnál 9,2 %-kal, az előző évi teljesitésnél pedig 17,5 %-kal magasabb. Az év folyamán kialakult 4-5 %-os áremelkedést számitásba véve a beruházások /összehasonlitható áron számitott/ növekedési üteme lényegesen meghaladta a nemzeti jövedelemét. Igy az általános gazdasági egyensulyviszonyokat erősitő, a népgazdaság lehetőségeihez igazodó, mérsékelten bővülő fejlesztési célkitüzések nem teljesültek.

A beruházási folyósitások az évközben rendkivül egyenetlenül alakultak. Az egész évi beruházás több mint egynegyedét decemberben számolták el. A középtávu tervidőszakra előirányzott beruházások gyorsabb befejezésére irányuló törekvések mellett ilyen irányban ösztönzött a szabályozók ez évi szigoritása; az 1975. évi kedvezőbb feltételek kihasználása. A befejezésre előirányzott 15 nagyberuházás többségét üzembehelyezték, de néhánynál a belépő kapacitás kisebb volt a tervezettnél, illetve az üzembehelyezés a határidőnél később történt.

Az 1975. évben rendelkezésre álló pénzügyi források biztos hátteret jelentettek a tervezett beruházások megvalósulásához. A beruházási tevékenység lendülete - különösen a vállalati, szövetkezeti fejlesztéseknél - különösen gyors volt az év első harmadában. Ez, és más, az egyensulyi viszonyok javitását a központi célkitüzések megvalósulását akadályozó kedvezőtlen jelenségek több évközi intézkedés meghozatalát és soron kivüli végrehajtását tették szükségessé. A gyorsitott ütemü megvalósitásra kijelölt beruházásoknál a mielőbbi üzembehelyezésekre irányuló intézkedések összességében eredményesnek bizonyultak. A munkaerőt sikerült a kiemelt létesitményekhez összpontositani. Javult a beruházások kivitelezésében résztvevők együttmüködése is. A központi pénzalap hozzájárulását igénylő uj kezdésü beruházásokat /célcsoportba, egyéb állami és vállalati körbe tartozókat/ csak különösen indokolt esetben lehetett engedélyezni. Évközi központi intézkedés visszavonta az egyéb állami beruházások körében a határozott célokra le nem kötött, illetve a tervbe vett, de még meg nem kezdett beruházásokhoz kapcsolódó költségvetési eszközöket. A beruházási vásárlóerő korlátozása érdekében a pénzügyi szervek fokozottabban vonták be a forgóeszközök finanszirozásába a fejlesztési pénzeszközöket. A számitottnál magasabb fejlesztési alapok képződése esetén a szigorubb vásárlóerő-szabályozás érdekében a bankok gyorsitották, előrehozták a hitelek törlesztését, a már engedélyezett, de még fel nem használt hiteleket későbbre ütemezték. Az intézkedések eredményeként a szocialista szektor beruházásainak első félévi 22 %-os növekedési üteme az év második felére 15 %-ra csökkent, de az év egészében már nem lehetett a terv tulteljesitését megakadályozni.

Az 1975. évi beruházási célu kifizetések pénzügyi fedezetében a központi források és a hitelek aránya, az előző évihez és az előirány-

zotthoz képest is, egyenlő mértékben csökkent. A vállalatok, a szövetkezetek és a tanácsok saját pénzeszközei ugyanakkor a tervezettnél lényegesen, és az 1974. évinél is jóval nagyobb mértékben vettek részt a beruházások megvalósitásában.

A kialakult magas beruházási szinvonal - miután az éves beruházási előirányzat a lehetőségek felső határát jelentette - az anyagi-müszaki megalapozottság oldaláról számos gondot okozott az 1975. évben is. Az épitőipari, de főként a szerelői és szakipari kapacitáshiány miatt a beruházási épitkezések tervezett növekedése - a kivitelező épitőipar számitottnál magasabb termelési eredménye mellett - sem valósult meg. Az elutasitott beruházási jellegü épitési munkák értéke közel kétszerese volt az egy évvel korábbinak. A kivitelező biztositása különösen az egyéb állami és az állami támogatással megvalósuló vállalati beruházások körében okozott nehézséget, a nagyberuházásoknál javult az épitési munkák üteme. A gépbeszerzési lehetőségek általában kedvezőbbek voltak a korábbiaknál. A beruházók fokozottabb gépesitési törekvései bővebb és a müszaki igényekhez jobban alkalmazkodó hazai kinálattal találkoztak. Eredményes volt a szocialista viszonylatu gépbehozatal ösztönzése is. A nem szocialista országokból származó gépbehozatal - külkereskedelmi egyensulyi céljainkkal összhangban - az év második felétől mérséklődött.

Az 1975. évben üzembe helyezett állóeszközök értéke 132 milliárd forint, az előző évinél 26 %-kal több. Kedvező, hogy a bárhol értékesithető árualapok bővitését lehetővé tevő befejezett beruházások értéke az 1974.évinek több mint kétszeresére emelkedett.A beruházások felgyorsulása még csak egyes esetekben segiti elő az export árualapokat biztositó kapacitások mielőbbi üzembe helyezését, belföldi ellátás javitását. Kedvezőtlen, hogy az 1975.évi üzembe helyezések egy része olyan beruházásokhoz kapcsolódik, amelyeket már az előző évben, illetve években be kellett volna fejezni. A késedelmek következtében jelentősek a termelési elmaradások és a jövedelemkiesések. Az üzembe helyezés gyorsulására a befejezetlen beruházások növekedése mérséklődött /az emelkedés az előző évi 15 %-kal szemben 1o %-os/.A befejezetlen beruházások állományának bizonyos növekedését az egyre bővülő beruházási tevékenység indokolja ugyan,de az üzembe nem helyezett állomány értéke az év végén mintegy 118 milliárd forint volt.

A IV. ötéves terv a nemzeti jövedelem tervezett növekedésére alapozva - a III. ötéves tervidőszakban elért szinvonalat 4o %-kal meghaladó - 48o-5oo milliárd forint beruházást irányzott elő. Ezt a tényleges beruházási ráforditás számottevően meghaladta. Az 1971-75. években a szocialista szektor beruházásai /folyó áron/ 574 milliárd forint ; az eredeti előirányzatnál 15-2o %-kal, a III. ötéves tervidőszaki teljesitésnél pedig 75 %-kal több.

Öt év alatt az állami beruházások közül a nagyberuházásokra 83 milliárd forint - az eredeti ötéves tervnél 12 milliárd forinttal több, de az éves tervekben számitottaknál közel 6 milliárd forinttal kevesebb - volt a kifizetés. A tervcélok időközbeni módositásai következtében a nagyberuházások köre jelentősen változott. A IV. ötéves terv 49 nagyberuházás inditását tartalmazta. Ezek közül 28 megkezdődött, 21 beruházás pedig törlésre, illetve halasztásra került; ezeket azonban másik 14 beruházás váltotta fel.

A célcsoportos beruházásokra történt kifizetés megközelitette az eredeti és az öt év együttes előirányzatát is. A teljesités az egyes célcsoportokban eltérően alakult. A vasuti járműbeszerzés kivételével a természetes mértékegységben mért teljesités minden célcsoportnál elmaradt a terv számitásaitól. Az előirányzottnál 37 ezerrel kevesebb állami lakás épült fel. A legnagyobb pénzügyi többletfelhasználás mégis a központi lakásépités célcsoportnál volt, mert a hatósági árváltozások, a házgyári lakások arányának növekedése, a szanálási költségek emelkedése következtében a lakásépités bruttó beruházási költsége 38 %-kal meghaladta a tervben számitottat.

Az egyéb állami beruházásokra forditott 59 milliárd forint a középtávu terv előirányzatát közel 25 %-kal meghaladta /az éves tervekben szereplő együttes összeggel azonban lényegében azonos/. A tulteljesités a tanácsok számitottnál több fejlesztési pénzforrására és a vállalati jelleggel müködő kutatóintézetek jelentős beruházásaira vezethető vissza.

A vállalati beruházásoknál az ötéves terv fokozatos, de nem jelentős növekedéssel számolt. A vállalati beruházások mind arányukat, mind összegüket tekintve számottevően meghaladták a tervezettet. Öt

év alatt 314 milliárd forint volt a beruházási kifizetés, az eredeti előirányzatnál 67 milliárd forinttal, az öt év együttes előirányzatánál pedig 23 milliárd forinttal több.

A beruházások népgazdasági szintü 9,4 %-os évi átlagos növekedése több mint kétszerese volt a tervezettnek. A beruházási volumen bővülése ugyanakkor kisebb mértékü a ráforditási szinvonal emelkedésénél, mert az árszinvonal a számitott 6 %-nál jobban, 14 %-kal nőtt. A tervidőszak első évében a beruházások növekedése rendkivül gyors ütemü volt, ezt az 1972. és 1973. években mérsékeltebb növekedés követte, majd az utolsó két évben - különösen az 1975. évben - ismét felgyorsult a beruházási tevékenység.

A beruházások gyors és váltakozó ritmusu növekedése - amellett, hogy megalapozta jövőbeni gazdasági fejlődésünket - a folyó gazdálkodásban, mindenekelőtt az egyensulyviszonyok vonatkozásában, problémákat is okozott. Viszonylag magas volt a nemzeti jövedelemből a felhalmozásra forditott hányad. Nőtt a feszültség a beruházási javak piacán, a fizetőképes keresletnek a kínálatnál lényegesen gyorsabb emelkedése miatt. Romlott a beruházások hatékonysága, s hosszabbodott megvalósitási idejük. A beruházási folyamatra ható különböző tényezők felismerése után - az egyensulyviszonyok javitása érdekében - központi intézkedések meghozatalára került sor. Ezek az 1972-73. években a beruházási vásárlóerő kiáramlásának, a beruházások növekedésének mérséklését eredményezték. A kölcsönök növekedését korlátozta a hitelnyujtás előfeltételeként előirt kötelező sajáterő hozzájárulás. A vásárlóerő lekötése és az épitési beruházások többletköltségeinek vállalati forrásokból való kiegyenlitésére épitési tartalékot kell képezni. A tervidőszakban kibontakozott gazdasági folyamatokkal, és időszerü gazdaságpolitikai céljainkkal összefüggően - kedvezmények nyujtásával - fokozódtak a szocialista viszonylatu gépbeszerzések és a konvertibilis export árualapokat létrehozó fejlesztések.

A készletek az 1975. évben összehasonlitható áron az előző évinél jóval mérsékeltebben, 21 milliárd forinttal /6,6 %-kal/ emelkedtek és értékük az év végén 342 milliárd forint volt. /Az 1975. január 1-i termelői árváltozás 10 milliárd forinttal növelte a készletek értékét./ A készletemelkedés tulnyomó része az év első felében következett be. Kedvező, hogy a vállalatok 1974. évi nagy készletgyüjtéséből származó

anyagtartalékokat részben felhasználták, uj beszerzéseikben pedig mértéktartókká váltak.

A készletnövekedés mérséklődése a népgazdaság valamennyi ágára jellemző volt. Az ipari készletek /élelmiszeripar nélkül/ 7,8 %-kal, az előző évinél ugyan lassabban, de a termelésnél gyorsabban nőttek. Ezen belül az egyes ágazatok készletemelkedése kiegyenlitettebb volt az előző évinél. A készletfelhalmozás elsősorban a gépiparban, a vegyiparban és a könnyüiparban mérséklődött. Kedvező, hogy a készletfelhalmozás az előbbi két ágazatban és a villamosenergiaiparban a termelés növekedésénél is kisebb volt. Ugyanekkor azonban a kohászat, valamint az épitőanyagipar és a bányászat készletei nagyobb mértékben nőttek az egy évvel korábbinál, s kedvezőtlen, hogy ütemük ezekben az ágazatokban, valamint a könnyüiparban meghaladta a termelés növekedését. Figyelemre méltó, hogy a kohászati készletek jelentős növekedése a termelés csökkenése mellett ment végbe.

Az ipar egyes ágazatainak egymástól jelentősen eltérő készletelakulása mögött sok átmeneti, de sok tartós probléma, objektiv és szubjektiv tényező huzódik meg. A termelési és termékszerkezet változása átmenetileg természetszerüleg növelte a készletszintet, és ebbe az irányba hatottak az anyagellátási, müszaki nehézségek is. Közrejátszottak a szocialista partnerek határidő előtti szállitásai, a tőkés piacokról való taktikai beszerzések, és az e területeken való értékesités fokozódó nehézségei is. Tapasztalható volt az előregyártás a kapacitások kihasználása és a megfelelő foglalkoztatottság fenntartása érdekében. Ugyanekkor néhány területen a munkaerőhiány is gátolta az anyagkészletek készregyártását és azok értékesitését. Mindezeken tul a vállalatok készletgazdálkodási fogyatékosságai, a szervezési és együttmüködési hibák, a nem kielégitő informáltság és a piacismeret hiánya is hátráltatta a kedvezőbb helyzet kialakulását. A felügyeleti és banki intézkedések több területen a készletgazdálkodás javulását, a fölös készletek leépitését, az anyagokkal való takarékosság fokozását eredményezték.

Az épitőipar készleteinek 5,6 %-os emelkedése - amely döntően az anyagoknál következett be - mérsékeltebb az egy évvel korábbinál. A szállitás és hirközlés készleteinek előző évihez hasonló /12,3 %-os/

emelkedését csak részben indokolták a fokozódó szállitási teljesitmények. A termelőeszközkereskedelem 9,1 %-os készletfelhalmozása jóval kisebb, a fogyasztási cikk kereskedelem 1o,3 %-os készletemelkedése pedig jóval nagyobb volt az 1974. évinél. A készletállomány egy jelentős hányada azonban itt sincs összhangban sem a termelők, sem a fogyasztók igényeivel.

Az élelmiszergazdaság készleteinek az előző évinél lényegesen mérsékeltebb, 2,5 %-os emelkedése döntően az élelmiszeripari készletek csökkenésére vezethető vissza. Ebben igen jelentős - és egyuttal kedvezőtlen - tényező az állat- /főleg a sertés-/ állomány és ezzel összefüggésben a husipar készleteinek számottevő mérséklődése. A mezőgazdaság készleteinek előző évinél kisebb felhalmozását - az előbbin kivül - a növénytermesztés korábbi évekénél mérsékeltebb hozama okozta.

Az 1975. évben felhalmozott készletek összetétele valamelyest eltér a korábbiakétól. Az élelmiszergazdaság készleteinek átlagosnál jóval lassubb növekedése - sem a belföldi ellátás, sem az exportfeladatok szempontjából - nem tekinthető kedvezőnek. Az a tény azonban, hogy az ipari és az épitőipari készletek növekedésében a tovább feldolgozható anyagok és félkésztermékek növekedése a meghatározó, és hogy - elsősorban az utolsó negyedévi erőteljes értékesitési tevékenység hatására - a saját termelésü készletek növekedése nem jelentős, egyértelmüen kedvező az 1976. évi termelési és értékesitési feladatok teljesitése szempontjából.

A készletalakulás megitélésénél mindemellett figyelembe kell venni, hogy a még mindig számottevőnek tekinthető növekedés egy kiugróan nagy készletfelhalmozás után következett be, s a nemzeti jövedelemnek az előző évinél nagyobb hányadát kötötte le. A vállalati készletgazdálkodás sok esetben még mindig ellentétes a népgazdaság érdekeivel. Egyes vállalatok feleslegesen nagymennyiségü készleteket tartanak. Ezzel zavarokat okoznak a belföldi ellátásban, további importot idéznek elő és meghiusitják bizonyos export lehetőségek kihasználását. Ezért továbbra is szükség van mindazon intézkedések következetes végrehajtására, amelyek a készletgazdálkodás javitását segitik, az indokolatlan készletnövekedés ellen hatnak.

A készletfelhalmozás az 1971-75. években összességében ugyan nem nőtt gyorsabban, mint a nemzeti jövedelem, sőt volumene még alacsonyabb is volt, mint az előző öt évben. A lényeges problémát az okozta, hogy a készletfelhalmozás éppen azokban az években volt különösen nagy, amikor a behozatali többlet az ország nemzetközi fizetési mérlegét sulyosan terhelte.

A külgazdasági tevékenység az 1975. évben tovább bővült, a pénz- és az árudeviza-forgalom, a hitelkapcsolatok egyaránt szélesedtek. A népgazdasági fejlődés az egy évvel korábbinál és az előirányzottnál nagyobb külső forrás bevonásra támaszkodott. A jelentős külföldi forrás bevonás a rubel követelések egy részének felhasználásával és a konvertibilis valutákban esedékes tartozások növekedésével járt. A többlet felhasználást segitő külföldi hitel-felvétel viszonylati és lejárati összetétele a tervezettnél kedvezőbb.

Az 1975. évben a külkereskedelmi áruforgalom /folyó devizaárakon számitva/ az előző évinél mérsékeltebben nőtt. Az összes behozatal jóval kisebb, az összes kivitel pedig valamelyest nagyobb ütemben nőtt, mint egy évvel korábban. A behozatal 21,4 %-os növekedése azonban még igy is meghaladta a kivitel 12,1 %-os növekedését, s igy a behozatali többlet tovább nőtt.

Az áruforgalom szocialista viszonylatban a tervezettet meghaladóan emelkedett. A behozatal mintegy 10 %-os növelésére vonatkozó előirányzat jelentősen tulteljesült/a számitottnál jóval nagyobb a gépek és a fogyasztási iparcikkek, valamint az anyagok importja/.A tényleges behozatal értéke 39 %-kal nagyobb az előző évinél. Az erőteljes növekedés jelentős részben az árváltozás következménye. Az emelkedés és az árveszteség valamennyi árufőcsoportot érintette, de az energiahordozó és az anyagjellegü behozatalban volt a legjelentősebb.

A kivitel értékének 20 %-os növekedése is - amelyhez az export mennyiségének emelkedése egyharmad, az eladási árak növekedése pedig kétharmad arányban járult hozzá - jelentősen meghaladta a tervezett 8 %-ot. Tovább bővült a szocialista országokba exportált gépek, fogyasztási iparcikkek, anyagok és félkésztermékek mennyisége, s e cikkek többsége magasabb áron került értékesitésre. Az élelmiszergazdasági termékek kivitele - mennyiségileg - alig nőtt, a többletben az árak emelkedése volt a meghatározó.

A szocialista országokkal lebonyolitott külkereskedelemben elsősorban azért keletkezett a tervezettnél nagyobb behozatali többlet, mert az áruforgalomnak a számitottól eltérő mennyiségi változása /a behozatal 17 %-os, és a kivitel 6 %-os növekedése/ lényegében megszüntette a korábbi kiviteli többletet. Igy a cserearányok romlására már részben sem nyujtott fedezetet az áruforgalom mennyiségi aktivuma, az csaknem teljes egészében behozatali többletként jelent meg.

A nem szocialista viszonylatu áruforgalom - a tervezett növekedéssel szemben - csökkent. A behozatal értéke és - mivel az import árak átlagos szintje nem változott - mennyisége 3 %-kal kisebb volt az egy évvel korábbinál. Az év során fokozatosan mérséklődött az anyagok és alkatrészek, valamint az élelmiszergazdasági termékek behozatala. Ezt lehetővé tette az 1974. évben felhalmozódott készletek javuló hasznositása, a szocialista országokból történt nagyobb mértékü behozatal és a termelés lassulása, de indokolta is az áruforgalomból származó devizabevételeink csökkenése. Jelentősebben csupán az energiahordozók, valamint a gépek behozatala nőtt. E beszerzések indokoltságát a népgazdaság energia igényeinek kielégitése, valamint egyes beruházások befejezésének gyorsitása, mielőbbi üzembehelyezésük magyarázza.

A kivitel értéke 5 %-kal elmaradt az 1974. évitől, mert mennyisége ugyan közel 2 %-kal nőtt, de az árak ennél nagyobb ütemben csökkentek. Az export - a gépek kivételével - valamennyi árufőcsoportban csökkent. A gépkivitel számottevő növekedését elsősorban a fejlődő országok növekvő kereslete, s emellett a részünkről nyujtott /fizetési/ kedvezmények együttesen tették lehetővé.

A nem szocialista országokkal folytatott kereskedelem árszinvonala az 1975. évben is kedvezőtlenül változott. Behozatali áraink lényegében változatlan szinvonala mellett a kiviteli árak jelentősen csökkentek, igy cserearányaink ismét romlottak. Ez tovább növelte az egy évvel korábban bekövetkezett árveszteségek összegét. Az év elején ugyanis még döntően az 1974. évi megállapodások /szerződések/ magas - azóta csökkent - árszinvonalán bonyolitották az importot, a tőkés piaci nehézségek miatt nemigen növekvő exportárak mellett. A további egyensúlyromlás ellensulyozására - központi intézkedésre - a második félévben csökkent az import és egyidejüleg javulni kezdtek a cserearányok.

Az elmult év tapasztalatai azt jelzik, hogy a magyar gazdaság még csak a kezdeti lépéseket tette meg a megváltozott külgazdasági körülményekhez való alkalmazkodás érdekében. Ezek további kibontakoztatása, a termelés és az értékesitás szerkezetének változtatása, az importigények szelektálása, a vállalatok eziranyu tevékenységének segitése, a kése nélküli döntések elengedhetetlenek.

Az 1975. évben a termelésben és az áruforgalomban, a felhalmozás és a fogyasztás területén lezajlott folyamatok a hiteligények és hitelforrások előző évivel azonos növekedésében és emellett főleg szerkezetük módosulásában jutott kifejezésre. A belföldi hitelforrások - elsősorban a vállalatok és szövetkezetek betéteinek csökkenése miatt - az egy évvel korábbinál mérsékeltebben nőttek. Igy a hiteligények kielégitésében a külföldi forrásoknak a korábbinál is nagyobb szerep jutott, a hitelforrások növekedésének kétharmada ebből származott. Ugyanekkor a hitelezés az előző évinél nagyobb arányban támogatta a fejlesztési-beruházási tevékenységet, s kisebb arányban a folyamatos gazdálkodást. A tartós betétek és tartós kihelyezések közötti arány tovább romlott. A vállalatok differenciáltabb gazdasági-pénzügyi helyzete, a készletgazdálkodás javitása, fejlesztési törekvéseik befolyásolása, a népgazdaság egyensulyi helyzetének erősitése - mind a beruházások, mind a forgóeszközök hitelezésénél - a központi célokat fokozottabban előtérbe helyező, a népgazdasági érdeket jobban szolgáló, szigorubb és szelektivebb hitelpolitika alkalmazását tette szükségessé. Indokolt esetben segitette a bank a gazdálkodó szervezeteket és szükség szerint kiegészitette a növekedéssel járó árutermelés és forgalom által igényelt pénzszükségletet. Más esetekben viszont a fölös pénzbőség megszüntetésével a takarékos gazdálkodást szorgalmazta. Az ujratermelésben résztvevő eszközökkel szemben álló saját források aránya az év során kissé növekedett, a forgóeszközhiteleké pedig mérséklődött. A pénzeszközök forgása gyorsult. A megelőző évinél nagyobb áruforgalom mellett a kisebb vállalati jövedelem képződésre, a pénzellátás szigoritására az elszámolási betét-számlákon tartott pénzeszközök átlagos állománya mindössze 2 %-kal nőtt /1974.évben 19 %-kal/.

A beruházási hitelek állománynövekedése mintegy 6 milliárd forint volt. Az év során 16,4 milliárd forint beruházási hitelt folyósitottak, ez valamivel kevesebb az előző évinél. Az a tény, hogy a rendelkezésre álló keretet nem kellett felhasználni, a gazdálkodók mérséklődő hitelkeresletében is kifejeződő, általában kedvező pénzügyi helyzetére utal.

A vállalatok és szövetkezetek részére az 1975. évben 15,4 milliárd forint hitelt /az előző évinek csak a négyötöd részét/ engedélyeztek. Ezek 7o %-a a kedvezményezett fejlesztési célok megvalósitását segitette. Az export árualapok termelésének bővitését szolgáló - 4,3 milliárd forint - hitel háromnegyed része az ipar beruházásaihoz kapcsolódott. A szocialista országokból származó gépek vásárlását 1,8 milliárd forint összegü hitel engedélyezése segitette. Ennek egy része különböző ipari gépberuházásokat finanszirozott, de számottevő a mezőgazdasági géppark fejlesztését segitő hitel is. Jelentős még az épitőipar ipari hátterének fejlesztésére, számitástechnikai gépek beszerzésére, valamint a kommunális és közüzemi szolgáltatások bővitésére engedélyezett hitelek összege. A beérkezett beruházási hitelkérelmek összege 14 %-kal, a hiteljóváhagyások összege pedig 19 %-kal alacsonyabb volt, mint egy évvel korábban. Ez az uj kezdések mérséklődését jelzi. A hitelek átlagos kihelyezési időtartama rövidült, s a fejlesztések eszközarányos nyeresége /a javaslatok szerint/ az előző évinél kedvezőbb.

A forgóeszközhitelezési gyakorlat kedvező vonása, hogy a növekvő eszközlekötéssel járó bővülő termelés és forgalom a forgóeszközhitelek állományának 6 milliárd forint összegü /4 %-os/ csökkenése mellett valósult meg. /Az előző évben e hitelek állománya 12,5 milliárd forinttal, 16 %-kal nőtt./ A hiteligények a termelés és a készletek emelkedésénél is gyorsabban, 1o %-kal nőttek, amiben a tevékenységek bővülése mellett a termékszerkezet változtatásából, a külpiaci értékesités nehézségeiből eredő hatások, az időszakos pénzügyi feszültségek egyaránt közrejátszottak. Az engedélyezett uj hitelekből az ipar az 1974. évinél nagyobb, az élelmiszergazdaság és a kereskedelem kisebb arányban részesült.

A gazdálkodó szervezetek pénzügyi helyzete a szokásostól eltérőbb lett. A szélsőségek - pénzbőség, máshol pénzhiány - gyakoribbá váltak. Körülhatárolható körben a fizetőképesség romlása, tovagyürüzése, a fegyelem lazulása érzékelhető. Az esedékességkor nem teljesitett megbizások aránya nőtt. Fokozott figyelmet igényel a pénzügyi problémákkal küzdő gazdálkodó szervek fizetési késedelmének növekvő irányzata és ennek - egyelőre még kismérvü, de - már tapasztalható áttételeződése.

Az anyagi és pénzügyi folyamatok kedvező és kedvezőtlen hatásai visszatükröződtek az állami költségvetés helyzetének alakulásában is. A költségvetés bevételei - bővülő hitelkapcsolatok mellett - valamelyest gyorsabban nőttek, mint kiadásai, ezért hiánya az előző évinél kisebb volt. Ez döntően arra vezethető vissza, hogy a költségvetés vállalatoktól és szövetkezetektől származó bevételei több év után ujra gyorsabban emelkedtek a részükre juttatott támogatásoknál. A vállalatok és szövetkezetek nettó költségvetési befizetése az 1975. évben 14o milliárd forint; 15 milliárd forinttal /12 %-kal/ több az előző évinél. A vállalatok nettó /támogatásokkal csökkentett/ befizetéseinek előző évekénél nagyobb növekedésében az export árnyereségek - termelési adó kivetésével és állami visszatérités felmondásával történő - fokozódó elvonása, és az 1974. évi eredményekből képződött tartalék alapok egyszeri befizettetése volt a meghatározó. Az előirányzathoz viszonyitva mérsékelhető volt a költségvetési ártámogatás, a behozatal ésszerü korlátozására tett intézkedések és egyes beszerzések számitottnál kedvezőbb árszintje következtében. Az igy keletkezett, valamint a lakosság és a költségvetési szervezetek befizetéseiből, illetve a nemzetközi pénzügyi elszámolásokból származó bevételi többletek fedezetet biztositottak a felhalmozással, a társadalmi közös fogyasztással, és a nemzetközi kötelezettségekkel kapcsolatos költségvetési kiadások növekedésére. A gazdaságpolitikai döntéseknek megfelelően a belföldi végső felhasználás finanszirozásában a költségvetés részesedése valamelyest emelkedett.

Az állami költségvetés végrehajtása során a szigorubb vásárlóerő szabályozás érdekében a korábbinál több kezdeményezés történt a feleslegessé vált támogatások megvonására, indokolatlan igények elutasitására, az állam bevételeinek növelésére alkalmas - a gazdálkodók érdekeltségét nem sértő - források fokozottabb feltárására. Hasonló törekvések érvényesültek a költségvetési szervezeteknél is az ésszerübb munkaszervezés, feladatellátás irányitására, a pótelőirányzati igények elkerülésére.

Az elmult év tapasztalatai, a részletes adatok alapján megállapitható, hogy a népgazdaság 1975. évi fejlődésében az év egészét tekintve még nem jutottak tulsulyra azok a kedvező változások, amelyek a gazdálkodás egyes területein az év második felében, de különösen a IV. negyedévben már érzékelhetők voltak. A nyereségnövekedés lassulása, az export

ütemének mérséklődése, a felhalmozási tevékenység jelentős bővülése arra utalnak, hogy az idén nehezedő feltételek ellenére sem bontakozott ki kellő aktivitás a gazdálkodás alapvető javitása érdekében. Ezért a népgazdaság 1975. évi helyzete az előző évinél és a tervezettnél rosszabb. Az év közben megtett központi intézkedések és az 1976. évi ár-, szabályozó-, termékforgalmazási, és egyéb módositások azonban megfelelő alapot teremtenek a kedvező folyamatok kibontakoztatásának meggyorsitásához, az egyensulyviszonyok elhatározott ütemü javitásához.

A vállalatok és szövetkezetek gazdasági-pénzügyi eredményei

Az 1975. évi gazdálkodás eredményeként a népgazdaság szocialista szektorában /a mezőgazdasági szövetkezetekkel együtt/ 2o8,8 milliárd forint tiszta jövedelem képződött, 4,5 %-kal több, mint az előző évben.

A tiszta jövedelem összetétele a következő :

Megnevezés	Az 1974. évben	Az 1975. évben 1/	Index 1974=1oo
Nyereség	141.9o9	156.o7o	11o,o
Termelési költségekben elszámolt jövedelmek	99.687	1oo.445	1oo,7
Forgalmazáshoz kapcsolt jövedelmek	49.922	5o.331	1oo,8
Egyéb	9.733	9.794	1oo,6
Együtt	3o1.251	316.64o	1o5,1
Le: Támogatások	1o1.385	1o7.859	1o6,3
Tiszta jövedelem	199.866	2o8.781	1o4,5

1/ Előzetes adatok alapján.

A nemzeti jövedelemnek az 1974. évinél lassubb növekedése ellenére a tiszta jövedelem bővülése valamivel gyorsabb volt az előző évinél. A bérek és egyéni jövedelmek emelkedése ugyanis csak kisebb mértékben haladta meg a nemzeti jövedelem /folyó áron számított/növekedését, mint egy évvel korábban. A bérek és egyéni jövedelmek nemzeti jövedelemét meghaladó bővülésének hatására azonban a tiszta jövedelem nemzeti jövedelemhez viszonyitott aránya valamelyest tovább csökkent.

A tiszta jövedelem alakulását alapvetően meghatározó nyereség az előző évinél lassabban /1o %-kal/ nőtt. Ezt elsősorban a mezőgazdasági üzemek eredményeinek előző évihez viszonyitott csökkenése idézte elő. A termelésben lekötött eszközök /közel 8 %-os/ növekedése és a kifizetett bérek /mintegy 9 %-os/ emelkedése ellenére - figyelembe véve, hogy a termelési tipusu adók is nőttek - a termelési költségekben elszámolt jövedelmek alig /mindössze o,7 %-kal/ emelkedtek. Ennek az az oka, hogy az 1975. évtől az eszközöket terhelő elvonások - a járulékfizetési kötelezettség mérséklése következtében - jelentősen csökkentek. A forgalmazáshoz kapcsolt

jövedelmek /forgalmi adók és vámbevételek/ ugyancsak kis mértékü /o,8%-os/ emelkedésének oka az, hogy a korábbi évekénél mérsékeltebben bővült a belkereskedelmi és az import-forgalom. Az egyéb - egyes különleges rendeltetésü pénzalapokat növelő - jövedelmek az előző évihez képest alig /o,6%-kal/ emelkedtek. A támogatások ugyanekkor - az előző évi ugrásszerü növekedéssel szemben - csak 6 %-kal nőttek. A behozatalt - mert a korábbi külpiaci áremelkedések egy része ugyan az 1975. évi részleges termelői árrendezéssel a belföldi árakban érvényre jutottak, de ujabb áremelkedések is bekövetkeztek - lényegében a korábbi arányoknak megfelelően kellett támogatni. A kivitel támogatása - részint a forgalom csökkenése, részint az export árnyereségek egy részének az állami visszatérités felmondásával történt elvonása következtében - kisebb volt az 1974. évinél. A támogatások növekedése tehát teljes egészében a belföldi termeléshez és fogyasztáshoz adott árkiegészitések emelkedéséből adódott.

Az állami vállalatok, az ipari szövetkezetek, a fogyasztási, értékesitő és beszerző szövetkezetek, a szövetkezeti vállalatok /továbbiakban: vállalatok/ 1975.évi gazdálkodásának eredményeiben tükröződik a gazdasági fejlődés külső és belső feltételeinek változása. A gazdálkodás feltételei problematikusabbak és hatásukban bonyolultabbak voltak mint korábban. A termelés és a forgalom, valamint a nyereség alakulásában már érződött az 1975. január 1-én bevezetett, a termelői árakat és a forgalmazást, illetve a jövedelemszabályozást érintő központi intézkedések hatása. Hiányoztak a termelés és értékesitás korábbihoz hasonló gyors növelésének mind anyagi, mind pénzügyi feltételei. Az anyagi feltételek közül főleg a fogyasztás mérsékelt bővülése, a tőkés piacokon tapasztalt eladási nehézségek, a munkaerőhiány és a helyenkénti anyagellátási zavarok kedvezőtlen hatása volt jelentős. A pénzügyi feltételek terén a hatékonyság javitását kényszeritő kormányhatározatok végrehajtását jelentő központi intézkedések /támogatási és finanszirozási feltételek szigoritása/ jelentettek nehezitő tényezőt.

A vállalati gazdálkodás területén az 1975. évben a minőségi mutatók csak részben javultak, az elért eredmények általában jobban szóródtak. A termelés növekedésének üteme mérséklődött, ami elsősorban az értékesitás feltételeiben bekövetkezett változásokkal, a külkereskedelmi értékesitás tervtől eltérő alakulásával függött össze.

A szocialista országokkal lebonyolitott forgalom a kivitel és az értékesitési árak emelkedésének együttes hatására a tervezettnél gyorsabb ütemben /2o %-kal/ bővült. A nem rubel viszonylatu értékesités bevétele viszont /2,5 %-kal/ kisebb volt az előző évinél. A belföldi értékesités árbevétele - főként az értékesitési árak emelkedése következtében - közel 14 %-kal meghaladta az 1974.évit.

A termelés és értékesités feltételeinek változásával, valamint az ár- és pénzügyi intézkedésekkel összefüggésben a vállalati nyereség növekedési üteme mérséklődött. A termelés - folyó áron mért - 12,7 %-os növekedése mellett a vállalatok nyeresége az előző évinél 12,9 %-kal több volt.

A vállalatok 1975. évi nyeresége 144,5 milliárd forint, az előző évinél 16,6 milliárd forinttal több. A nyereség az iparban 1 milliárd forinttal, a kereskedelemben 1,1 milliárd forinttal, az épitőiparban 6oo millió forinttal volt nagyobb a tervezettnél, a szállitásban viszont - ugyancsak 6oo millió forinttal - elmaradt attól. A nem termelő ágazatok nyeresége főként a pénzintézetek külföldi kamatvesztesége miatt nem érte el a tervezettet.

A nyereség növekedésének tényezői: a termelés és az értékesités bővülése, és az értékesitési árak változása mellett a költségszint kismértékü csökkenése és a támogatások további emelkedése.

A belföldi értékesités és a szocialista országokba irányuló kivitel jövedelmezősége az árváltozások hatására nőtt, a nem szocialista viszonylatu értékesitésé viszont jelentősen csökkent.

A szocialista ipar értékesitési árainak átlagos szinvonala 9,4 %-kal nőtt, ezen belül a belföldi értékesitésé lo,7 %-kal, a szocialista kivitelé 8,2 %-kal, a tőkés exporté mindössze 1 %-kal haladta meg az előző évit. A belföldi értékesités árai főként a vegyiparban /28,2 %/ és a könnyüiparban /17,4 %/ emelkedtek az átlagosnál nagyobb mértékben. A szocialista országokba irányuló kivitel áremelkedésében az élelmiszeriparé /15,8 %/ és a könnyüiparé /11,4 %/ nagyobb volt. Az átlaghoz közel álló a kohászat és a gépipar árnövekedése. A kiviteli árak emelkedéséből hatósági intézkedésekre létrejött többletjövedelmek egy részét - külön elvonással - a költségvetés központositotta.

A nem szocialista viszonylatu kivitel árai a kohászatban és az élelmiszeriparban csökkentek, a vegyiparban az egy évvel azelőtti 5o %-ot meghaladó növekedéssel szemben 1975-ben már csak 4,3 %-kal emelkedtek.

A mezőgazdasági termékek értékesitési árai /a szocialista kereskedelem és a lakosság számára történt értékesitést alapul véve/ az előző évinél kisebb mértékben emelkedtek. A növényi termékek átlagos árszinvonala 1 %-kal magasabb, az állatoké és az állati termékeké pedig o,4 %-kal kisebb volt az előző évinél.

Az 1975. évben a nyereség növekedésében az előző évihez hasonlóan mérsékelt szerepe volt a fajlagos költségek /a költségek termelési értékhez viszonyitott aránya/ csökkenésének. A népgazdasági szintü o,6 %-os költségszint-csökkenés mögött a költségszerkezet - elsősorban az ár- és pénzügyi intézkedések hatására bekövetkezett - jelentős módosulása áll.

A loo forint termeléshez felhasznált anyagköltség /49,2o forint/ 2 forinttal több az előző évinél. Az anyagköltség hányada valamennyi népgazdasági ágban emelkedett; az iparban 1,6o forinttal; az épitőiparban 2 forinttal; a mezőgazdaságban 1,8o forinttal, a kereskedelemben o,7o forinttal. Nem hagyható figyelmen kivül, hogy a behozatali áremelkedések hatását a költségvetés 27 milliárd forint ártámogatással ellensulyozta. Ezt számitásba véve loo forint értékü termék előállitása népgazdasági szinten 52,1o forint anyagfelhasználással történt, ami 2,8o forinttal több a hasonló módon számitott 1974. évinél.

A termelékenység emelkedése tovább folytatódott, a termelés növekedése csaknem teljes egészében ebből származott. Hatására a loo forint termelési érték létrehozásához igénybe vett élőmunka költsége 6o fillérrel csökkent. Az átlagkeresetek jelentős növekedésének eredményeként javult ugyan a munkaerőgazdálkodás, de az élőmunkával való takarékosság a fokozódó munkaerőhiány ellenére sem vált általánossá. Nem csökkent a különböző okok miatt munkából távolmaradók aránya. Az üzem- és munkaszervezéssel kapcsolatos kormányhatározatok végrehajtása vontatottan haladt; az alkalmazotti létszám alakulása az 1976. év elején központi intézkedéseket tett szükségessé.

A munkaerőgazdálkodást 45o millió forint /az előző évinél 25o millió forinttal kevesebb/ bérpreferencia is segitette. Ez a kiemelt beruházási programok gyorsabb megvalósulását, a termelési szerkezet kedvező irányu változtatását, az anyag- és energiatakarékossági intézkedések hatásának ellensulyozását, a gazdálkodás hatékonyságának szervezési intézkedésekkel történő fokozását, az állóeszközök jobb kihasználását szolgálta.

A lekötött eszközök loo forint társadalmi termékre jutó költségterhe /az eszközlekötési járulék és értékcsökkenési leirás együttes összege/ 6,4o forint, az előző évinól 1,7o forinttal kisebb a számitási alap megváltoztatása miatt.

A vállalati általános költségek az előző évinél jóval mérsékeltebben /5 %-kal/ emelkedtek. A bel- és külföldi utazási és kiküldetési költségek 8 %-os növekedése elmaradt az előző évitől. Ilyen célra a vállalatok 4,7 milliárd forintot forditottak. A különböző előirások megszegése miatt megállapitott pénzbüntetések, birságok, valamint a szerződéses kötelezettségek elmulasztása miatt fizetett késedelmi kamatok és kötbérek együttes összege 2,8 milliárd forint, az előző évinél 6oo millió forinttal több. A központi irányitás költségei jelentősen /11,5 %-kal/ emelkedtek. Figyelemre méltó viszont, hogy a reprezentációs kiadások - az előző évi 9 %-os növekedéssel szemben - csak 1,2 %-kal emelkedtek.

A vállalati költséggazdálkodás mérsékelt javulása arra utal, hogy a vállalatok nagy része az 1975. évre kitüzött önköltségcsökkentési feladatokat nem teljesitette és még mindig nem forditott kellő gondot a ráforditások ésszerü mérséklésére. A részletesen kidolgozott és az év során többször felülvizsgált takarékossági intézkedési tervekben rögzitett követelményeket csak részben teljesitették. A rendszeres költségelemzés, a takarékos anyagfelhasználás még nem vált a gazdálkodás általános jellemzőjévé.

A termelő ágazatokban az átlagos eszközállomány és a kifizetett munkabérek együttes összegének minden loo forintjával 1,9o forinttal több társadalmi terméket hoztak létre, s 3o fillérrel több nyereséget értek el, mint egy évvel korábban. Ezen belül az előző évinél 4o fillérrel nagyobb volt a loo forint lekötött eszközre jutó nyereség.

A nyereségnek az állami költségvetés és a vállalatok közötti megosztási aránya népgazdasági szinten nem mutat az előző évihez képest lényeges változást. /Az elmozdulás o,3 % a költségvetés javára./ A vállalatok 1975. évi nyereségükből összesen 48,8 milliárd forintot forditottak érdekeltségi alapjaik képzésére. Ez az előző évit 5 milliárd forinttal /11 %-kal/ haladta meg.

A vállalatok nyereségükből 12,3 milliárd forint részesedési alapot képeztek. Az alapot kiegészitette a költségként elszámolt - az 1974. évivel azonos - mintegy 2 milliárd forint is, ami szociális, kulturális és sportcélokat szolgált. Az igy megnövelt részesedési alap 14,3 milliárd forint volt, közel 7 %-kal több az elmult évinél. A részesedési alap egészének bérköltséghez viszonyitott aránya az 1974. évivel csaknem azonos, 12,8 %.

A részesedési alapot terhelő bérfejlesztési befizetés az előző évhez képest 7 %-kal nőtt, viszonylagos nagysága azonban nem változott. A vállalatok - az 1974. évivel azonosan - a bérköltségek 2,4 %-ának megfelelő összegü bérfejlesztési befizetést teljesitettek. E kötelezettség teljesitése után a felhasználható nettó részesedési alap 9,6 milliárd forint, ami az előző évinél 7,5 %-kal nagyobb, a bérköltségekhez viszonyitott aránya az 1974. évivel azonos: 8,6 %. Ezen részesedési alap bérekhez viszonyitott aránya az iparban, a szállitás és hirközlésben, valamint a kereskedelemben kis mértékben emelkedett, az épitőiparban, a mezőgazdaságban, az erdő- és vizgazdálkodásban valamelyest csökkent. Az iparon belül a villamosenergiaipar, a kohászat és az élelmiszeripar kivételével valamennyi ágazatban az előző évinél kedvezőbb arány alakult ki.

A vállalatok teljes körét tekintve a bérfejlesztési befizetéssel csökkentett részesedési alap - az előző évivel csaknem azonosan - 27 napi munkabérnek felel meg. Ettől az egyes ágazatok átlaga csupán néhány napi munkabérnek megfelelő összeggel tér el.

A vállalatok részesedési alapjukból évközi premizálásra és jutalmazásra az előző évinél 7,5 %-kal többet, közel 2,5 milliárd forintot forditottak, ami a bérköltség 2,2 %-ával azonos. A lakásépitési vállalati támogatása 4 %-kal emelkedett. Tanulmányi ösztöndijra és ujitási dijakra egyaránt 14 %-kal használtak fel többet. Szociális,

kulturális és sportcélokra közel 8 %-kal nagyobb összeget forditottak, mint az 1974. évben. Az üdültetési kiadások 13 %-kal nőttek. Év végi részesedésre a vállalatok - az előző évihez hasonlóan - átlagosan 16-17 napi munkabérnek megfelelő összeget fizettek ki. Ezen belül az iparban és az épitőiparban az átlaghoz közel álló, a kereskedelemben, valamint a mezőgazdaságban, az erdő- és vizgazdálkodásban az átlagot nagymértékben meghaladó, a szállitás és hirközlésben az átlagtól valamelyest elmaradó év végi részesedést fizettek.

A részesedési alap képzésének és felhasználásának összhangja - a korábbi években tapasztalt lassu javulás után - romlott. A részesedési alaphiányos vállalatok száma ugyan változatlan maradt /129/, de az alaphiány összege 75 %-kal /125 millió forintról 219 millió forintra/ nőtt. Az 1975. évben részesedési alaphiányos gazdálkodó szervek egynegyede /32/ már az előző évben is, egynyolcada /16/ már két évvel korábban is, 5 gazdálkodó egység pedig már három egymást követő évben részesedési alaphiánnyal zárt. Az alaphiány elsősorban a nyereség csökkenésére, illetve a veszteség növekedésére vezethető vissza. /Az érintett vállalatok körében a nyereség csaknem háromnegyedére csökkent, a veszteség pedig három és félszeresére nőtt./ Általában a teljesitményekkel arányban nem álló, indokolatlan bérfejlesztés és az ezt terhelő progresszív adófizetési kötelezettség, illetve az évközbeni tulzott mértékü felhasználás /prémiumok, nyereségelőlegek, jutalmak fizetése/ vezetett az alaphiányhoz.

A vállalatok 1975. évi nyereségükből 32,1 milliárd forint fejlesztési alapot képeztek, ami az előző évinél 3,3 milliárd forinttal /11 %-kal/ több.

Az állóeszközök értékcsökkenési leirásából 29,1 milliárd forint - az elmult évinél 2,6 milliárd forinttal nagyobb - fejlesztési alap képződött. Az 1974. évi nyereségből képzett, az 1975. évben felhasználható fejlesztési alap 28,8 milliárd forint volt. A két cimen együttesen rendelkezésre állott fejlesztési forrás tehát 57,9 milliárd forint volt, ami az előző évit 14 %-kal meghaladta és megfelelt az 1974. évben lekötött eszközök 6 %-ának. Más cimeken - állóeszközértékesitésből, selejtezésből és egyéb forrásokból - az előző évihez hasonló mértékü fejlesztési forrás képződött. A saját forrásokat az 1974.évinél közel 14 %-kal több kölcsön és juttatott forrás egészitette ki.

Az 1975. évben felhasználható összes saját forrás 27 %-át a vállalatok a korábban felvett hitelek és kölcsönök törlesztésére forditották. A forgóalapbővitésre felhasznált összeg aránya 11 %. Egyéb célokra vették igénybe az alap 9 %-át. A saját források 53 %-át beruházási célra használták fel, ennek 12 %-át a vállalatok állami beruházásokhoz adott hozzájárulásra kötötték le.

A vállalati fejlesztési források felhasználásának szerkezete népgazdasági áganként jelentős eltéréseket mutat. Nagyok a különbségek a fejlesztési alapok terhelésében, ami a korábban felvett kölcsönök és hitelek eltérő nagyságából adódik. A hitel és kölcsöntörlesztések aránya az iparban és a belkereskedelemben 33 %, az épitőiparban 25 %, a mezőgazdaságban 23 %, a szállitás és hirközlésben 13 %, a külkereskedelemben 8 %. Az iparon belüli eltérések ezeknél is nagyobbak; az arány 16 % /bányászat/ és 57 % /épitőanyagipar/ között szóródik. Az eltérő mértékü terhelés miatt jelentős különbségek mutatkoznak az egyéb célokra - elsősorban a vállalati beruházásokra - történt ráforditások arányaiban is.

A vállalatok 1975. évi nyereségükből 7 milliárd forint tartalékalapot képeztek, ez 16 %-kal több az előző évinél. Veszteségrendezésre, a fejlesztési és részesedési alapok kiegészitésére a tárgyévi alapképzés 1o %-át vették igénybe. Az ilyen célu felhasználás az előző évit közel 8o %-kal haladta meg. A felhasználásokat is figyelembe véve a rendelkezésre álló tartalékalap 21 milliárd forint, a kötelező szint 55 %-a. A vállalatokat az 1975. év végén 2,6 milliárd forint visszapótlási kötelezettség terhelte.

A vállalatok által kezelt vagyon az év végén meghaladta a 81o milliárd forintot; a növekedés az előző évhez képest 6,5 %. A vagyon összetétele az előző évihez hasonló; kétharmada állóeszköz, egynegyede forgóeszköz. A termelő ágazatok közül az iparban, az épitőiparban és a kereskedelemben az átlagot meghaladó, a mezőgazdaságban, az erdő- és vizgazdálkodásban, valamint a szállitás és hirközlésben az átlagosnál lassubb ütemben gyarapodott a vagyon. Az épitőipar kivételével valamennyi termelő ágazatban gyorsabban nőttek a forgóeszközök, mint az állóeszközök. A forgóeszközök növekedési üteme az iparban csaknem kétszerese, a szállitás és hirközlésben közel háromszorosa az állóeszközökének.A lakásalap 4,6 milliárd

forinttal /3 %-kal/ nőtt, bruttó értéke az 1975. év végén elérte a 162 milliárd forintot; a nettó érték - az arány valamelyes javulása mellett - a teljes értékhez viszonyitva 55,8 %.

Az iparvállalatok az 1975. évben 76 milliárd forint nyereséget értek el, 9,3 milliárd forinttal /14 %-kal/ többet, mint az előző évben.

A nyereség alakulásában jelentős szerepe volt az ár- és pénzügyi intézkedéseknek, a termelés növekedésének. Az értékesitési feltételek megváltozása elsősorban a nem szocialista piaci árak csökkenése miatt néhány ágazatban kedvezőtlenül befolyásolta a nyereséget.

Az iparvállalatok termelési értéke - folyó áron - 14,6 %-kal volt magasabb az előző évinél. Ebben döntő szerepe volt az 1975. január 1-én végrehajtott részleges termelői árintézkedéseknek. A bányászatban a kőolaj- és földgázkitermelés, valamint a bauxitbányászat termelése nőtt az átlagosnál jobban. A kohászatban a kivitel csökkenése miatt a termelés növekedési üteme elmaradt az előző évitől. A gépipari termelés előirányzatot jóval meghaladó növekedését a kiviteli lehetőségek bővülése, és a beruházási rendeltetésü termékek iránti fokozott belföldi igények tették lehetővé. A vegyipar termelésének növekedése mögött az árváltozások mellett elsősorban az uj termelőkapacitások üzembeállitása állt. A könnyüiparban a kivitel és a belföldi igények mérsékelt növekedése miatt az előző évinél lassabban nőtt a termelés.

Az iparvállalatok értékesitése a termeléssel azonos ütemben emelkedett; jelentősen módosult viszont az értékesités viszonylati megoszlása. A belföldi értékesités az előző évinél jobban emelkedett; ezen belül a belföldi beruházási célu, illetve a nagy- és kiskereskedelemnek történt értékesités bővült az átlagosnál jobban. A nem szocialista viszonylatu kivitel az előző évi növekedés után visszaesett. A szocialista viszonylatu kivitel az előző évinél és a tervezettnél is jobban emelkedett.

A bevételek értékesitési irányok közötti megoszlásának módosulása jelentősen befolyásolta a nyereség alakulását. A belföldi értékesités és a szocialista viszonylatu kivitel jövedelmezősége - főként az árváltozások hatására - növekedett, mig a nem szocialista viszonylatu kivitel jövedelmezősége lényegesen csökkent.

Az iparvállalatok költséggazdálkodása az előző évhez képest javult. A loo forint termelési érték létrehozásához szükséges ráforditás 1,2o forinttal csökkent az előző évihez képest /az 1974. évben a csökkenés 6o fillér volt/. Az átlagosnál kedvezőbb költségjavulás elsősorban azokban az ágazatokban /vegyipar, bányászat/ következett be, ahol a belföldi termelői árak változtatása miatt az ipari átlagot meghaladóan emelkedett a bevétel. Az ipar egészében a loo forint termeléshez felhasznált anyagköltség - főként a termelői árintézkedésekkel összefüggésben - 1,6o forinttal emelkedett.

Az élőmunka hatékonyabb felhasználását jelzi, hogy az átlagkeresetek jelentős növekedése ellenére a loo forint termeléshez felhasznált bérköltség 8o fillérrel kisebb volt az előző évinél.

A jövedelmezőség előző évinél lassubb növekedését fejezi ki a lekötött eszközökre jutó nyereség emelkedésének mérsékeltebb üteme. A loo forint eszközre jutó nyereség az 1975. évben 13,5o forint volt, mindössze 3o fillérrel több az előző évinél. Az átlagosnál nagyobb mértékü volt a javulás a bányászatban, a gépiparban, a vegyiparban és az egyéb iparban, csökkenés mutatkozott viszont a kohászatban és az élelmiszeriparban.

A termelési és termékszerkezet korszerüsitése továbbra is lassu, kevés kivételtől eltekintve nem tapasztalható javulás a tőkés exportképesség terén. Az uj, korszerü gyártmányok kialakitása mellett a meglévő termékek gazdaságosságának növelését segitő szervezési, technológiai, gyártmányfejlesztési megoldások kialakulása nem halad megfelelő ütemben. A belső tartalékok feltárása és az ésszerü takarékosság - a párt- és állami szervek felhivása nyomán - még csak nagyon szerény, kezdeti eredményeket hozott. Az eszközlekötés nem csökkent, bár a tartalékolási törekvés mérséklődött.

Az irányitó szervek az 1975. évben figyelemmel kisérték a kijelölt iparvállalatok gazdasági tevékenységének jellemzőit.

E vállalatok termelésének együttes növekedése az 1975.. évben az ipari átlagot 3 %-kal meghaladta, annak következtében, hogy e körben az energiahordozók, üzemanyagok, kohászati termékek, vegyipari és textilipari nyersanyagok áremelkedése az átlagosnál jobban érvényesült.

Az árbevétel értékesitési irányok szerinti megoszlása e körben is az ipar egészéhez közelállóan alakult; a leggyorsabban /23 %-kal/ a belföldi értékesités bővült, ehhez hasonló volt a szocialista kivitel növekedése is, mig a nem szocialista viszonylatu kivitel mindössze 2 %-kal nőtt.

A megfigyelt iparvállalatok nyeresége közel 36 milliárd forint, 14 %-kal több az 1974. évinél. E vállalatok érdekeltségi alapjai az ipar egészéhez hasonló ütemben nőttek. Az 1975. évi nyereségből képzett részesedési alap 2,5 milliárd forint, 6 %-kal magasabb az előző évinél és átlagosan a bérköltség lo %-ának megfelelő személyi jövedelem növelést tett lehetővé. A nyereségből képzett fejlesztési alapok összege lo %-kal nőtt és elérte a lo milliárd forintot, ami a lekötött eszközérték 3 %-ának felel meg. Az értékcsökkenési leirásból képzett fejlesztési alapot is figyelembe véve a megfigyelt vállalatok fejlesztési forrásainak növekedése valamivel gyorsabb az ipari átlagnál.

Az építőipari ágazat 1975. évi nyeresége 13,1 milliárd forint, 1,2 milliárd forinttal /lo %-kal/ több az előző évinél, s az előirányzottat is /5 %-kal/ meghaladja. A nyereség növekedésében a termelés emelkedése a meghatározó. Kedvezően befolyásolta továbbá az is, hogy a befejezett és elszámolt munkák értéke a termelésnél gyorsabban emelkedett.

Az ágazat bruttó termelési értéke az 1974. évihez képest 11 %-kal nőtt. Ezen belül az állami építőipari vállalatok 11 %-kal, az építőipari szövetkezetek 12 %-kal növelték termelésüket, az építőipari közös vállalkozások azonban csak 2 %-kal termeltek többet, mint egy évvel korábban. Az építőipari termelés emelkedése a kivitelező szervezeteknél foglalkoztatottak átlagos állományi létszámának 2 %-os növekedése mellett következett be. Javult az építési munkák gépesitettsége, növekedett az előre gyártott elemek és szerkezetek felhasználása. Az állami és szövetkezeti építőipar az 1975. évben közel lo %-kal több építési-szerelési munkát vállalt az előző évinél. A növekvő igényekre utal, hogy ugyanakkor az elutasitott beruházási építési jellegü munkák értéke csaknem megkétszereződött. Ezek is mutatják, hogy a rendelkezésre álló építőipari kapacitás nem tudta a gyorsan növekvő igényeket maradéktalanul kielégiteni. Egyes esetekben hátráltatta a munkát az anyagellátás akadozása, a munkaerőhiány, továbbá az építési terület előkészitettségének hiánya.

A kiemelt nagyberuházások kivitelezésénél és a gyorsitott beruházásoknál az épitési szervezetek az együttmüködési megállapodásban vállalt éves ütemet teljesitették. Az épitőipari vállalatok költséggazdálkodásában számottevő változás nem történt; a fontosabb költségek a termeléssel arányosan emelkedtek.

A nyereségből képzett fejlesztési és tartalékalap az 1974. évit közel 8-8 %-kal, a részesedési alap pedig 7 %-kal meghaladta.

A szállitás és hirközlés 1975. évi nyeresége 6,2 milliárd forint, 4 %-kal több az 1974. évinél. A korábbi évekénél kisebb nyereségnövekedés mögött a teljesitmények lassubb bővülése, a támogatások mérsékeltebb emelkedése, valamint a nem kielégitő költséggazdálkodás állt. Az ágazaton belül a vasuti és a közuti közlekedés eredménynövekedése meghaladta az átlagot. A vizi és légi közlekedés nyeresége alacsonyabb az előző évinél.

A szállitási és hirközlési vállalatok költséggazdálkodásában jelentős javulás nem következett be. Ebben szerepet játszott a begyürüződő költségnövekedések hatása mellett az is, hogy a teljesitmények mérsékelt ütemü növekedése miatt a rendelkezésre álló eszközök kihasználása nem volt minden esetben megfelelő. A hirközlés nyeresége 8 %-kal nőtt elsősorban az ágazati tevékenység bővülésével összhangban. A távbeszélő szolgálatban az időméréses rendszer kiterjesztésével a teljesitmények erőteljesen megnőttek. A terjesztett hirlapok száma az előző évinél mérsékeltebben emelkedett.

A belkereskedelmi vállalatok nyeresége az 1975. évben 18,5 milliárd forint, ami 2,9 milliárd forinttal /19 %-kal/ több az előző évinél. A nyereség növekedésében - aminek üteme közel azonos az 1974.évivel - a forgalom emelkedésének és összetétele változásának volt elsődleges hatása. A forgalom 1 %-os emelkedésével a nyereség - előző évinél magasabb - 1,6 %-os növekedése párosult.

Az ágazaton belül az átlagot meghaladta a fogyasztási-cikk-kereskedelem nyereségnövekedésének üteme /22 %/, amihez a forgalom emelkedésén tulmenően a takarékosabb költséggazdálkodás is hozzájárult. A termelőeszközkereskedelmi vállalatok előző évihez viszonyitott nyereségtöbblete némileg alacsonyabb /17 %/ az átlagosnál; a növekedés a már emlitett tényezők mellett az alágazat részére juttatott támogatások bővülésének is következménye.

Az ágazat nyereségének támogatás-tartalmában az 1974. évihez képest kedvező változás állt be. Az 1975. évben a közvetlen támogatások összege a nyereség 124 %-ával, a megelőző évben 174 %-ával volt azonos. A mérséklődést elsősorban az ágazat részére folyósitott importártámogatás csökkenése tette lehetővé.

Az ágazat ráforditásainak szinvonala 1 százalékponttal csökkent, a forgalomemelkedés okozta viszonylagos költségcsökkenés hatására. Ez kifejezésre jutott a jövedelmezőség javulásában is. Számottevően befolyásolták a vállalatok jövedelmezőségét még az uj, magasabb irányhaszonkulcsok, továbbá az 1975. január 1-től életbe lépett ár- és szabályozó változásoknak összességükben a vállalati jövedelmeket növelő hatásai is. Az egyes alágazatok jövedelmezőségének eltérései némileg csökkentek.

A készletek emelkedése meghaladta a forgalomnövekedést, igy a loo forint forgalomra jutó készletek értéke az 1975. évben közel 3 %-kal nőtt az előző évhez viszonyitva; ezen belül azonban a fogyasztásicikk-kereskedelemben a mutató értéke nem változott.

A belkereskedelemben kifizetett bérek az 1974. évihez képest több mint 7 %-kal - az egy évvel korábbinál lassabban, de az általánosnál gyorsabban - emelkedtek. A kifizetett bértömeg növekedésének kétharmada az átlagbérek, közel egyharmada pedig a létszámemelkedésnek tulajdonitható. Változatlanul gondot okoz azonban néhány fontos és alapvető ellátást biztositó szakmában /élelmiszerkereskedelem, vendéglátás/ a létszámhiány. Az ágazat az 1975. évben 155 millió forint bérpreferenciában részesült.

A külkereskedelmi vállalatok 1975. évi nyeresége 5,9 milliárd forint, 4 %-kal magasabb az előző évinél. A nyereség növekedési üteme tovább csökkent. Az összes forgalmon belül a kisebb nyereségtartalmu behozatal lo %-kal, a kivitel 5 %-kal bővült.

Az ágazat nyereségének mérsékelt ütemü növekedésében jelentős tényező volt a forgalom összetételében megfigyelhető változás hatása, kisebb részben pedig a költségcsökkenés és a forgalom mérsékelt bővülése. A termékek értékesitésekor az 1974. évinél kedvezőtlenebb export árnyereséget lehetett elérni.

A kommunális és közüzemi szolgáltató vállalatok tevékenysége az 1975. évben több mint 13 %-kal bővült, s értéke megközelitette a 11 milliárd forintot. A vállalatok tevékenységének mennyiségi növekedése mellett javult a lakossági ellátás minősége is; ennek hatására számottevően csökkent a lakossági panaszok száma.

A vállalatok nyeresége az előző évhez képest 8 %-kal csökkent. Ez az alapvető lakossági szolgáltatások - a költségnövekedések ellenére is - változatlan ára mellett összefügg a szolgáltatások zavartalan ellátásához szükséges - kevésbé jövedelmező - fenntartási munkák arányának növekedésével is.

Az 1974. év óta érvényes uj jövedelemszabályozási rendszer - két év tapasztalatai szerint - elérte célját; a tevékenység zavartalan ellátásához lényegesen kedvezőbb gazdálkodási feltételeket teremtett a vállalatok számára. A személyi jövedelmek között korábban meglévő, jórészt indokolatlan különbségek - a központi bérszinvonal szabályozás hatására - mérséklődtek. Kiegyensulyozottabbá váltak a fejlesztési lehetőségek. Erősödött a vállalati tevékenység szolgáltató jellege.

A szabályozási rendszer - a nyereség csökkenése ellenére - megfelelő nagyságu érdekeltségi alapképzést tett lehetővé; a vállalatok a bérek 8,4 %-ának megfelelő jutalmazási /részesedési/ alapot, s az előző évinél csaknem 6 %-kal több fejlesztési alapot képezhettek.

Az állami mezőgazdaság, erdő- és vizgazdálkodás 1975. évi nyeresége 4,5 milliárd forint, az 1974. évit 9 %-kal haladta meg. Az állami gazdaságok körében a jövedelmek közötti eltérések további növekedése tapasztalható. A 169 gazdaság közül 9 zárta - összesen mintegy loo millió forint összegü - veszteséggel az évet, részben vezetési, gazdálkodási hiányosságok miatt.

Az állami gazdaságokban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak átlagbére 5 %-kal nőtt. Az átlagkeresetek növekedése ennél kisebb mértékü /mintegy 4 %/, mert az egy főre jutó év végi részesedés 14 %-kal kevesebb, mint a megelőző évben.

A mezőgazdaságban folytatódott az iparszerü termelési rendszerek elterjedése és fokozódott a belterjes gazdálkodásra irányuló törekvés az igen kedvezőtlen természeti körülmények között. Számos tényező /csapadékos nyár, belviz, növényi betegségek/ növelte a költségeket, a hozamokat és a minőséget pedig rontotta.

Az állami mezőgazdaságban az alaptevékenység árbevétele 9 %-kal nőtt. A gazdálkodási szinvonal emelkedésére utal néhány hatékonysági mutató javulása. Az 1975. évben 11 %-ot meghaladóan nőtt a területegységre, 2 %-kal az állóeszközállomány egységére jutó termelési érték és 11 %-kal emelkedett az élőmunka termelékenysége. Az állami gazdaságok növénytermelésből származó árbevétele összességében némileg meghaladta az egy évvel korábbit. Az állattenyésztésen belül a sertéstenyésztés árukibocsátása csaknem 2o %-kal haladta meg az előző évit. A vágómarha belföldi értékesitése zavartalanabb volt, mint 1974. évben, mig a tőkés országokba irányuló kivitel - átmeneti javulás után - visszaesett, ami azonban elsősorban a szocialista piac bővülése következtében nem okozott komolyabb nehézséget.

Az erdőgazdaságok nyeresége /54o millió forint/ meghaladta az előirányzatot és kismértékben, mintegy 2 %-kal az 1974. évit is. A gazdaságok értékesitési árbevétele 4 %-kal nagyobb az előző évinél. Az eredmény alakulása az árbevételek számitottnál gyorsabb növekedésével és az előirányzottnál alacsonyabb költségekkel függ össze. Az árbevétel növekedését a kiviteli lehetőségek mérséklődése miatt a belföldi értékesités növelésével, szerkezetmódositással, a fatermékeknél a feldolgozottsági fok növelésével érték el a gazdaságok. A költségek viszonylag kedvező alakulása egyszeri, átmeneti intézkedéssel függ össze, amire részben az 1974. évi kivitel rendkivüli árnyeresége teremtett lehetőséget.

A vizgazdálkodás nyeresége /61o millió forint/ - a termelés és szolgáltatás árbevételének 12 %-ot meghaladó növekedése mellett - közel 8 %-kal csökkent és alacsonyabb az előirányzottnál is. Ez a termelői árváltozások miatt begyürüző többletköltségekkel, valamint az állóeszközfenntartási költségek növekedésével függ össze. Az utóbbira a viz- és csatorna vállalatok és fürdők nyereségszabályozó rendszerének módositása nyujtott lehetőséget. A vizgazdálkodásnak a lakosság életkörülményeit javitó létesitményei a tervidőszakban

jelentős mértékben bővültek. A közmüves vizellátásban részesülő lakosság aránya 66 %, az éves tervben előirányzottnak megfelelő. A települések csatornázottsága 33 %-os, a számitottól kismértékben elmaradt. Az év folyamán is sok nehézséget okozott a tisztitatlanul elvezetett szennyvizek mennyisége.

A mezőgazdasági szövetkezetekben az eszközök jobb kihasználására irányuló törekvés és a termelési rendszerek további térhóditása csak részleges eredményt hozott az 1975. évben. A szövetkezetek száma az év során 373-mal tovább csökkent. Igy az egy gazdaságra jutó megmüvelt terület közel 22 %-kal emelkedett és megközelitette a 3.ooo hektárt. A területegységre jutó eszközök értéke közel 12 %-kal emelkedett.

A területi és eszközkoncentrációból származható előnyöket még az 1975. évben - a kedvezőtlen időjárás és az ár- és belvizek miatt - nem sikerült a hatékonyság javitásához kellően hasznositani.

A gazdaságok átlagában a költségek nagyfoku, 12 %-os növekedését nem követte az árbevétel arányos emelkedése. A szövetkezetek árbevétele csak mintegy 6 %-kal haladta meg az előző évit. Ezen belül az alaptevékenységé 5 %-kal. A szövetkezetek eredménye - főként a költségek 12 %-os növekedése miatt - közel 18 %-kal csökkent és a jövedelmük az előző évitől 4 %-kal elmaradt.

Az üzemi bevételek emelkedésének a korábbi évekhez viszonyitott mérséklődését a növényi termékek közül elsősorban a kenyérgabonából származó bevételek - nagyrészt időjárási okokkal magyarázható - 19 %-os visszaesése, az állattenyésztési ágazatban a vágósertés értékesitás 8 %-os, és a tejértékesitás 3 %-os visszaesése okozta. Az utóbbit a tehénlétszám 2 %-os csökkenése mellett a rendkivül alacsony fajlagos hozamok is előidézték.

A költségek közül legnagyobb mértékben /16 %-kal/ az anyagráforditások emelkedtek. Ez döntően a gazdálkodás megnövekedett ipari eredetü anyagfelhasználásának /mütrágya, növényvédőszer, részbeni üzemanyag áremelés, stb./ következménye. A költségek aránytalan növekedését idézte elő, hogy sokhelyütt igen magas az állattenyésztési

termékek előállitásához felhasznált takarmány mennyisége és összetételében nem törekszenek kellően az olcsóbb, az importot helyettesitő hazai takarmányok felhasználására. Az anyagráforditást csak mérsékelte, hogy a szövetkezetek az 1975. évben anyag- és energiatakarékossági intézkedések eredményeként összességében mintegy 1,1 milliárd forint értékü anyagot és energiát /az összes anyagköltség mintegy 3 %-ának megfelelő összeget/ megtakaritottak. Ennek ellenére számos szövetkezetben nem megfelelő az üzem- és munkaszervezés, a kapacitások kihasználása. Nem forditanak elég gondot az anyagtakarékosságra.

Az elmult évek nagyarányu állóeszköz-beruházásainak, valamint a termelési rendszerek nagyértékü géprendszereinek üzembelépése miatt az értékcsökkenési leirás közel 15 %-kal emelkedett. A tervezett bevételek elmaradása következtében több gazdaságban jelentett egyensulyi problémát a rövidlejáratu hitelek visszafizetése.

Az eredmény csökkenése miatt összességében kisebb az alapképzés összege is. A nyereségből rendelkezésre álló fejlesztési alap összege /7,1 milliárd forint/ azonos az előző évivel. A szociális-kulturális alap 26 %-kal, a tartalékolás csaknem 5o %-kal kevesebb, mint az előző évben. Az egy főre jutó személyes jövedelem a részesedési alap változatlansága és a foglalkoztatottak számának 3 %-ot meghaladó csökkenése következtében /az előző évi 7 %-os növekedéssel szemben/ a számitottól elmaradva, 5 %-kal emelkedett. A személyi jövedelem növekedésének mérséklődése az év első felében hozott, vásárlóerő kibocsátás t szabályozó intézkedéseknek is következménye.

A kedvezőtlen időjárás miatt mérsékelt hozam-bővülés, a költséggazdálkodás hiányosságai és a korábbi évekből származó beruházási hitel-visszafizetési terhek több termelőszövetkezetben okoztak pénzügyi nehézséget, mint az előző évben. Az 1975. évet 1o9 szövetkezet zárta együttesen 375 millió forint veszteséggel és 215 millió forint alaphiánnyal. Az 1974. évben a veszteséges és alaphiányos szövetkezetek száma 86, veszteségük 245 millió forint, az alaphiány 234 millió forint volt.

Az 1975. évi beruházási tevékenység mértékét az 1974. évi nagyobb fejlesztési alap-képzés határozta meg. Az üzembe helyezett beruházások értéke 13 %-kal több volt, mint az előző évben. Előtérbe került az anyagmozgatás, száritás és tároló kapacitás gyorsabb ütemü fejlesztése. A kedvezőtlen tapasztalatok sürgetik a termés biztonságos betakaritását, a veszteségek csökkentését előmozditó beruházások megvalósitását. A szövetkezeti gazdaságok vagyona 9 %-kal növekedett, értéke közel 92 milliárd forint.

A háztáji és kisegitő gazdaságok az 1975. évben is jelentős részt vállaltak az élelmiszertermelésben. A kisgazdaságok szarvasmarha és sertésállománya csökkent, ugyanakkor fokozták a vágóállat termelésüket. Az előző két évben az áremelés hatására fellendült tejértékesités viszont - a tehénállomány csökkenése miatt - jelentős mértékben visszaesett. Folytatódott a kisgazdaságokból a baromfi és tojás gyorsütemü értékesitése.

A biztonságos élelmiszerellátás és az export lehetőségek megkivánják a termelési kedv növelését a háztáji és kisegitő gazdaságokban. Ezek megvalósitása nagyobb fegyelmet és szervező munkát igényel az irányitástól. A korábbiaknál sokkal többet kell tenni a mezőgazdasági nagyüzemeknek is a kistermelés támogatására; a nagyüzemi szolgáltatások jobb megszervezésében, a takarmány-ellátásban és a kisüzemben termelt termékek értékesitésében.

Az állami költségvetés bevételei

Az 1975. évi állami költségvetés 313,3 milliárd forint összegü bevétele 12 %-kal /32,5 milliárd forinttal/ meghaladta az előző évit, de az előirányzatnál közel 2 %-kal /5,2 milliárd forinttal/ kisebb. A bevételekből 243 milliárd forint a vállalatok és szövetkezetek befizetése, ami 9 %-kal több az előző évinél. Ez az összes bevétel 78 %-a. A lakossági befizetések összege 16,2 milliárd forint, a bevételek 5 %-a. A központi és tanácsi költségvetési szervektől, a nemzetközi pénzügyi kapcsolatokból, valamint az egyéb befizetésekből a költségvetés bevétele 54,1 milliárd forint.

Vállalati és szövetkezeti befizetések

A vállalatok az 1975. évi nyereségükből nyereségadó és bérfejlesztési befizetés cimén 87,1 milliárd forintot fizettek be a költségvetésbe, ami az előző évinél 8,8 milliárd forinttal /11 %-kal/több. A befizetés az előirányzatnál azonban 4,3 milliárd forinttal kisebb.

Az elszámolt nyereségadó 87,5 milliárd forint. A vállalatok az év során 2,2 milliárd forint adókedvezményt kaptak. A kivitel ösztönzését 870 millió forint, a közlekedési vállalatok érdekeltségi rendszerének kiegészitését 760 millió forint, a javitó-szolgáltató tevékenység fejlesztését 320 millió forint, forgóalapfeltöltést 70 millió forint adóvisszatartás segitette. A gazdálkodó szervek a nyereségadóból a dolgozók munkábajárásának támogatására és egyéb célokra 900 millió forintot tarthattak vissza. Az előző évi tulfizetéseket és az 1975. évi tényleges kötelezettségeknél nagyobb adóelőleg befizetéseket figyelembe véve a vállalatok a költségvetésbe 84,4 milliárd forint nyereségadót fizettek be. A bérfejlesztési befizetés összege az előirányzattal csaknem egyezően 2,7 milliárd forint.

A vállalatok és szövetkezetek nyereségének 6 %-a, 6,4 milliárd forint városi és községi hozzájárulásként a telephelyük szerint illetékes tanácsok rendelkezésére állt. A befizetés az előző évit 690 millió forinttal /12 %-kal/ meghaladta, de közel 150 millió forinttal volt kisebb az előirányzatnál.

Eszközlekötési járulék címén a költségvetés bevétele - az 1,5 milliárd forint összegü beruházási járulékkal együtt - 24 milliárd forint, a tervezettnél 640 millió forinttal /3 %-kal/ több. Az 1975. évi eszközlekötési járulék az egy évvel korábbinál 8,7 milliárd forinttal kevesebb. Az eszközlekötési járulék alapját mérséklő év eleji központi intézkedés, valamint a befizetési kötelezettségek alól adott mentességek növekedése csökkentette, mig az állóeszközök és készletek állományának emelkedése emelte a befizetés összegét. Az összes befizetésből 4,5 milliárd forint a tanácsok bevétele volt.

A termelésben lekötött állóeszközök járuléka 13,5, a forgóeszközöké 9,9 milliárd forint. A termelési költségekben elszámolt eszközlekötési járulékból a szövetkezeti szövetségeket - az előző évinél 6 %-kal kevesebb - 1 milliárd forint illette meg. Ezt az összeget a szövetségek tagszövetkezeteik között beruházásra és forgóalap növelésre csoportosithatták át. Egyes szolgáltatások fejlesztésének, bővitésének megvalósitására a vállalatok 80 millió forintot tarthattak vissza az elszámolt eszközlekötési járulékból.

A járulék alapját képező eszközállomány értéke 495 milliárd forint, a módositás kötelezettséget csökkentő hatására az előző évinél 26 %-kal kisebb. A járulékfizetési kötelezettség alól mentes eszközök aránya - elsősorban a hitelből finanszirozott eszközökre kiterjesztett mentesités miatt - az előző évinél magasabb, 37 %.

A nettó értékben számbavett állóeszközök és forgóeszközök együttes átlagos állományából az ipar 55 %-kal, az épitőipar 6 %-kal, a mezőgazdaság, az erdő- és vizgazdálkodás 10 %-kal, a szállitás és hirközlés 14 %-kal, a kereskedelem 13 %-kal részesedett. Az ágazatonként különböző arányu mentesitésekre és az eltérő beruházási járulékfizetési kötelezettségekre visszavezethetően azonban a költségvetés összes járulékbevételének 62 %-a az iparból, 7 %-a az épitőiparból, 1 %-a a mezőgazdaságból, erdő- és vizgazdálkodásból, 15 %-a a szállitás és hirközlésből, 14 %-a a kereskedelemből származott.

A bérjárulékok - a társadalombiztositási járulék és az illetményadó - együttes összege 25,8 milliárd forint, 2,0 milliárd forinttal /közel 9 %-kal/ több az előző évinél. Az előirányzathoz képest 400 mil-

lió forint a többlet bevétel. A növekedés összhangban volt a bérkiáramlással. A befizetésből az illetményadó 7,5 milliárd forint, a társadalombiztositási járulék pedig 18,2 milliárd forint volt. A vállalatok és szövetkezetek által elszámolt bérjárulékok összege - a korábbi évekhez hasonlóan - az éves bérköltség 23 %-a. Az egyes vállalatok, illetve ágazatok részére biztositott kedvezmények következtében az állami költségvetés 2 milliárd forint összegü bevételhez nem jutott hozzá. Kedvezményes kulcs alapján fizettek járulékot, illetve teljes mértékben mentesültek a fizetési kötelezettség alól a bányászati, bizonyos szolgáltató és a vizgazdálkodási vállalatok, továbbá az állami mezőgazdasági üzemek. Az illetményadóból a tanácsok bevétele 4,1 milliárd forint volt.

A termelési adó bevétel 21,8 milliárd forint, az előző évinél 7,3 milliárd forinttal /50 %-kal/ több. Az adóbevétel az előirányzatnál 3,7 milliárd forinttal elsősorban azért kisebb, mert a szerződéses árak változása miatti jövedelemtöbbleteket adókivetés helyett támogatás megvonásával lehetett mérsékelni. Az előző évi teljesitéshez viszonyitott bevételi többlet kisebb része az adóköteles tevékenység és a forgalom növekedésével függ össze, döntő része az ár- és pénzügyi intézkedések hatására egyes vállalatoknál keletkezett többletjövedelmek elvonásából származott.

A részleges termelői árrendezés hatására 2,3 milliárd forinttal emelkedett az itthon termelt földgáz- és kőolajipari termékek árában felszámitott adó, s igy ezen a cimen elért költségvetési bevétel 4,9 milliárd forint. A gépipar /több mint négyszeres/ többletbefizetését a tőkés exportárnyereségek és részben a szocialista külkereskedelmi árváltozások miatt keletkezett jövedelmek fokozottabb elvonása tette lehetővé. A könnyüipar előirányzatot meghaladó befizetése a ruházati termékek termelői árrendezése miatt bekövetkezett nyereségtöbblet elvonásával függ össze. A szállitás és hirközlés népgazdasági ágban uj adó kivetésére került sor a dijtételek részleges rendezése és a pénzügyi intézkedések hatására bekövetkező jövedelemtöbblet elvonására. Az ebből származó költségvetési bevétel 880 millió forint volt.

A bel- és külkereskedelmi adó együttes összege 6,3 milliárd forint, ami mintegy 500 millió forinttal magasabb az előző évinél. A belkereskedelmi ágazat adóbefizetése a forgalom bővülésével összhangban az előző évinél és a tervezettnél is magasabb. A külkereskedelmi adóbevétel /3,6 milliárd forint/ lényegében az előző évivel azonos.

Az épitési-szerelési adóbevétel 1,4 milliárd forint, az előző évinél 100 millió forinttal több, és csaknem azonos a tervezettel. Az átlagostól eltérő feltételek és egyéb kedvező adottságok miatt keletkező jövedelmeket terhelő adók együttes összege 2,9 milliárd forint, az előirányzatnál és az előző évinél is magasabb.

Forgalmi adó cimen a vállalatok és szövetkezetek az 1974. évivel azonos összeget, 28,8 milliárd forintot fizettek be az állami költségvetésbe. A bevétel az előirányzatnál 2,2 milliárd forinttal /8 %-kal/ több. Ebből 1.150 millió forint évközi intézkedések következménye. Az üzemanyagok és az épitőanyagok terven felüli fogyasztói áremelése következtében 540 millió forint többletbevétel keletkezett az életbelóptetett uj fogyasztói és a változatlan termelői árak közötti árkülönbözet elvonásából. A cukor fogyasztói áremelése miatt 150 millió forint bevételi többlet adódott a régi és az uj termelői árak árkülönbözetének elvonásából. A benzin és a tüzelőolaj forgalmazásából is keletkezett többletbevétel. Az évközi intézkedések következtében elért forgalmi adón tul előállt bevétel emelkedés lényegében teljes egészében az élvezeti cikkek forgalmának tervezettnél magasabb /közel 20 %-os/ növekedéséből adódott.

Az összes forgalmi adóbevételnek - az elmult évekéhez hasonlóan - a legnagyobb hányada /53 %-a/ az élvezeti cikkek forgalmát terhelte /e részarány az 1974. évinél 9 %-ponttal magasabb/. Az élvezeti cikkek forgalmi adójának emelkedése a forgalom bővülésén tul a magasabb adótartalmu termékek arányának növekedésére vezethető vissza. Jelentős /19 %/ a vegyesiparcikkek forgalmából származó bevételnek aránya is. A ruházati cikkek utáni forgalmi adó az előző évhez képest 10 százalékponttal mérséklődött /14 %-ra/. Ez a forgalmi adó terhére 1975. január 1-én végrehajtott termelői áremelések 3,1 milliárd forint összegü adókötelezettség elengedésének következménye.

A 100 Ft kiskereskedelmi forgalomra és vásárolt lakossági szolgáltatásra jutó forgalmi adó az 1974. évi 12,60 Ft-tal szemben 11,50 Ft.

A vám és import-forgalmi adó bevétel együttes összege 20,3 milliárd forint, az előző évinél 780 millió forinttal /4 %-kal/ több. Az előirányzatnál 260 millió forinttal /1 %/ kisebb a bevétel.

A vámbevétel 14,9 milliárd forint, 3 %-kal nagyobb az előző évinél, de az előirányzattól /5 %-kal/ elmaradt. A behozatal visszaesése legszámottevőbb /egyébként viszonylag alacsony vámtételü/ vegyipari, könnyüipari anyagoknál, a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékeknél és fogyasztói cikkeknél volt, ami a vámbevétel csökkenését okozta. Ezt a magas /25-26 %-os/ vámtételü gépek importján elért vám-bevételi többlet csak részben pótolta.

Az alapvető ellátást szolgáló termékeket /cukor, tejpor, egyes fa- és papirfélék, textilipari-alapanyagok/ 1975. évben is vámmentesen, illetve csökkentett vámfizetés mellett kapták a belföldi felhasználók. Egyes programok /számitástechnikai, járműfejlesztési, tudományos kutatási stb./ gépbeszerzései vámmentességben részesültek. A vámelengedések együttes összege - amely lényegében közvetett import ártámogatás - 3,5 milliárd forint /az 1974. évinél 1,3 milliárd forinttal kisebb, de az 1975. évi vámbevételeknek még mindig több, mint egynegyed része/.

A vámok átlagos mértékének az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezményhez való csatlakozás miatti csökkenése- az áruforgalom szerkezeti összetételének módosulása következtében - az 1975. évben nem folytatódott. A vámok átlagos kulcsa 12,5 %, mig az 1974. évben 11,4 % volt.

Az import-forgalmi adó bevétel /5,4 milliárd forint/ a mult évit 15 %-kal, az előirányzatot 10 %-kal meghaladta. A bevételi többlet /480 millió forint/ főként, a személygépkocsi behozatal növekedéséből adódott. A többi termékcsoportban az import-forgalmi adó bevétel nagyjából az előirányzatnak megfelelően alakult.

Központosított amortizáció címén a költségvetés bevétele 7,2 milliárd forint az előző évinél 680 millió forinttal /10 %-kal/ több, a tervezettnél viszont /1 %-kal/ kevesebb. A termelési költségekben elszámolt értékcsökkenési leirás és az állóeszközhasznositás együttes összege 39,2 milliárd forint, melyből a vállalatokat megillető rész aránya - az előző évivel azonosan - 81 %. Az értékcsökkenési leirás általános érvényü /60 %-os/ visszatartási lehetőségén felül a vállalatok jogszabályban vagy egyéb módon biztositott, meghatározott célu, mintegy 7,3 milliárd forint összegü kedvezményben részesültek. Az értékcsökkenési leirásból az állami költségvetés mintegy 180 millió forintot a tanácsoknak engedett át fejlesztési tevékenységük támogatására.

Egyéb vállalati befizetések címén 13,5 milliárd forint folyt be az állami költségvetésbe, ami 6,7 milliárd forinttal az előző évinél és 5,5 milliárd forinttal az előirányzatnál is több. A bevételek jelentős részét /5,3 milliárd forint/ a vállalatok 1974. évben képzett tartalék alapjának előirányzaton felüli elvonása tette lehetővé. Import engedély-illeték címén a vállalatok 1,6 milliárd forintot fizettek be. Az adópótlék-birság összege 800 millió forint. Timföld-réz egyezmény címén 1,1 milliárd forint befizetés történt. A kohászati tartalékalapból 760 millió forintot vont el a költségvetés. A Vegyipari Termelőeszköz Kereskedelmi Vállalat konjunkturális árnyereségéből 1,2 milliárd forint a központi költségvetés bevétele lett. Az Állami Biztositó rendkivüli tartalékalapjának, valamint kockázati alapjának részbeni elvonásából 550 millió forint a bevétel.

A mezőgazdasági szövetkezetek adó- és egyéb befizetése 8 milliárd forint volt, 1,2 milliárd forinttal /17 %-kal/ nagyobb az előző évinél. A befizetés az előirányzatnál 430 millió forinttal /6 %-kal/ több.

Az adóbefizetések növekedésének mértéke meghaladta az összes befizetését. A termelőszövetkezetekben az üzemi jövedelmek csökkenése ellenére az adófizetések valamelyest emelkedtek. Ennek alapvető oka, hogy az üzemanyag áremelés miatt a szövetkezeteknek folyósitott állami támogatás részbeni ellentételeként a földadó és jövedelemadó kötelezettség központi előirásra 10 %-kal növekedett. Többlet adóbe-

vételt hozott, hogy gyors ütemben bővült a termelőszövetkezetek ipari és épitőipari tevékenysége. Növelte a befizetéseket a termelőszövetkezetekre is vonatkozó kötelező tartalékalap és müszaki fejlesztési alap befizetés.

A mezőgazdasági szövetkezetek jövedelem adó befizetése 2,8 milliárd forint, az előző évihez viszonyitva - lényegében központi intézkedésre - jelentősen /20 %/ nőtt. A bruttó jövedelem csökkenése következtében a jövedelem adó kisebb /3 %-kal/ a tervezettnél. A termelési adóbefizetés összege 1,4 milliárd forint, 15 %-kal több az előző évinél a mellék-és kiegészitő tevékenység gyorsütemü bővülése miatt. A földadó bevétel 1,2 milliárd forint összege 7 %-kal több az 1974. évinél, de az előirányzottnál /a tiszántuli megyék elemi kár miatti földadó mérséklése következtében/ kisebb. Erőteljesen nőtt /főként a bor értékesitési fokozódására/ a forgalmi adó befizetés.

A társadalombiztositási hozzájárulás összege /1 milliárd forint/ elmaradt az előirányzattól, mivel a személyes jövedelmek a számitottnál alacsonyabb szinten alakultak.

A lakosság befizetései

A lakosság befizetéseinek összege meghaladta a 16,2 milliárd forintot. Ez az összeg 6 %-kal nagyobb az előző évinél, de 2 %-kal elmaradt az előirányzattól. A különböző jogcimeken fizetett adókból 7,9 milliárd forint, a társadalombiztositási és nyugdijjárulékból 8,3 milliárd forint illette meg a költségvetést. A bevételből 29 % adó, 20 % illeték és 51 % társadalombiztositási és nyugdijjárulék volt.

A költségvetés az előirányzathoz képest általános jövedelemadóból, a szellemi foglalkozásuak jövedelemadójából és házadóból /együttesen 60 millió forint/, a társadalombiztositási és nyugdijjárulékból /360 millió forint/ többletbevételhez jutott. A tervezettnél kisebb volt a költségvetés bevétele a mezőgazdasági lakosság jövedelemadójából, borforgalmi adóból, gépjárműadóból, forgalmi adóból, szeszadóból, honvédelmi hozzájárulásból és vámból /400 millió forint/, valamint illetékből /410 millió forint/.

Illetékekből és díjakból az állami költségvetésnek 3,2 milliárd forint bevétele képződött, amely az ingatlanforgalom további mérséklődése következtében megegyezik az előző évivel. Ezen belül azonban a központi bevételt képező illetékekből 1.58o millió forint folyt be, 9 %-kal kevesebb, mint az előző évben.

A jövedelemszabályozás szempontjából elsősorban jelentős az általános jövedelemadó és a szellemi tevékenységet folytatók jövedelem adója, ami a várt hatásoknak megfelelően alakult; a költségvetésbe befizetett összege 1,4 milliárd forint volt. Az adóterhelés átlagos 8,7 %-os emelkedése mellett, az adózók jövedelemnagyság szerinti rétegeződése arra utal, hogy az 1975. évi adómegállapitások során a korábbiaknál jobban érvényesültek az arányos közteherviselés érdekében hozott adóintézkedések. A kisiparosok 77 %-ának éves jövedelme nem haladta meg a hatvanezer forintot, és az adó mintegy 24 %-át fizették. Közöttük mintegy 33 ezer személy folytat szolgáltató, javitó tevékenységet és igy adóját lineáris kulcs alkalmazásával fizeti. Az emlitett tevékenység után nyujtott adókedvezmény összege az előző évihez viszonyitva emelkedett. A magasabb - évi százezer forintot meghaladó - jövedelem alapulvételével adóztatott kisiparosok 8 %-os réteget képviseltek, adóterhük viszont elérte a kisiparosok terhére megállapitott adóelőleg és átalány 5o %-át.

A mezőgazdasági tevékenységet folytatók által befizetett jövedelemadónál mintegy 8o millió forint bevételcsökkenést okozott az a felgyorsult folyamat, hogy a mezőgazdasági üzemek, főleg a termelőszövetkezetek, a háztáji és illetményföldet rendszeresen pénzben vagy természetben megváltják a használatra jogosultaktól. Mind a mezőgazdaság jövedelemadóját fizetők száma, mind az adóztatott földterület is csökkent.

A személyi tulajdonban lévő gépjárműállomány további emelkedése eredményezte a gépjárműadó-bevétel összegének az előző évihez képest bekövetkezett llo millió forintos /13 %-os/ növekedését.

Az 1975. évben 1,4 millió lakás, üdülő és egyéb adóköteles helyiség után 245 millió forint házadót fizettek be az állampolgárok, lo %-kal többet mint az előző évben. Az 1975. évtől a házadó rendelet

több vonatkozásban módosult. Ennek hatására a házadómentességek időtartamai a különböző épitési kölcsönök visszafizetési időtartamával összhangba kerültek, igy az uj előirások az eddigieknél következetesebben segitik elő a magánerőből történő lakásépitést. Emelkedett és ezáltal a lakóházakénál magasabb lett a két szobásnál nagyobb üdülők házadója. Bevételnövekedést az üdülők házadójának emelkedése, valamint az ujonnan épült üdülők és a lejárt adómentességü épületek, illetve lakások számának növekedése eredményezte. Az átlagosnál jelentősen nagyobb értékü lakóházak és üdülők után a házadón kivül házértékadót is kell fizetni. Ebből 1975. évben 13 millió forint befizetési kötelezettség keletkezett.

Borforgalmi adóból a bevétel 340 millió forint volt. Bár a borforgalmi adótételek az 1975. évtől lényegesen emelkedtek, ennek ellenére is az előző évinél 8 %-kal, a tervezettnél 29 %-kal kevesebb volt a bevétel. A terhelések, illetőleg a bevétel alakulását hátrányosan befolyásolta az a tény, hogy az 1974. évi bortermés - amely az 1975. évben képezte az adóztatás alapját - mintegy 30 %-kal kevesebb volt az 1973. évinél.

Szeszadóból a bevétel 330 millió forint, a tervezettnél kevesebb. Alapvetően a gyümölcsösök és szőlők gyengébb terméshozama okozta a bevételek csökkenését, de hozzájárult ehhez a bérfőzetési kedv mérséklődése is.

Az ingatlanforgalomból 970 millió forint illetékbevétel származott, ami 90 millió forinttal /10 %-kal/ magasabb az előző évinél. Az 1975. évben 130 ezer illetékköteles ingatlanvagyon átruházás történt, 10 ezerrel kevesebb, mint az előző évben. A vagyonátruházások számát elsősorban a tulajdont korlátozó intézkedések mérsékeltók. Az ingatlanforgalom csökkenése ellenére elért bevétel-növekedés lényegében az ingatlanárak további emelkedésének a következménye, de hozzájárult a forgalomban a nagyobb értéket képező ingatlanok számának növekedése is. Az egy ingatlanra jutó átlagos vételár az 1975. évben 43 ezer forint volt, 19 %-kal magasabb az előző évinél. Ugyanebben az évben 489 db 100 ezer forinton felüli üdülőtelek, és 393 db 200 ezer forinton felüli üdülőépület adásvétele kaposán került sor progressziv illetók megállapitására.

Az öröklés és ajándékozás jogcimen keletkező ingó és ingatlan vagyonnövekedést 310 millió forint összegü illetékfizetési kötelezettség terhelte, 4 %-kal kevesebb, mint az 1974. évben. Az ajándékozás utján szerzett ingatlanok forgalma tovább csökkent, ami lényegében az ingatlantulajdon -szerzést korlátozó intézkedések érvényesülésének a következménye. Az öröklléssel történt ingatlanszerzések számában az 1974. évben is csak a szokásos mértékü ingadozás volt.

Egyéb bevételek

A költségvetési szervek befizetései az 1975. évben 9,1 milliárd forint volt, csaknem 1 milliárd forinttal /11 %-kal/ magasabb az előző évinél. Az összes bevételből 6,8 milliárd forint származott a központi és tanácsi intézmények müködési bevételeiből és 2,3 milliárd forint volt a társadalombiztositási járulék összege. A bevételek együttesen 330 millió forinttal /4 %-kal/ meghaladták az előirányzatot is. /Ez annak ellenére következett be, hogy a tanácsok intézményeinél - a pénzforgalmi elszámolási rendszerre való áttérés miatt - jelentős összegü bevétel elszámolása huzódott át az 1976. évre./ A bevételi többlet nagyrésze a dijbevételek növekedésének következménye. Az intézmények müködési bevétele emelkedett az intézményhálózat gyarapodása és a szolgáltatásokat igénybevevők bérének emelkedése következtében. A társadalombiztositási járulék-befizetések az intézményekben foglalkoztatottak járulékköteles jövedelmeinek emelkedésével arányosan /nintegy 8,5 %-kal/ haladták meg az előző évit.

A nemzetközi pénzügyi kapcsolatokból 21,8 milliárd forint bevétele volt az állami költségvetésnek. Ez az összeg - a tervezett hitelmüveletek megvalósitásával összefüggésben - 8 milliárd forinttal meghaladta az előző évit, viszont 520 millió forinttal kisebb az előirányzatnál. Az import-hitelek igénybevételéből várt összeg a tervezettnél nagyobb lett, mig a vegyes jellegü befizetéseké viszont elmaradt.

Az egyéb bevételek összege 23,2 milliárd forint volt. Ez 3 milliárd forinttal nagyobb az előző évinél, de 5,4 milliárd forinttal kevesebb az előirányzottnál. Az elmaradást az okozta, hogy a költségvetési kiadások pénzellátásához a tervezettnél kisebb összegü hitel igénybevételére volt szükség.

Az állami költségvetés kiadásai

Az állami költségvetés 316,2 milliárd forint összegü kiadása 11 %-kal /31,9 milliárd forinttal/ meghaladta az előző évit, de az előirányzatnál 2 %-kal /7,2 milliárd forinttal/ kevesebb volt. A költségvetés kiadásaiból 123 milliárd forint, az összes kiadás 39 %-a a társadalombiztositás, valamint a központi és tanácsi költségvetési szervezetek, illetve a fegyveres testületek feladatainak ellátását segitette elő, 1o3,4 milliárd forint, a kiadások 33 %-a volt a vállalatok és szövetkezetek részére különféle jogcimeken nyujtott támogatás. A felhalmozási célokra forditott kiadás 65 milliárd forint, a kiadás 2o %-a. A nemzetközi kötelezettségek teljesitésére, a belföldi államkölcsönök visszafizetésére és különböző egyéb feladatokra 24,8 milliárd forint, a kiadás 8 %-a jutott.

Felhalmozási kiadások

Az 1975. évben a költségvetés felhalmozási kiadás cimén a szocialista szektor beruházásaira, a tanácsi fejlesztési alapok, valamint a magánlakásépités támogatására, a beruházásokkal kapcsolatos forgóalap-juttatásra, továbbá a vállalati fejlesztési alapok kiegészitésére és központi készletezésre együttesen 65 milliárd forintot forditott. Ez az előző évinél 1o,5 milliárd forinttal /19 %-kal/ több volt. A kiadások összege a tervezettet 7 %-kal haladta meg.

Az állami költségvetés beruházásokra - a mezőgazdasági szövetkezetek beruházási ártámogatásával együtt - 41,6 milliárd forintot, az előző évinél 6,9 milliárd forinttal többet forditott, a tanácsok fejlesztési alapját pedig 15,4 milliárd forinttal egészitette ki.

A beruházások megvalósitásának további központi forrása volt a 8,5 milliárd forint állami és fejlesztési kölcsönfolyósitás. Az igénybevett beruházási, illetve lakásépitési hitelek összege 21,8 milliárd forint. A vállalati, szövetkezeti és tanácsi saját források terhére végrehajtott beruházások összege 58,8 milliárd forint, ami 11,3 milliárd forinttal több az előző évinél.

A fejlesztési tevékenység mind a központi, mind a vállalati döntési körben erőteljesen, a tervezettnél jobban élénkült. A beruházási teljesitésből az állami és a vállalati kör részesedése a mult évivel egyezően alakult, a tervezetthez viszonyitva azonban a vállalati beruházások javára tolódott el. Az állami beruházásokra 64,1 milliárd forint, a vállalati beruházásokra 77,3 milliárd forint volt a ráforditás. Ezek összege a tervezettnél 2,8 ,illetve 9,1 milliárd forinttal több.

A nagyberuházásokra kifizetett összeg 19,5 milliárd forint, az éves tervben számitottal azonos, de az egy évvel korábbit 25 %-kal meghaladta. Az év során 47 nagyberuházás kivitelezésén dolgoztak. A munkálatok eredményeként ezek megvalósitásában az év folyamán lényeges előrehaladás történt. A beruházások gyorsitására hozott intézkedések, továbbá a középtávu tervidőszak célkitüzéseinek megvalósitása érdekében az utolsó évre általában is jellemző, fokozott erőfeszitések eredményeként a megvalósitás alatt álló beruházások készültségi foka átlagosan közel 14 %-kal növekedett.

Az év folyamán befejezésre tervezett tiz beruházás közül öt lényegében teljesen befejeződött. A szénbányászatban többek között megvalósult a Visonta "Thorez" külfejtés beruházása, ahol az évi tényleges termelés 5,4 millió tonna lignit, a tervezett 7,5 millió tonna helyett. A beruházás müszaki felülvizsgálatára, a termeléskiesés ellensulyozására az intézkedések folyamatban vannak. Az év végén fejezték be a Rákhegy II. bauxitbányanyitást és üzembehelyezésével megvalósulhat évi 475 ezer tonna bauxit kitermelése. Az Inotai November 7. gázturbinás csucserőmüben a második loo MW-os turbina üzembehelyezésével létrejött a tervezett 2oo MW-kapacitás. Befejeződtek az 1974. évben üzembehelyezett Orosházi Siküveggyárnak a termeléssel szorosan össze nem függő - költségmegtakaritásból megvalósitható kisebb értékü - létesitményei. Átadták rendeltetésének a zánkai uttörővárost. Négy beruházás esetében a próbaüzemeltetés, illetve a termelés megkezdődött, de néhány kisebb létesitmény megvalósitása, illetve egyes pótlási munkák áthuzódtak az 1976. évre. /Szovjet-magyar földgázvezeték I. szakasza, a Tiszai Vegyi Kombinát, a péti uj mütrágyagyár, a Miskolci Huskombinát. Az utóbbi három beruházás határidőn tuli üzembehelyezése mintegy 2 milliárd forint termelési érték kiesést okozott/.

A célcsoportos állami beruházásokra forditott összeg 29,7 milliárd forint, az előző évinél 16 %-kal több és a tervezettnél is /5 %-kal/ magasabb. Az erőteljes növekedésben kifejeződik az ötéves tervidőszak lezárásának gyorsitó hatása, amely a beruházókat a folyamatban lévő fejlesztések befejezésére, s egyidejüleg ujak inditására is ösztönözte. Több célcsoportban a tervezettnél korábbi üzembehelyezésekre, illetve terven felüli beruházások inditására került sor. Az 1975. évben 14 célcsoportban volt beruházás. Az éves teljesités mintegy 8o %-a központi lakásépitésre, országos uthálózat, közforgalmi vasuthálózat fejlesztésére és vasuti járműbeszerzésre összpontosult.

Az egyéb állami beruházásokra forditott 14,9 milliárd forint az előirányzottnál közel 11 %-kal, az 1974. évinél pedig mintegy 16 %-kal több. Ebbe a körbe tartozó beruházások nagyobb része /7o %-a/ nem termelési célokat szolgál. A megvalósult fejlesztések társadalmi közös feladatokat elégitenek ki, és hozzájárulnak többek között az egészségügyi ellátás javitásához, a közmüvelődési, az oktatási intézmények hálózatának bővitéséhez.

A vállalatok és szövetkezetek döntési körébe tartozó beruházási teljesitése a tervezettnél 13 %-kal, az előző évinél pedig 16 %-kal magasabb. A jelentős többletteljesitést anyagi-müszaki oldalról a szocialista viszonylatu gépbehozatali szerződések teljesitése, a bővülő belföldi gépkinálat; pénzügyi oldalról pedig elsősorban a saját források tervezettnél jelentősen magasabb összege, de az állami támogatás fokozódása is lehetővé tette. Az 1975. évben a vállalati /szövetkezeti/ beruházási ráforditás 6o %-a saját erő, 23 %-a visszterhes pénzeszköz /beruházási hitel, fejlesztési kölcsön/ és 17 %-a költségvetési juttatás volt. Az előző évihez mérten növekedett a saját pénzeszközök aránya. A vállalati beruházások körében az 1975. évben több mint 5o fejlesztési célra nyujtott támogatást a költségvetés 13,5 milliárd forint összegben, ami mintegy 7 %-kal több a tervezettnél. A többlet a mezőgazdasági beruházások ártámogatásához, a szállitás ágazatban a fővárosi tömegközlekedés fejlesztéséhez, valamint a kereskedelem szolgáltatásaival összefüggő beruházások megvalósitásához kapcsolódik. A müszaki fejlesztést eredményező vállalati beruházásokat az Országos Müszaki Fejlesztési Bizottság is támogatta, a rendelkezésre álló központositott alapból.

Az 1975. évben megvalósult vállalati beruházások elősegitik a termelés technikai szinvonalának emelését, az elavult gépek külön is támogatott cseréjének lehetőségével a gépi felszereltség javulását, a termékszerkezet - igényekhez közeledő - módosulását, az értékesithető árualap bővülését.

A vállalati beruházások átlagosat is meghaladó növekedése a bányászatban, a gépiparban, a vegyiparban, az épitőiparban, a szállitás-hirközlésben és a belkereskedelemben volt tapasztalható. A kohászat, az épitőanyagipar és a könnyüipar teljesitése elmaradt az 1974. évitől, annak ellenére, hogy a legtöbb üzembehelyezés a könnyüiparban volt az előző években inditott rekonstrukciók /butor, nyomda, papir/ befejezésével összefüggésben. Jelentős volt az üzembehelyezések száma az épitőanyagiparban is.

A vállalatok fejlesztési törekvésében központi helyet kapott a folyamatban lévő beruházások mielőbbi befejezése. Előzetes vizsgálatok szerint a vállalati körbe tartozó ipari beruházások közül 1o olyan volt kiemelhető, amelynél a kivitelezésben keletkezett lemaradás behozhatónak látszott. Ebből hat beruházásnál teljesült a célkitüzés. További nyolc beruházás eredetileg előirányzott 1976. évi befejezése előre hozhatónak igérkezett. A tervezett gyorsitások egy kivételével megvalósultak. Az ujonnan induló beruházások előkészitése jobb a korábbinál.

Az év folyamán megvalósult beruházások tartósan lekötött forgóeszköz szükségletére a költségvetés ráforditása 1,6 milliárd forint, az előző évinek kétszerese.

A vállalatok saját pénzeszközeit fejlesztési alap, illetve forgóalap juttatás cimén 2,1 milliárd forinttal egészitette ki a költségvetés. Ez az összeg a tervezettnek kétharmada, az előző évinél pedig 2o %-kal több. A juttatás 6o %-a az ipari-és ezen belül is kétharmad részben a gépipari - vállalatok saját alapjait növelte.

A tanácsi feladatok megvalósitásához a tanácsi fejlesztési alapok kiegészitésére mind a tervezettnél, mind az 1974. évinél lényegesen többet forditott a költségvetés.

A magánlakásépités támogatására a költségvetés kiadása - a tervezettnek megfelelően - 2,1 milliárd forint volt. Az 1975. évben szociálpolitikai kedvezményt 3o.3oo lakás épittetője /vásárlója/ részére engedélyezett az Országos Takarékpénztár. Az összes engedélyezést igénybevevők 32 %-a fiatal házas. A tanácsi értékesitésü lakásoknál, valamint az Országos Takarékpénztár beruházásában létesült többszintes lakóházaknál, továbbá a lakásépitő szövetkezeti, vállalati és egyéb szervezésü többszintes lakóházak épitésénél a vásárlók, illetve épittetők 9o %-a részesült szociálpolitikai kedvezményben. Az állami vállalatok munkásai 5.7oo lakás épitése /vásárlása/ során részesültek állami támogatásban, a támogatás átlagos összege megközelitette a 61 ezer forintot. A munkáslakások iránti igények 73 %-ban kész lakások vásárlására irányultak, ezeket az Országos Takarékpénztár a vállalatokkal és a tanácsokkal együttmüködve maradéktalanul kielégitette.

A vállalatok és szövetkezetek támogatása

A vállalatoknak és szövetkezeteknek folyósitott költségvetési támogatások összege 1o3,4 milliárd forint volt, 5 %-kal több az előző évinél. Az érvényes ár-és jövedelmi viszonyok, a gazdasági munka fejlettsége miatt egyes területek állami eszközökkel való előnyben részesitését gazdasági, társadalmi, politikai megfontolásokból tovább kellett növelni. Termelő munka folyamatossága, jövedelem különbségek kiegyenlitése, szociál-életszinvonalpolitikai célok teljesitése, exportképesség fokozása, ágazati fejlesztési elgondolások segitése az elmult évinél is több költségvetési támogatást tett szükségessé. Évközi intézkedések eredményeként az előirányzatnál kisebb a támogatás. A vállalati jövedelmek jelentős arányu átcsoportositása nagy védettséget jelent egyes gazdálkodó szervek számára, korlátozza a gazdasági versenyt, mérsékli a belső tartalékok hasznosulását, áttekinthetetlenné teszi a jövedelmi viszonyokat.

Állami visszatérités cimén az állami költségvetés 12,1 milliárd forint támogatást folyósitott. Ez az előző évinél 2,3 milliárd forinttal /16 %-kal/, az előirányzottnál pedig 6,1 milliárd forinttal kevesebb.

A rubel elszámolásu állami visszatérités 4 milliárd forintot meghaladó összegéből 36 % könnyüipari, 28 % kohászati, 16 % élelmiszeripari, lo % gépipari, 5 % bányászati termékek kivitelét ösztönözte. Az export növekedése ellenére az állami visszatérités az előző évinek 63 %-a, az előirányzatnak pedig 45 %-a. Ezt lehetővé tette a szocialista szerződéses árak emelkedése, amely egyes termékek vonatkozásában olyan mértékü volt, hogy az állami visszatérités megvonását, illetve mérséklését tette lehetővé, mintegy 5,5 milliárd forint összegben. A forgalom alakulására az volt a jellemző, hogy növekedésének mintegy fele az árak emelkedéséből származott. A loo forint árbevételre jutó állami visszatérités /14 forint/ kisebb a tervezettnél és a korábbinak felére csökkent a támogatott forgalom részaránya is.

A nem rubel elszámolásu állami visszatérités közel 8 milliárd forint összegéből 33 % könnyüipari, 27 % gépipari, 18 % élelmiszeripari, 14 % vegyipari termékekre jutott. Annak ellenére, hogy a kivitel a számitottnál 2o %-kal és az előző évinél 5 %-kal kisebb, a tervezettől mindössze 8 %-kal maradt el, és az előző évinél 5 %-kal nagyobb volt az állami visszatérités. A loo forint támogatott árbevételre jutó állami visszatérités /22,2o forint/ mind a tervezettnél, mind az előző évinél magasabb, emellett a támogatott forgalom részaránya is növekedett. Ebben az áruforgalom összetételének változásán tulmenően azok az erőfeszitések láthatók, amelyekre a belföldi termelői áremelések mellett is hatékony exportösztönzés fenntartása érdekében került sor.

Nyereségadókedvezmény is ösztönözte a kivitelt az 1975. évben. A kedvezményben részesült vállalatok 87o millió forint nyereségadót tarthattak vissza /a részesedési alapot 22o millió forint, a fejlesztési alapot 65o millió forint illette meg/. A vállalati érdekeltségi alapokat növelő adókedvezmény 2,6 milliárd forint összegü állami visszatérités hatásával azonos. A kivitel növelése érdekében a költségvetés évente rendszeresen jelentős eszközöket helyez a Kereskedelempolitikai Alapba. Ez az 1975. évben 8oo millió forint volt.

Dotáció és termelési árkiegészités cimén folyósitott állami támogatás 23,5 milliárd forint volt, ami az 1974. évit 2,7 milliárd forinttal, az előirányzatot pedig 1 milliárd forinttal haladta meg. Ez a gazda-

ságtalan /de a népgazdaság számára még most is szükséges/ tevékenységek fennmaradásával, illetve helyenként bővülésével, valamint a mezőgazdaság részére jelentős árkedvezménnyel átadott gépek, növényvédőszerek és mütrágyák továbbra is gyors forgalmával függ össze.

Az iparvállalatok termelési támogatása 7,4 milliárd forint, ami 1,2 milliárd forinttal magasabb az előző évinél. A növekmény csaknem teljes egésze a cukoripar miatt vált szükségessé. Ezen kivül a legnagyobb összegekkel a szénbányászatot /1,4 milliárd forint/, az épitőanyagipart /59o millió forint/ kellett támogatni. A kohászat termelési támogatása az aluminiumkohászat jövedelmi helyzetének változásával összefüggésben a tervezettnél és az előző évinél is közel 35o millió forinttal kisebb volt.

Az állami mezőgazdaság, az erdő- és vizgazdálkodási ágazatok támogatásának együttes összege 1,3 milliárd forint, az előző évinél 4oo millió forinttal magasabb. A többlet csaknem teljes egészében az üzem-, kenő- és fütőanyagok árnövekedésének ellensulyozását tette lehetővé. A szarvasmarha- és a sertéstenyésztés fejlesztésére a kedvezőtlen adottságu állami gazdaságok részére 8oo millió forint, sertésértékesitési prémium cimén 12o millió forint támogatást fizetett a költségvetés.

A szállitás és hirközlés dotációja és termelési árkiegészitése 1,3 milliárd forint, az előző évinél 37o millió forinttal kisebb. Ebből a devizaszerzés és kimélés támogatása 94o millió forint, a hirlapterjesztéssel összefüggő juttatás 12o millió forint.

A belkereskedelmi ágazatban folyósitott támogatás összege 13,4 milliárd forint. A mezőgazdaság által felhasznált ipari eredetü és jórészt importból származó termékek /gép, mütrágya/ forgalmazását 12,6 milliárd forint segitette. A költségvetésből ezen a cimen folyósitott támogatás a forgalom és a világpiaci árnövekedés, valamint az előszállitások miatt közel 1,6 milliárd forinttal volt magasabb az előző évinél és 1,2 milliárd forinttal meghaladta a tervezettet is. A gyapjufelvásárlás támogatása a központi intézkedések következtében a tervnek megfelelően több mint 2oo millió forinttal kisebb az előző évinél.

Fogyasztói árkiegészités címén nyujtott támogatások összege 27,7 milliárd forint volt, ami 2,7 milliárd forinttal /közel 11 %-kal/ több az előző évinél. A növekedés azért következett be, mert a támogatott forgalom bővülése mellett az 1975. január 1-én végrehajtott termelői árrendezés hatásai a fogyasztói árakban csak korlátozottan érvényesültek. Ezek miatt nőtt a fogyasztói ártámogatás szükséglete. A fogyasztói árkiegészités előirányzotthoz közel álló növekedése biztositotta, hogy az alapvető közszükségleti cikkek és lakossági szolgáltatások áralakulása összhangban legyen az életszinvonalpolitikai célokkal.

A támogatásokból legnagyobb hányaddal az alapvető élelmiszerek /45 %/ és a különböző lakossági szolgáltatások /38 %/ részesedtek, utóbbin belül a személyszállitásra az összes árkiegészités 28 %-a jutott.

Az alapvető élelmiszerek árkiegészitésének az összege 12,5 milliárd forint volt. Az árkiegészités legnagyobb része a hus- és huskészitményekre, illetve zsiradékokra jutott, amelynek összege az 1975. évben 6,3 milliárd forint volt. A tej- és tejtermékek fogyasztását 3,4 milliárd forinttal, cereáliákét 1,1 milliárd forinttal, a tartósitóipari termékekét 1 milliárd forinttal támogatta a központi költségvetés.

A ruházati cikkek árkiegészitése 1,6 milliárd forint összegü volt, ami jelentősen /1,1 milliárd forinttal/ meghaladta az 1974. évit. Ebből közel 1 milliárd forint az 1975. évi termelői árrendezésre vezethető vissza. A hagyományos tüzelőanyagok továbbra is jelentős árkiegészitésben /1,3 milliárd forint/ részesültek.

A lakossági szolgáltatások árkiegészitése összességében 1,1 milliárd forinttal emelkedett az 1975. évben. A többlet döntő része /75o millió forint/ a személyszállitást támogatta. Erre uj metró kocsik beállitása miatt, a végrehajtott munkaidőcsökkentés és az uj autóbuszok többletköltségei miatt volt szükség. Jelentős a távfütés és távmelegviz szolgáltatás árkiegészités - többlete is /22o millió forint/.

A loo forint kiskereskedelmi forgalomra és vásárolt lakossági szolgáltatásra jutó fogyasztói árkiegészités 11,2o forint /az 1974. évben lo.9o forint/.

Az import-ártámogatás 27,1 milliárd forint összege a termékek behozatali áránál alacsonyabban megállapitott felhasználói, illetve fogyasztói árak kiegyenlitésére szolgált. A behozatal különböző formákban történt támogatása a belföldi árszinvonal védelmének egyik fő eszköze. Az 1975. évben folyósitott támogatás az előző évivel azonos, az előirányzatnál viszont 18 %-kal /5,9 milliárd forinttal/ kevesebb. Az állami költségvetés számára a számitottnál lényegesen kedvezőbb helyzet kialakulását az előirányzatok kidolgozásának időszakában meglévő nagyfoku bizonytalanság okozta. Kevés információ volt a szocialista szerződéses árváltozások mértékéről. Nehéz volt a világpiaci konjunktura csucspontjának időszakában megitélni a termékek várható ármérséklődését. A belföldi termelői árrendezés támogatásokra gyakorolt hatásának számszerüsitése is igen sok bizonytalanságot okozott. A tervezés időszakában az igények kielégitésének felmérése, illetve az import keretek lezárása sem történt meg valamennyi termék vonatkozásában.

Az árkiegészitésként nyujtott 17,9 milliárd forintból 8,3 milliárd forint energiahordozókra, 2,9 milliárd forint vegyipari anyagokra, mütrágyákra, 2,6 milliárd forint fekete és szinesfémkohászati termékekre, 2 milliárd forint faféleségekre jutott. Az előirányzathoz képest elért 3,5 milliárd forint összegü megtakaritás több ellentétes tényező együttes hatására alakult. Az energiahordozók támogatásánál 3,6 milliárd forint volt a megtakaritás, főként a tőkés kőolajimport árának és fuvarköltségének mérséklődése, illetve a számitottnál alacsonyabb szocialista árak és az import mennyiségének csökkenése következtében. Nem vált szükségessé - enyhe tél és takarékossági intézkedések hatására - a számitásba vett gázolajimport. Az igy fel nem használt támogatás fedezetet biztositott a földgáz-, a villamosenergia-, és a koksz-behozatal szocialista áremelés miatti támogatás szükségletére /1,7 milliárd forint összegben/. A marónátron terven felüli támogatása /közel 6oo millió forint/ a 2o ezer tonna román importot pótló tőkés behozatal miatt vált esedékessé. A számitottnál alacsonyabb müanyag-alapanyag, szerves és szervetlen vegyianyag világpiaci árai miatt elért megtakaritás lehetőséget adott a terven felüli mütrágya import támogatására.

Az árkülönbözeti tartalékalapok támogatása 9,8 milliárd forint volt. Ezen belül az Élelmiszeripari Tartalékalap 7,7 milliárd forint támo-

gatásban részesült. Az alap saját forrásaiból /ami a buza és a kukorica exporton elért többletbevételből keletkezett/ és a költségvetési juttatásból finanszirozta a cukor /6,7 milliárd forint/, a műtrágya /2,5 milliárd forint/, a fehérjetakarmány import és a husexport /1,6-1,6 milliárd forint/ árveszteségét. A bevételek és kiadások különbözeteként fennmaradt összegből 8oo millió forintot visszafizetett az állami költségvetésbe.

A könnyüipari export-import árkülönbözeti tartalékalapban a számitottnál lényegesen nagyobb világpiaci árcsökkenés miatt az importon igen jelentős árnyereség realizálódott. Ezen a cimen a költségvetés 1,3 milliárd forintot elvont. Az export miatti anyagárkülönbözetet az állam megtéritette /68o millió forint összegben/.

A kedvezőbb világpiaci árak következtében a kávé, kakaó, füszerfélék /55o millió forinttal/, valamint a mosószer és szappan alapanyagok /1,4 milliárd forinttal/ a számitottnál kisebb ártámogatásban részesültek.

Az egyéb vállalati támogatások összege 5,1 milliárd forint volt. Az 1974. évinél 5oo millió forinttal több, az előirányzottnál 4oo millió forinttal kevesebb.

A lakóházjavitásra - az állami lakások lakbérbevételből nem fedezhető fenntartására - a költségvetés 1,8 milliárd forintot forditott. A vállalatok az általuk folyósitott lakbérhozzájárulás ellentételezésére 7o millió forintot meghaladó költségvetési támogatásban részesültek.

A szénhidrogén kutatási és feltárási feladatok teljesitése érdekében a költségvetés 1,1 milliárd forint kifizetést teljesitett.

A zöldség- és gyümölcstermelés növelése, forgalmazása, a fogyasztói árszint megfelelő alakitása érdekében szükségessé vált - főként a szövetkezetek részére - 25o millió forint összegü költségvetési támogatás kifizetése. Az élelmiszergazdaság termelését és forgalmát befolyásoló piaci áringadozások mérséklésére a költségvetés 15o millió forint intervenciós támogatást folyósitott.

A mezőgazdasági szövetkezetek a költségvetésből közvetlenül 8,7 milliárd forint, az előző évinél 7 %-kal több állami támogatásban részesültek. Az előirányzotthoz képest 1 milliárd forint /1o %-os/ a megtakaritás. Ezt nagyrészt a szarvasmarha állomány csökkenés és az üzemanyag ártámogatás tervezettnél kisebb összege tette lehetővé.

Az épitéshez, ültetvénytelepitéshez és bekötőut épitéshez nyujtott beruházási támogatás összege 2,3 milliárd forint volt. Ez 3 %-kal meghaladta az előző évit és 2 %-kal az előirányzatot, a beruházási tevékenység bővülésének hatására. Erdőtelepitésre 21o millió forintot forditott a költségvetés, a célcsoportos beruházási keret terhére.

A szövetkezetek főként a meglévő épületeket korszerüsitették, bővitették, komplettirozták. Emellett 4o.ooo uj szarvasmarha férőhely épitése kezdődött meg az 1975. évben. Fokozódott a juhférőhelyek létesitése is, csökkent viszont a sertésférőhelyek épitése. Előnyös, hogy az importból beszerzett takarmányok helyettesitésére egyre több gazdaság létesit lucernaliszt-készitő, fehérjetakarmányt előállitó üzemet; 1975. évben 36o millió forint értékü ilyen célu beruházás kivitelezését kezdték meg. Kedvezőtlen jelenség viszont, hogy mérséklődött az élelmiszeripari tevékenységgel összefüggő beruházások inditása.

Az ültetvényberuházás nagymértékben meghaladja az előző évi teljesitést; elsősorban a szőlő- és almatelepités volt gyorsütemü. A bekötőutakra nyujtott támogatás kismértékben elmaradt az előző évitől és 6 %-kal az előirányzattól is. Az 1975. évben 26o km termelőszövetkezeti bekötőutat épitettek; 1 km bekötőut épitésére közel 2 millió forintot folyósit az állami költségvetés.

Az üzemviteli támogatásokra a költségvetés 4,2 milliárd forintot, az előző évinél 4 %-kal kevesebbet forditott. Az előirányzott összegből 67o millió forintot az üzemek nem vettek igénybe. A szarvasmarhatenyésztés támogatása 4oo millió forinttal kevesebb, mint az előző évi és 87o millió forinttal kisebb az előirányzatnál is. Ez a termelőszövetkezeti szarvasmarhatartás gondjait jelzi. Az állomány e gazdaságokban 48 ezerrel, a tehénállomány 8 ezerrel csökkent. A számitotthoz képest jelentősen elmaradt a tejértékesités is, igy az előirányzott költségvetési juttatás 7o %-ára volt csak szükség.

A kedvezőtlen adottságu termelőszövetkezetek támogatására 95o millió forintot, a tervezettnél 3 %-kal kevesebbet forditott a költségvetés. Ezen felül - a korábbi gyakorlatnak megfelelően - a mezőgazdasági szövetkezetek és önálló közös vállalkozásaik termelési adójából 15 % és teljes jövedelemnövekményadójuk együttesen 47o millió forint összegben szintén támogatási célra került felhasználásra. /Az 1974. évi összeg 38o millió forint volt./ Az alapvető támogatási forma, az árkiegészités 18 %-kal nőtt. Biztató, hogy az előző évhez viszonyitva nem emelkedett a jövedelemkiegészitő támogatás.

Az üzemanyag áremelés miatti többletteher részbeni ellensulyozására a költségvetés 1 milliárd forintot - az előirányzatnál 24o millió forinttal kevesebbet - juttatott.

Különféle kiadások

A nemzetközi kötelezettségekkel kapcsolatos kiadásokra 12,8 milliárd forintot forditott a költségvetés. Ez az összeg az előző évinél 1,2 milliárd forinttal nagyobb volt, de 78o millió forinttal elmaradt az előirányzattól. A megtakaritás teljes egészében a vegyes jellegü kiadásoknál volt elérhető.

Az egyéb kiadások összege 12 milliárd forint, ami az előző évinél 1,4 milliárd forinttal több. A kiadások nagy része költségvetési hitelek, a beruházási állami kölcsönök, valamint a lakosság kedvezményes lakásépitésére adott kölcsönök kamata. Az állami költségvetés az 1975. évben is jelentős összeggel támogatta az egyéni és háztáji gazdaságok szarvasmarha-tenyésztését.

A társadalombiztositás és a költségvetési szervek kiadásai

A társadalombiztositási célokra és a különböző feladatokat ellátó központi, illetve tanácsi költségvetési intézmények, valamint a fegyveres testületek az 1975. évben együttesen 123 milliárd forintot használtak fel; 14,3 milliárd forinttal /13 %-kal/ többet az 1974. évinél és 48,6 milliárd forinttal /65 %-kal/ többet, mint az 197o. évben. A kiadások összege az előirányzatnál 3,9 milliárd forinttal / 3 %-kal/ volt magasabb. /Ezen belül társadalombiztositási célokra, illetve a központi szervek és a fegyveres testületek feladataira együttesen mintegy 7oo millió forinttal - nem egészen 1 %-kal - forditottak többet, a tanácsok pedig egyes központilag tervezett feladatok átvételével együtt 3,2 milliárd forinttal - lo %-kal - használtak fel többet előirányzatuknál./

A központi és a tanácsi költségvetési szervezetek és intézmények fenntartási, müködési és támogatási kiadásai /a fegyveres testületekét nem számitva/ lo5 milliárd forintot értek el. Ez az összeg az 1974. évi hasonló kiadásokat 12,7 milliárd forinttal /14 %-kal/, az 197o. évit pedig 45 milliárd forinttal /75 %-kal/ haladta meg. /Ezen tulmenően a saját bevételeik felhasználására jogosult költségvetési folyószámlás szervezetek és költségvetési üzemek az 1975. évben a költségvetésből kapott támogatáson felül lo,5 milliárd forint bevételüket is az e körbe tartozó feladataik teljesitésére forditották./

A IV. ötéves terv időszakában jelentősen emelkedett az előbbiekben bemutatott kiadásoknak a nemzeti jövedelemhez viszonyitott aránya: az 197o. évi 21,7 %-ról 26,1 %-ra. A kiadások növekedési üteme ugyanis lényegesen gyorsabb volt a nemzeti jövedelemnél. A tervidőszak éveiben a folyóáron számitott nemzeti jövedelem 7,7 %-os évi átlagos emelkedésével, illetve a vállalatoktól és a szövetkezetektől központositott - támogatásokkal csökkentett - jövedelmek megközelitően azonos ütemü bővülésével szemben a költségvetés e feladatokra történt ráforditásai évenként átlagosan 11,9 %-kal nőttek. A növekedési ütemek közötti eltérés nagyobb részben a tervidőszak második felében következett be, amikor a belföldi felhasználás jelentős mértékben meghaladta az évenként megtermelt nemzeti jövedelmet.

Az arányok előbbiek szerinti változásai azt jelzik, hogy az állami költségvetés utján történő ujraelosztás szerepe a tervidőszakban - különösen a lakossági fogyasztást megalapozó pénzbeli és természetbeni juttatások gyorsütemü növekedése révén - nagy mértékben fokozódott a fogyasztási célu végső felhasználás finanszirozásában.

A költségvetés e körbe tartozó kiadásainak növelése módot adott a IV. ötéves terv társadalompolitikai céljai és kiemelt feladatai többségének teljesitésére, sőt egyes - részben a vártnál kedvezőbb demográfiai helyzet hatására - időközben felmerült és jogosnak itélt igények kielégitésére is. Emellett - a tervezéskor feltételezettől eltérő belső és külső egyensulyviszonyok között - lehetővé vált a pénzbeli társadalmi juttatások reálértékének megőrzése, a központi elhatározásból végrehajtott hatósági árintézkedések hatásainak ellensulyozása és a költségvetési intézmények dolgozói reálkeresetének jelentős - bár az átlagosnál lassubb - növelése is.

Mindezek ellenére a kiadások emelkedésének mértéke nem volt minden tekintetben indokolt; a költségvetési intézmények jelentős részénél nem volt megfelelő az előrehaladás a racionálisabb szervezeti és szervezési megoldások alkalmazásában és ezáltal a meglévő tartalékok feltárásában, az ésszerü takarékosság érvényesitésében. Egyes területeken az ellátási szinvonal emelése terén elért eredmények elmaradtak a rendelkezésre bocsátott többletforrások által nyujtott lehetőségektől. Sok esetben tulzott törekvések érvényesültek a középtávu tervcélok mindenáron való megvalósitására, gyakran ott is, ahol ennek objektiv és szubjektiv feltételei - a beruházások elhuzódása és a szakképzett munkaerő hiánya miatt - nem voltak kellő időben megteremthetők.

A társadalombiztositás és a költségvetési intézmények 1975. évi kiadásainak 38 %-a /39,9 milliárd forint/ pénzbeli társadalmi juttatás volt. A felhasznált összeg 6,1 milliárd forinttal /18 %-kal/ magasabb az 1974. évinél és 19,7 milliárd forinttal / 98 %-kal/ az 197o. évinél. A pénzbeli társadalmi juttatások 1975. évi növekménye teszi ki az e körbe tartozó költségvetési kiadások teljes többletének több mint 44 %-át. A lakosság egy főre jutó jövedelme 1975. évi többletének egynegyede származott a költségvetés által folyósitott pénzbeli juttatásokból, ezzel arányuk a lakossági jövedelmekben tovább nőtt. Az egy lakosra jutó költségvetési pénzbeli társadalmi juttatás az 1975. évben 3.79o forint volt.

Ez 57o forinttal /18 %-kal/ volt több az előző évinél és 1.84o forinttal /94 %-kal/ az 197o. évinél.

Az 1975. évben felhasznált többlet egyharmadánál nagyobb része központi intézkedések végrehajtását szolgálta /és tartalmazza a családi pótlék emelésének, illetve a nyugdijrendszer egységesitésének féléves, illetve a tüzelőanyagok áremelése miatt az 1974. év szeptemberétől adott bér- és jövedelemkiegészitések nyolchavi kihatását/. A fennmaradó rész - közel azonos arányban - egyrészt az ellátások fokozódó igénybevételével, másrészt az ellátási rendszerekben automatikusan érvényesülő hatásokkal van összefüggésben.

A költségvetésből folyósitott pénzbeli juttatások öt év alatti növekményének mintegy fele /3,5 milliárd forint/ központi szociálpolitikai intézkedések hatására következett be. Ezeknek csak kisebb része szerepelt az ötéves terv eredeti célkitüzései között, a többletfelhasználás nagyobb része egyes intézkedések számitottat meghaladó költségkihatással történt megvalósitásából, illetve terven felüli intézkedésekből adódott. A nominálbérek emelkedésének hatására a keresethez kapcsolódó, illetve attól függő mértékü juttatások együttes összege mintegy 5,4 milliárd forinttal emelkedett a tervidőszakban. Az ellátottak számának bővüléséből és a juttatások átlagos szinvonalának - természetes kicserélődés és egyéb tényezők hatására bekövetkezett - emelkedéséből származott a többlet további része /5,8 milliárd forint/.

A kiadások több mint 35 %-át forditották a szociális, egészségügyi, oktatási, közmüvelődési és sportintézmények által nyujtott szolgáltatásokban megtestesülő természetbeni társadalmi juttatásokra. E kiadások 36,8 milliárd forintot tettek ki, 3,4 milliárd forinttal /1o %-kal/ többet, mint egy évvel korábban és 14,1 milliárd forinttal /62 %-kal/ többet, mint az 197o. évben. Az egy lakosra jutó természetbeni juttatás értéke az 1975. évben 3.48o forint volt, 31o forinttal /1o %-kal/ magasabb az 1974. évinél és 1.29o forinttal /59 %-kal/ több az 197o. évinél. E természetbeni juttatások tették ki az 1975. évben az egy főre jutó lakossági fogyasztás értékének csaknem 16 %-át. A természetbeni juttatásokra forditott kiadások növekedési üteme ugyan a IV. ötéves terv időszakában - mintegy harmadával - lassubb volt a pénzbeli juttatásokénál, de igy is valamivel erőteljesebb volt, mint a megelőző /az 1966-197o. évek közötti/ ötéves időszakban. Az összes természetbeni juttatások finanszirozásán belül az egészségügyi és szociális ellátás

kiadásai az átlagosnál lassabban /58 %-kal/, a kulturális célokra történt ráfordítások pedig gyorsabban /71 %-kal/ emelkedtek.

A természetbeni juttatásokat nyujtó intézményhálózatok körében az 1975. évben a kórházi ágyak, az orvosi körzetek, a bölcsődei és óvodai férőhelyek, valamint az általános iskolai tantermek számában következett be jelentős növekedés. Az öt év alatt elsősorban az óvodák fejlesztése volt számottevő, a férőhelyek számának növekedése több mint két és félszerese volt a tervezettnek. Más területeken viszont a tervidőszak egészében az előirányzatokhoz képest elmaradás volt tapasztalható. A kórházi és a szociális otthoni hálózat bővitésénél mutatkozó hiányok kihatottak az egészségügyi és szociális ellátás egészére, amit a hálózat szinvonalbeli fejlesztése, illetve az anyagi-müszaki felszereltség javitására juttatott többletek nem tudtak pótolni. Ezért nem lehetett kellő módon előrehaladni a kórházak és a szociális intézetek zsufoltságának felszámolásában és igy összességében az ellátás nem javulhatott a várt mértékben. Ez - egyéb, tudati és morális tényezők mellett - befolyásolta a táppénzes állomány alakulását is. A pénzbeli juttatások körében tett intézkedések mellett segitette a népesedéspolitikai célok megvalósulását az, hogy megalakultak a családtervezés felvilágositó és tanácsadó szervezetei, bővült a szülészeti és gyermekorvosi ellátás hálózata és a felszereltség javitásával emelkedett a szinvonala is.

A sok tekintetben jelentős előrehaladás, a központi határozatok végrehajtása mellett akadályozta a nagyobb eredmények elérését az alsó- és a középfoku oktatásban az uj tantermek és a diákotthoni férőhelyek létesitésében mutatkozó elmaradás. Annak ellenére, hogy az oktatás fajlagos költségei - az oktatási feltételek és az oktatók életkörülményeinek javitására tett jelentős intézkedések hatására is - gyorsan emelkedtek, egyes területeken /főként a diákotthoni elhelyezés nehézségei miatt/ nem sikerült az oktatás szinvonalát az elvárt mértékben emelni. Mindezt csak részben ellensulyozhatta a körzeti iskolák hálózatának szélesitése és a tanulók iskolába szállitásának megszervezése.

A közmüvelődési és egyéb kulturális feladatok ellátását a tervidőszakban több fontos intézkedés és a rendelkezésre álló költségvetési eszközök jelentős bővitése, illetve külön pénzalapok létrehozása is segitette. Különös sulyt helyeztek az időközben megalakult

Ifjuságpolitikai Tanács irányitásával végrehajtandó ifjuságpolitikai, érdekvédelmi feladatokra, többlettámogatással járultak hozzá a munkáslakta körzetek müvelődési otthonai kulturális programjának megvalósitásához. A sport állami feladat lett, az e célra forditott kiadások öt év alatt megkétszereződtek.

A költségvetés e körbe tartozó kiadásainak fennmaradó 27 %-a a tudományos kutatás támogatását, az utak és a hidak fenntartását, felujitását, korszerüsitését, a vizügyi, a város- és községgazdálkodási, a mezőgazdasági és állategészségügyi feladatok ellátását, az igazgatási, illetve a rend- és jogbiztonsági tevékenységeket szolgálta, ideértve a költségvetési intézmények állóeszközeinek felujitását és a tanácsok által a fejlesztési alapjukba átcsoportositott költségvetési eszközöket is. Az e célokra forditott kiadások együttes összege az 1975. évben 28,3 milliárd forint volt, ami 3,1 milliárd forinttal /több mint 12 %-kal/ magasabb az 1974. évinél és 11,2 milliárd forinttal /66 %-kal/ az 197o. évinél. A lakosság egy főjére ezekből a kiadásokból az 1975. évben 2.69o forint jutott, ez 29o forinttal /11 %-kal/ volt több, mint az előző évben és 1.o4o forinttal /17 %-kal/ haladta meg az 197o. évi kiadásokat.

Az előbbiekben felsorolt feladatokra forditott kiadások elősegitették a tudományos kutatási tevékenység fejlesztését, az Országos Távlati Tudományos Kutatási Tervben foglalt időszerü célkitüzések teljesitését, az öt év alatt nagy mértékben megnövekedett közuti forgalom feltételeinek javitását, az ár- és belvizvédelem hatékonyságának fokozását, a települések jobb kommunális ellátását. Az igazgatási, illetve a rend- és jogbiztonsági feladatokra történt ráforditások jól szolgálták az igazgatási és igazságszolgáltatási tevékenység korszerüsitését és technikai felszereltségének bővitését, a statisztikai törvényből adódó feladatok teljesitését, a népességnyilvántartás uj rendszerének bevezetését, valamint a nemzetközi kapcsolatok kiszélesitését.

A költségvetési intézmények állóeszközeinek felujitására öt év alatt az előző középtávu tervidőszakhoz viszonyitva mintegy másfélszeres felhasználásra került sor, ez azonban a pénzügyi lehetőségektől - a nem megfelelő előkészités és a kapacitások hiánya miatt - valamelyest elmaradt.

A költségvetés a fenntartási-müködési kiadásokon felül az 1975. évben 12,3 milliárd forintot, a tervidőszakban együttesen pedig

5o,4 milliárd forintot forditott az intézményhálózat növelését, a meglévők bővitését és korszerüsitését szolgáló beruházásokra. Az öt év alatti összes ráforditás - részben az árváltozások hatására - csaknem másfélszerese az eredetileg tervezettnek; a többletkiadások okai között azonban jelentős szerepe volt - a beruházások elhuzódása mellett - az indokolatlan, gyakran luxusjellegü igényeknek és az alkalmazott épitési technológia változásának is.

A IV. ötéves tervidőszak alatt a beruházásoknak több mint fele /27,6 milliárd forint/ jutott az egészségügyi, szociális és kulturális létesitményekre, 5,2 milliárd forintból pedig kommunális jellegü feladatokat szolgáló beruházásokat finanszíroztak. A fennmaradó részből igazgatási, rend- és jogbiztonsági, illetve védelmi célu fejlesztéseket valósitottak meg. A beruházások, az értékhelyesbitések és más jogcimeken /például állóeszközök átvétele utján/ történt gyarapodások együttes hatására - figyelembe véve a selejtezés és az értékesités miatt bekövetkezett csökkenést is - a költségvetési szervezetek kezelésében lévő állami vagyon bruttó értéke az öt év alatt csaknem másfélszeresére nőtt.

A költségvetési szervezetek, intézmények gazdálkodásában az 1975. évben és az egész tervidőszak alatt - elismerésre méltó előrehaladás mellett - negativ jelenségek is megfigyelhetők voltak. Az intézmények többsége - feladatainak körültekintő felmérése alapján - általában helyesen tervezte meg a müködéséhez szükséges kiadásokat, megfelelően élt az előirányzatok felhasználására és módositására, a bérgazdálkodásra vonatkozó hatáskörével. Az érdekeltségi rendszerrel kapcsolatos tapasztalatok is általában kielégitőek, és elősegitették a munkaerőhiányból adódó problémák helyi megoldását.

Előfordult azonban kifogásolható gyakorlat is az intézmények tevékenységében. A legjellemzőbb az, hogy a menetközben felmerült akadályok és nehézségek elháritását az intézmények kivülről, a felügyeleti és a pénzügyi szervektől várják anélkül, hogy saját lehetőségeiket kellően megvizsgálnák, tartalékaikat felszinre hoznák, megfelelő belső szervezési intézkedéseket tennének. Ugyancsak gyakori, hogy az intézmények - uj feladatok esetében, de ilyenek felmerülése nélkül is - fejlesztési elképzeléseiket eltulozzák, megfelelően ki nem használható, a feladatok teljesitéséhez nem feltétlenül szükséges, az indokoltnál nagyobb kapacitásu, vagy luxuskivitelü gépekhez, berendezésekhez igényelnek pénzügyi fedezetet. Ez olyan esetekben is előfordul, amikor az intézményen belül, vagy

közelben lévő hasonló intézményeknél a megfelelő eszközök rendelkezésre állanak.

Hiányosságok tapasztalhatók - különösen a bevételek felhasználására is jogosult tanácsoknál, folyószámlás szervezeteknél és költségvetési üzemeknél - a bevételek tervezésében; gyakori a tudatos "alátervezés". Ugyancsak nem forditanak kellő gondot a bevételek beszedésére, behajtására.

Az intézmények anyag- és készletgazdálkodásában is tapasztalható helytelen gyakorlat. A nem megfelelő raktározás mellett gyakori még a tulzott mértékü felhalmozás és nem történik meg kellő időben a selejtezés, illetve a feleslegessé vált készletek hasznositása. Ugyancsak kifogásolható a folyamatos karbantartási tevékenység elhanyagolása, ami ugyan növelheti a pénzmaradványt, de a karbantartási ráforditásokhoz képest lényegesen nagyobb felujitási igényeket támaszt. Az elmult években nem volt elég tervszerü a felujitási tevékenység sem, a felujitások ütemezése nem a valóságos müszaki állapotnak megfelelően, hanem gyakran ötletszerüen történik. Emellett eléggé általános jelenség, hogy a beruházási, a felujitási és a karbantartási ráforditások, illetve költségek elszámolásánál az intézmények nem tartják be az előirásokat és igy pl. beruházásokat felujitási célokra előirányzott pénzeszközökből valósitanak meg.

Az 1975. év során a központi és a tanácsi költségvetési szervezeteknél együttesen 2,2 milliárd forinttal csökkent a pénzmaradvány, az évvégi állomány 6,2 milliárd forint volt. /Ez az összeg 1,7 milliárd forinttal - 38 %-kal - volt magasabb az 197o. évinél./

A költségvetési szervezetek, intézmények létszáma az 1975. évben /beleértve a folyószámlás szervezeteket is/ 6o8 ezer fő volt, ez 1o6 ezer _fővel /21 %-kal/ volt magasabb az 197o. évinél és az előző évit is 22 ezer fővel /csaknem 4 %-kal/ meghaladta. A jelentős növekedés ellenére az egészségügyi, szociális és kulturális intézmények körében igen magas volt a betöltetlen állások száma. Ezzel szemben az igazgatási ágazatban az 1975. évi zárólétszám mintegy másfél ezer fővel meghaladta az eredetileg tervezett szintet.

Az intézmények előbbiekben jelzett körében az 1975. évben 2o,7 milliárd forint bért fizettek ki; a felhasznált béralap egy év alatt több mint 9 %-kal, öt év alatt 63 %-kal emelkedett. Az egy foglalkoztatottra jutó évi nominálbér az 1975. évben meghaladta

a 32 ezer forintot, a nominálbérek átlagos szinvonala 32 %-kal volt magasabb az 197o. évinél. A fogyasztói árváltozásokat figyelembe véve, a költségvetési intézmények dolgozóinak egy főre jutó reálkeresete öt év alatt 15 %-kal, a jutalmakat is magában foglaló reáljövedelme pedig 18,5 %-kal emelkedett.

A költségvetési intézmények munkaerő- és bérgazdálkodásában nem érvényesült eléggé a belső tartalékok feltárására irányuló törekvés. A munkaerőhiányból adódó gondokat az esetek többségében helyettesitésekkel, tulóráztatással oldották meg és nem keresték a belső átcsoportositás és a jobb munkaszervezés utján elérhető megoldásokat.

A IV. ötéves tervidőszak alatt a társadalombiztositás kiadásai csaknem megkétszereződtek, az 197o. évi 22,2 milliárd forintról 43 milliárd forintra emelkedtek; a növekedés évi átlagos üteme több mint 14 % volt. Az átlagosnál nagyobb mértékü emelkedés az 1973. évtől következett be /1973-ban 16 %, 1974-ben és 1975-ben egyaránt 17 %/, de a társadalombiztositás költségvetése az 1971-1972. években is a nemzeti jövedelem és a társadalmi közkiadások növekedését meghaladó ütemben fejlődött. Mig az 197o. évben a nemzeti jövedelem 8 %-ának megfelelő összeget tettek ki a társadalombiztositási kiadások, az 1975. évben ez az arány már csaknem 11 % volt.

Az öt év alatt kialakult többletráforditásnak több mint fele /11,5 milliárd forint/ a társadalombiztositás rendszerében automatikusan ható demográfiai és gazdasági tényezők következménye. A valamennyi szolgáltatásra jogosult munkavállalók és kisipari termelőszövetkezeti tagok száma öt év alatt több mint 9 %-kal, a nyugdijasok, járadékosok létszáma pedig 24 %-kal növekedett. A keresethez igazodó készpénzjuttatások összege - az átlagkeresetek növekedésével összefüggően - mintegy 3o %-kal emelkedett. A tervidőszak alatt a születési arányszám is örvendetesen javult 14,7 ezrelékről 18,4 ezrelékre.

A többletkiadások másik része /9,3 milliárd forint/ a tervidőszak során hozott intézkedések eredménye. A népesedéspolitikai határozat végrehajtásaként az ellátások szinvonalának emelésére 3,6 milliárd forintot forditottak. Az idős népesség életszinvonalának javitására hozott határozatok végrehajtása 2,9 milliárd forintot igényelt. A központi fogyasztói árintézkedésekkel egyidejüleg a

gyermekes családok és a nyugdijasok pénzbeni juttatásai is emelkedtek; erre a célra 2,8 milliárd forint volt a felhasználás.

Az ellátások szinvonalának fejlesztésére és a pénzbeli juttatások reálértékének megőrzésére forditott eszközök nélkül - csak az automatikus tényezők hatására - a társadalombiztositás kiadásai öt év alatt 42 %-kal, évente átlagosan több mint 7 %-kal növekedtek volna.

Az 1975. évben a kiadások 6,3 milliárd forinttal haladták meg az előző évit. A kiadási többletnek ez évben is tekintélyes része /kereken 2,8 milliárd forint/ szolgálta az ellátás minőségi fejlesztését. A mennyiségi növekedés jelentős tényezője volt a táppénz-, illetve gyógyszerkiadások korábbi mértéket is meghaladó növekedése.

A tervidőszak alatt legnagyobb mértékben - évente átlagosan több mint 18 %-kal - az anyák, a gyermekes családok részére nyujtott készpénz ellátások fejlődtek. Az ilyen célu ráforditások az 197o. évben a társadalombiztositás összkiadásának 21 %-át tették ki, mig részarányuk az 1975. évben már elérte a 25 %-ot. Az 1975. évben a társadalombiztositás keretében nyujtott szolgáltatások 1o,8 milliárd forinttal járultak hozzá a gyermeknevelléssel kapcsolatos családi költségekhez.

A népesedéspolitikai követelményekkel összhangban a családi pótlék minden ellátási kategóriában gyermekenként havi 1oo-1oo forinttal emelkedett. Sor került a gyermekgondozási segély - a gyermekek számától függően havi 15o, 25o, illetve 35o forint összegü - emelésére; az anyasági segély összege közel két és félszerese a korábbinak; meghosszabbodott a gyermekápolás cimén igénybevehető táppénzes idő.

Az 1975. évben a társadalombiztositás családi pótlék kiadása 5,6 milliárd forint volt, több mint kétszerese az 197o. évinek. /Ezen tulmenően az 1975. évben a költségvetési intézmények saját kiadásaik terhére 45o millió forint családi pótlékot fizettek ki./ A többletkiadás majdnem teljes egészében a végrehajtott intézkedések - közöttük az áremelések ellensulyozásaként juttatott kiegészitések - következménye. Az ellátások összegének növelése mellett kiemelkedő jelentőségü az az 1972. évben megvalósitott intézkedés, amelynek értelmében családi pótlékot folyósitanak.

abban az esetben is, ha a két- vagy többgyermekes családokban már csak egy gyermek nem töltötte be a jogosultság felső határát jelentő életkort.

A tervidőszak folyamán az egy gyermekre átlagosan jutó családi pótlék összege a munkás-alkalmazott családoknál 156 forintról 3o6 forintra, a mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagoknál 1o6 forintról 3o6 forintra emelkedett. Az utóbbiak ellátásának közel háromszoros növekedése annak is eredménye, hogy az 1975. julius 1-évei hatálybalépett társadalombiztositási törvény megszüntette az ellátás összegében korábban fennállott különbséget.

A családi pótlékban részesülő gyermekek száma öt év alatt 176 ezerrel, a családok száma 174 ezerrel emelkedett. Az 1975. évben 9oo ezer család, közel 1,8 millió gyermek után részesült családi pótlékban. Az emelkedés - az élveszületési arány javulása mellett - nagyobb részben az emlitett jogkiterjesztő intézkedésnek is köszönhető.

A gyermekgondozási segélyek együttes összege a tervidőszak alatt több mint két és félszeresére emelkedett, és az 1975. évben meghaladta a 3 milliárd forintot. A születések számának kedvező alakulása mellett a segély összegének 1974. január 1-évei megvalósitott emelése is hozzájárult e juttatás fokozódó igénybevételéhez. A gyermekgondozási segélyen levő anyák száma az 197o. évi 167 ezerről 265 ezerre emelkedett; az 1975. évben már 1oo igényjogosult anya közül 8o élt a segélyezés lehetőségével. Az egy gyermekre jutó segély összege az 197o. évi 6oo forintról 91o forintra emelkedett. Ez - az intézkedések hatásán tul - annak is következménye, hogy nőtt a második, illetve a harmadik gyermek utáni igénybevételek aránya is.

Az 1975. évben 191 ezer anya részesült anyasági segélyben, 1o ezerrel több, mint az előző évben, és 5o ezerrel több, mint az 197o. évben. A segélyre forditott kiadás mintegy 47o millió forint volt. Ez az összeg - főként az 1974. január 1-évei megvalósitott emelés eredményeként - csaknem 4oo millió forinttal több, mint az 197o. évi.

A terhességi gyermekágyi segélyek 1975. évi összege 1,3 milliárd forint volt, 6oo millió forinttal több, mint az 197o. évben. A kiadások évi átlagos, csaknem 14 %-os növekedésében a segélyezési

A táppénzes arányszám növekedését a gyermekápolási táppénzjogosultság kiterjesztése kis mértékben befolyásolta, az arányszám kiugróan magas emelkedésében döntő szerepe a táppénzes állomány igénybevételénél előforduló különböző lazaságoknak, a táppénzes morál romlásának van. A tervidőszak során az Egészségügyi Minisztérium és a Szakszervezetek Országos Tanácsa több alkalommal is elemezte a táppénzes helyzetet, a levont következtetések alapján a Minisztertanács - a táppénzrendszert korszerüsitő intézkedések mellett - a táppénzes fegyelem megszilárditására is 1977. évi bevezetéssel külön intézkedéseket rendelt el.

A IV. ötéves tervidőszakban a táppénzkiadáshoz hasonlóan a gyógyszerekre és gyógyászati ellátásokra forditott összegek is több mint 6o %-kal emelkedtek. Az 1975. évi 4,4 milliárd forint kiadás az 197o. évi ráforditásokat több mint 1,6 milliárd forinttal, az előző évit minden eddiginél nagyobb összeggel /mintegy 52o millió forinttal/ haladta meg.

Öt év alatt jelentősen emelkedett az ujonnan forgalomba kerülő drágább gyógyszerek fogyasztásának aránya. Egy vény átlagára az 197o. évi 18,3o forintról 25,1o forintra - 37 %-kal - emelkedett.

A kiadások növekedésében változatlanul jelentős szerepet játszott a gyógyszerfogyasztás általános fokozódása. Ezt jelzi az egy lakósra jutó gyógyszervények számának 13 %-os növekedése. Az loo lakosra átlagosan jutó vénytételszám - mely az 197o. évben 165 darab volt - az 1975. évben már meghaladta a 187 darabot. Az igénybevétel növekedésében az 1975. julius 1-étől állampolgári jogon járó ellátás hatása nem tekinthető jelentősnek. Ugyanakkor - a vizsgálatok tapasztalatai szerint - egyre inkább nő a már egészségügyi szempontból is káros, indokolatlan mértékü fogyasztás. Ez csak az eddigieknél hatékonyabb intézkedésekkel, eredményesebb felvilágositó munkával korlátozható. A Minisztertanács az 1976. évben ujból napirendre tüzte a gyógyszerrendelés korszerüsitését eredményező, az ésszerü gyógyszerfogyasztást elősegitő intézkedések kidolgozását. Az intézkedések 1977. évi megvalósitásától várható, hogy az V. ötéves tervidőszakban a gyógyszerkiadások eddigi gyors növekedése mérséklődni fog.

A költségvetési szervek kiadásain belül szociális és egészségügyi célokra az 1975. évben 12,8 milliárd forintot forditottak, 1,2 milliárd forinttal -lo,6%-kal - többet, mint az előző évben. A kiadások növekedési üteme magasabb az ötéves tervidőszak átlagos évi növekedési üteménél /9,5 %/, és a kiadások - elsősorban a tanácsi hatáskörben végrehajtott előirányzatmódositások révén - 2 %-kal meghaladják az előirányzatot is. Az egy lakosra jutó kiadás 1.22o forint volt, lo %-kal magasabb, mint az előző évben.

Az egészségügyi és szociális intézmények béralapja 5,4 milliárd forint volt, az előző évi béralapnál csaknem 8 %-kal magasabb. A dolgozók átlaglétszáma 6.2oo fővel emelkedett. A hálózatfejlesztés létszámigényei mellett az év folyamán végrehajtott általános munkaidőcsökkentéshez szükséges állások is növelték a foglalkoztatottak számát. A munkaerőforrások a teljes létszámszükségletet megfelelően nem elégitették ki, ezért a ténylegesen foglalkoztatottak számának növekedésével párhuzamosan a betöltetlen állások aránya is az előző évi 5,9 %-ról 6,3 %-ra emelkedett. Évi átlagban 12 ezer állás volt üres. A munkaidőcsökkentés végrehajtására az év folyamán mintegy loo millió forintot használtak fel.

Az összes kiadáson belül az egészségügyi intézményekre több mint 11 milliárd forintot forditottak, lo %-kal többet, mint az előző évben.

A születések számának további növekedése változatlanul a szülészeti ellátás körülményeinek javitására forditotta a fő figyelmet, de a népesedéspolitikai intézkedésekből fakadó egyéb feladatok, a család- és nővédelem, a gyermekegészségügyi ellátás fejlesztése, a bölcsődei hálózat bővitése szintén az intézkedések középpontjában állott. A fekvőbetegellátásban az ötéves tervidőszak korábbi éveihez képest emelkedett a beruházásból létesült uj kórházi ágyak száma, az elmaradások csökkentését azonban igy sem tudták a tervezett mértékben megvalósitani. A járóbetegellátásban elsősorban az üzemegészségügyi ellátás fejlesztésére hoztak ujabb intézkedéseket. Az üzemorvosi pótlék rendszerének az év derekán történt bevezetésével, részletes fejlesztési irányelvek kiadásával mindenekelőtt a nagyüzemek és a nőket nagyobb számban foglalkoztató vállalatok üzemegészségügyi ellátását kivánták erősiteni. Az intézkedések a főfoglalkozásu orvosok fokozottabb foglalkoztatását, az ellátatlan orvosi állások számának csökkentését is célozták.

Az állampolgári jogon igénybevehető egészségügyi szolgáltatások szinvonalának növelése csak a munkaerő . és az anyagi eszközök okszerübb felhasználásával lehetséges. Ez előtérbe helyezte az egészségügyi szolgálat eddiginél hatékonyabb szervezését. A cél érdekében a kedvező kisérleti eredményekre támaszkodva kiadták a fekvő- és járóbetegellátás intézményeinek összehangoltabb müködését, szervezeti egyesitését szolgáló utasitást a gyógyitó-megelőző intézményrendszer továbbfejlesztéséről. Ennek nyomán már az 1976. évben megkezdődött a kórházi és a kórházon kivüli ellátás elkülönültségének feloldása. A közvetlenebb szakmai együttmüködés kialakitása előreláthatóan egy-két éven belül a megyékben általánosan megvalósul. A járóbetegellátásnak az uj szervezet keretében nyujtandó hatékonyabb szakmai segitség hozzájárulhat ahhoz, hogy minden állampolgár - a települési viszonyoktól függetlenül - kellő időben hozzájusson a számára szükséges gyógyitó-megelőző ellátáshoz.

A szervezési utasitásokkal párhuzamosan az orvosi vezetés és egyéb orvosi feladatok szakmai szinvonalának javitására irányultak az év folyamán a vezetők és egyes orvosok határozott idejü megbizásáról, illetve munkaviszonyáról kiadott rendeletek.

Az egészségügyi intézmények költségvetésének 1975. évi többletét képező 1 milliárd forintból 59o millió forint - a kórházak . és klinikák fejlesztését szolgálta. A kórházak és klinikák müködésére együttesen csaknem 6 milliárd forintot forditottak, 11 %-kal többet, mint az előző évben. A kórházi hálózat a tervezett 2.o6o ággyal szemben 1.78o ággyal növekedett. A kórházak és klinikák ágyainak száma a szülőotthonokat is beszámitva, az év végén meghaladta a 9o ezret. A kórházi-klinikai ágyak fenntartására összességében az év folyamán átlagosan közel 68 ezer forintot forditottak, ezen belül a klinikáknál a kiadás megközelitette a 92 ezer forintot.

A szülészeti osztályok fejlesztését kiemelt feladatként kezelték és belső átcsoportositásokkal is segitették. A szivsebészeten ellátottak száma az 197o. évhez viszonyitva már közel háromszorosára emelkedett, s e célra az átlagos ápolási költségeken felül az 1975. évben már mintegy 6o millió forintot használtak fel.

A járóbetegellátás kiadásai csak 2,2 milliárd forintot tettek ki, ez az összeg 173 millió forinttal - 9 %-kal - haladta meg az előző évi ráforditásokat. A többletből 1o6 millió forint a szakorvosi ellátásra, 56 millió forint a körzeti orvosi és az üzemorvosi ellátásra jutott.

Az általános és gyermekorvosi körzetek fejlesztése a tervezettet kismértékben meghaladta; 58 általános és 49 gyermekorvosi körzet létesült. A szakorvosi ellátást további napi 35o rendelési óra szervezésével fejlesztették. A korábbi évek kevésbé megalapozott nagyobb ütemü fejlesztései helyett az ellátatlan szakorvosi munkahelyek orvosi munkaerővel való ellátására forditották a nagyobb figyelmet. A szervezett üzemorvosi munkaórák száma már meghaladta a 7 ezret, a többlet mintegy 18o óra, de igy is ellátatlan volt a rendelések csaknem lo %-a. A főként a járóbetegellátás munkáját nehezitő viszonylagos, a területi ellátás aránytalanságaiban, illetve a betöltetlen állások számában mutatkozó orvosi létszámhiány az Egészségügyi Minisztérium és a tanácsi szakigazgatási szervek között folytatott létszámterv-egyeztetések következtében az utóbbi két évben csökkent. Ez azonban elsősorban csak a fejlesztéseket érinti, s ezért nem tekinthető a rosszul ellátott területek szempontjából kielégitő megoldásnak.

Egyéb, a tervszerü létszámirányitást erősitő, az orvosok letelepedését segitő intézkedések mellett, az uj szervezeti rend kialakitása előnyeinek - egyebek között az egyesitett intézetekben változó munkahelyre történő alkalmazásnak, a munkahelyek közötti átirányitás egyéb formáinak - az eddigieknél érdemibb eredményeket kell hozni.

Az anya-, csecsemő- és gyermekvédelem kiadása 1,3 milliárd forint volt, lo9 millió forinttal több, mint az előző évben. A többletből 56 millió forint a bölcsődei hálózatra, 23 millió forint az egészségügyi gyermekotthonok és a csecsemőotthonok müködési körülményeinek javitására jutott. A bölcsődék az ötéves tervidőszak utolsó évére számitott magas /3.7oo férőhely/ fejlesztési tervvel szemben csak 2.74o férőhellyel bővültek, ezzel az állandó bölcsődei férőhelyek száma kereken 5o ezerre emelkedett. Egy férőhely fenntartására több, mint 16 ezer forintot forditottak. A gyermekintézmények müködését - különösen a fővárosban és a nagyobb vidéki városokban - a munkaerőellátási gondok egyre jobban nehezitették. Ezek enyhitése érdekében dolgozták ki a szakképzett és kisegitői munkakörökben az 1976. január 1-ével végrehajtott bérrendezést.

Az egészségügyi gyermekotthonok és a csecsemőotthonok fejlesztése változatlanul nem kielégitő. A gyermekotthoni férőhelyek száma kismértékben, mintegy 8o férőhellyel növekedett. Az egyházi kezelésben levő gyermekotthonokat is számitva, a meglévő több mint 3.5oo férőhely az intézeti elhelyezésre szorulók kevesebb mint felének a beutalását teszi csak lehetővé. Az érintett családok nehéz helyzetének javitása a következő ötéves tervidőszakra előirányzott 1.7oo férőhelyes fejlesztés maradéktalan végrehajtását, s ehhez az Egészségügyi Minisztérium és a tanácsok fokozott gondoskodását és figyelmét igényli. A csecsemőotthonok az előző évhez viszonyitva változatlan létszám /4.85o csecsemő/ ellátására voltak képesek.

Az év folyamán tovább növelték a család- és nővédelmi tanácsadás munkájának szakszerüségét. A születendő gyermek egészségvédelme érdekében kötelezővé tették azoknak a terhes nőknek a védőoltást, akiknél a vércsoportvizsgálat eredménye ezt szükségessé teszi. Az ujszülöttek vizsgálatához és gyógykezeléséhez alkalmas különleges eszközök beszerzését az Egészségügyi Minisztérium központi pénzeszközök rendelkezésre bocsátásával is segitette.

A közegészségügyi és járványügyi szakszolgálat, az Országos Mentőszolgálat, a vérellátó hálózat müködésére, orvosszakértői feladatok ellátására, valamint az egészségügyi felvilágositás céljaira 933 millió forintot forditottak, 71 millió forinttal - 8 %-kal - többet, mint az előző évben. A többletből 44 millió forint a mentőszolgálat növekvő feladataira jutott. A szolgálat gépkocsijainak teljesitménye az 197o. évhez képest 37 %-kal volt nagyobb, s gyakorlatilag megvalósult a mentőállomások és a gépkocsik rádiótelefonnal való ellátása is.

Szociális ellátásra és üdültetésre közel 1,8 milliárd forintot forditottak, 184 millió forinttal - 11 %-kal - többet, mint az előző évben. Ezen belül a szociális otthonok müködésére és a szociális feladatok ellátására 1.257 millió forintot használtak fel, 148 millió forinttal - 13 %-kal - többet, mint az 1974. évben. A szociális otthonok 44o férőhellyel történt bővitése, az 1975. évre

tervezett fejlesztésnél /2oo/ kedvezőbben alakult, az elhelyezési lehetőségek azonban változatlanul igen korlátozottak. A tizezer - 6o éven felüli - lakosra jutó szociális otthoni férőhely csak 163 volt az év végén. Az öregek napközi otthonainak száma az év folyamán a tervezetthez /66 intézmény/ és az előző évekhez viszonyitva lényegesen kisebb mértékben bővült, csupán 19 intézményt nyitottak meg. Az otthonok müködésének az év folyamán történt szabályozásával a családi gondozást nélkülöző személyek ellátása a jövőben szervezettebb, egységesen meghatározott keretek között történhet. A házi szociális gondozást az utóbbi időben a tanácsok szintén felkarolják és saját erőforrásaik átcsoportositása utján is segitik megszervezni.

A rendszeres szociális segélyek összegét az év elejei automatikus növelésen felül az alacsony összegü nyugdijak rendezésével párhuzamosan átlagosan havi loo forinttal emelték. Ezzel a teljes segély elérhette a havi 7lo forintot. Az év folyamán több mint 28 ezer fő részesült rendszeres segélyben, a havi kifizetések 1975. évi átlaga ténylegesen mintegy 64o forint volt, 86 %-kal magasabb, mint az 197o. évben. Ezen felül 6 ezer fő kapott részsegélyt és 18 ezer mezőgazdasági járadékos részesült kiegészitő segélyben.

Az üdültetésre forditott kiadások 534 millió forintot tettek ki és 36 millió forinttal - 7 %-kal - haladták meg az előző évi kiadást. A szakszervezeti üdültetés keretében 1975. évben is a családos és a gyermeküdültetés kereteinek szélesitésére forditották a fő figyelmet.

Az 197o-1975. évek között az egészségügyi és szociális intézményekre forditott kiadás 4,7 milliárd forinttal - 57 %-kal - emelkedett. A többlet számottevően segitette az alapvető fejlesztési célokban való előrehaladást, a kórházi betegellátás szinvonalának javitását, a körzeti és szakorvosi hálózat ellátóképességének növelését, a területi ellátásbeli különbségek csökkentését, a gyermekekről és az időskoruakról való intézményi gondoskodás kereteinek szélesitését. Az egészségügy területén végrehajtott intézkedések jelentősen hozzájárultak a népesedéspolitikai határozat eredményes végrehajtásához is.

Az egészségügyi hálózat fejlesztése az épitéssel összefüggő beruházások tekintetében általában a tervezettnél lassubb ütemben valósult meg. Az ellátás körülményeinek javitására tervezett egyéb

intézkedések általában kielégitően teljesültek. A hálózatfejlesztés egyes mutatóinál mutatkozó elmaradások ellenére az intézetek fenntartására forditott kiadásoknak a vártnál gyorsabb ütemü emelkedése lehetővé tette egyes ujabb feladatok, valamint az áremelkedések többleteinek fedezetét. Ezen kivül a gyógyszer- és fogyóeszközellátásra, karbantartásokra, beszerzésekre számitott felhasználások is növekedtek.

Az előirányzott fejlesztésből /7-7,5 ezer fekvőbeteg-gyógyintézeti ágy/ - a beruházások késedelme, az avulás miatti nagyobb mértékü kiesés következtében - csak 5.1oo valósult még, a szociális otthonok hálózata pedig a tervezett 4 ezer helyett alig több mint 3.2oo férőhellyel nőtt. A körzeti orvosi hálózat a tervezettnek megfelelően 556 uj körzettel bővült. Meghaladta az előirányzatot a bölcsődei férőhelyek számának gyarapodása, ami a 8-9 ezer közötti fejlesztési tervvel szemben több mint 1o ezer volt.

A tizezer lakosra jutó orvosok száma az 197o. évi 22,7-ről 26-ra, a gyógyintézeti ágyellátottság 82,5-ről 86,1-re emelkedett. Az egy általános orvosi körzetre jutó lakosságszám öt év alatt 2.72o-ról 2.59o-re csökkent. A bölcsődei ellátottság a születésszám emelkedése miatt csak kismértékben javult és a bölcsődéskoru gyermekeknek csak kereken 1o %-át látták el bölcsődékben. A gyermekgondozási segélyben, valamint a terhességi-gyermekágyi segélyben részesülőket is beszámitva viszont a bölcsődéskoru gyermekek 73 %-a tekinthető állami támogatás mellett ellátottnak.

A kórházfejlesztési program 1972. évi felülvizsgálata, a rekonstrukciós bővitések és az egyéb gazdaságos, a célnak jól megfelelő egyszerübb épitési formák előtérbe helyezése, a müszaki-gazdasági normativák előirása a korábban körvonalazott és gazdaságilag megalapozatlan fejlesztési elgondolásokkal szemben segitett megteremteni az összhangot a szükségletek és a lehetőségek között. Mindezek azonban a beruházások tervezésében, müszaki előkészitésében, a kivitelezések elhuzódásában mutatkozó hiányosságokat a tervidőszakban kellő hatékonysággal már nem tudták befolyásolni.

Számottevő előrehaladás történt az orvostudomány és a technika ujabb eredményeinek alkalmazásában, az intézeti gép- és müszerellátottság korszerüsitésében. A munkaerőgondok ellenére is több területen javult a személyi ellátottság. A 1oo kórházi-klinikai

ágyra jutó létszám az 197o. évi 7o főről 85 főre emelkedett. Rendszeresen - a kórházaknál évi átlagban 6, a klinikáknál 1o %-kal - növekedett az egy ápolási napra jutó gyógyszerkiadás. Az eredetileg számitottnál lényegesen nagyobb ráforditásokat eszközöltek egyes kiemelt célprogramok, igy a szivsebészet és a müveseellátás fejlesztésére, a kórházi intenziv osztályok fejlesztésére. Egyes, nem kellően megalapozott fejlesztési elgondolások és programok teljesitésében is voltak lemaradások.

A szakellátási tevékenység javitását szolgálta az Egészségügyi Minisztérium felügyelete alá tartozó további gyógyintézetek országos szakmai-módszertani intézetté való kijelölése és ennek megfelelő fejlesztése.

A népesedéspolitikai határozat végrehajtására tett intézkedések a családtervezést, a nők, az ujszülöttek egészségvédelmét segitették. Fokozatosan megszervezték a család-és nővédelmi tanácsadást, átszervezésekkel is jelentősen növelték a szülészeti osztályok ellátóképességét, javitották az uj- és koraszülött osztályok felszereltségét. Az Egészségügyi Minisztérium e feladatok segitésére több mint 18o millió forint beruházási előirányzatot adott át a tanácsok részére és központi előirányzatokkal támogatta a müködési feltétek javitását is.

A tervidőszak alatt az egészségügyi és szociális intézményekben foglalkoztatottak átlaglétszáma - a betöltetlen állások növekedése ellenére - kereken 29 ezer fővel emelkedett, az 1975. évi átlagbér a bérintézkedések és egyéb kisebb bérkorrekciók, továbbá az évi rendszeres bérfejlesztés következtében 33 %-kal haladta meg az 197o. évit.

Az ellátási szinvonal javitására, az átlagbérek és áremelkedések többletére forditott kiadások az intézeti ellátás átlagos kiadásait jelentősen növelték. Az egy kórházi-klinikai ágyra, szociális otthoni férőhelyre jutó kiadás 43-52 %-kal növekedett öt év alatt.

Az 1975. év folyamán kiadott ágazati irányelvek segitették a takarékossági intézkedések végrehajtását, amelyek alapján intézeti intézkedési tervek is készültek. A tervek a müszerek és berendezések házilagos karbantartásának fokozottabb megszervezésére, a fütési és tüzelési technológia javitására, a gépjárművek üzemanyag

megtakaritására, a gyógyszerkészitmények, infuziós oldatok fokozottabb házilagos előállitására, a papirral, nyomtatványokkal és egyéb anyagokkal való nagyobb takarékosságra, használaton kivüli eszközök célszerü átirányitására, a téritéses vérvétel arányának a téritésmentes vérvétel javára történő csökkentésére irányultak. A felszabaduló pénzeszközöket az áremelkedések miatt szükséges pénzügyi fedezet kiegészitésére, évközben belépett uj feladatokra, az ellátási szinvonal javitására használták fel.

A takarékossági intézkedések folyamatos jellegének megtartásával a hatékonyabb müködést a jövőben munkaszervezési és szervezeti intézkedésekkel is segiteni kell. Ezeknek az intézkedéseknek - tul az uj szervezeti formákból adódó előnyök kihasználásán - a munkaerővel való célszerübb gazdálkodást, a munkaidő jobb kihasználását, a betegellátás intenzitásának a hét minden napján, és a délutáni müszakban való egyenletesebbé tételét, az adminisztrációs munkák lényeges csökkentését kell eredményezniük.

A kulturális ágazatban a IV. ötéves tervidőszakban az oktatás, a közmüvelődés és a tudományos kutatás továbbfejlesztésére vonatkozó határozatok megvalósitása során a gazdasági lehetőséget figyelembe vevő, fokozatos előrehaladás érvényesült. A kulturális célokra együttesen forditott kiadások az 197o. évi 13 milliárd forintról 22 milliárd forintra nőttek.

Az 1975. évben az oktatási kiadások az előző évi 14,3 milliárd forintról 15,7 milliárd forintra, a közmüvelődési és egyéb kulturális kiadások 5,6 milliárd forintról 6,3 milliárd forintra nőttek. A kulturális kiadások emelkedése együttesen lo,5 % volt.

Fontos célkitüzés volt, hogy a rendelkezésre álló források megfelelő elosztásával mérséklődjenek az ellátási szinvonalban meglevő különbségek. Megerősödött az ésszerü takarékosság szemlélete, elősegitette az eszközök hatékonyabb felhasználását.

Az ifjuság oktatása, nevelése, életre való előkészitése mindenekelőtt társadalompolitikai kérdés. Jelenleg az általános iskoláktól a felsőoktatásig együtesen mintegy 1,5 millió fiatal tanul. Igy az alsó- és középfoku oktatás nappali tagozatain - a lakosság korösszetételének változásával összefüggésben - kevesebben, a felsőoktatásban többen tanulnak, mint az 1974. évben. A 14-16 évesek 39 %-a szakmunkástanuló, a 14-17 évesek 36 %-a tanul középiskolákban. Egyetemista vagy főiskolás a 18-22 évesek 7 %-a.

Az óvodai intézmények fenntartására mintegy 1,8 milliárd forintot forditottak, közel 12 %-kal többet, mint az 1974. évben. Az intézményhálózat fejlesztése a gyermekek szocialista szellemü nevelése és a munkaerőgondok enyhitése miatt is fontos társadalmi feladat. Ezért - a népesedéspolitikával összhangban - az óvodában elhelyezettek aránya már elérte a 75 %-ot. Intézkedések történtek az iskola-előkészités hatékonyságának fokozására is. Nehézséget jelentett, hogy az 1975. évben a tervezett 24 ezerrel szemben csak mintegy 18 ezerrel nőtt a férőhelyek száma, továbbá az, hogy az óvonőképzés nem tartott lépést a fejlődéssel, s emiatt a szakképzetlen óvónők száma 4.6oo fő,az összlétszámnak több mint egyötöde. Az 1975. évi fejlődést is figyelembe véve a tervidőszakban az óvodai férőhelyek száma a tervezett 35 ezerrel szemben 87 ezerrel nőtt.

Az alsófoku oktatásra 5,6 milliárd forintot, az előző évinél mintegy 47o millió forinttal /9 %-kal/ magasabb összeget használtak fel. Az általános iskolai tanulók száma 1 millió 51 ezer fő volt, az előző tanévihez képest 11.5oo-zal nőtt. Egy tanulócsoportra átlagosan 25,5 tanuló jutott. Szakrendszerü oktatásban a felső tagozatos tanulók 98 %-a részesült.

A nevelők száma 12oo fővel nőtt, ezen belül 6oo fővel volt több a képesitésnélküliek száma. Az 1975-76. tanévben 46oo személy tanitott képesités nélkül, többségükben azokon a területeken, ahol egyéb tényezők miatt is az átlagosnál kedvezőtlenebbek az oktatás feltételei.

Tovább javultak az általános iskolák személyi és tárgyi feltételei. A pedagógusok két tanévben fokozatosan végrehajtott óraszámcsökkentése - az 1975. év végéig 195 millió forint költségkihatással - javitotta a nevelők nagy részének életkörülményeit. Az alapvető szemléltető eszközökben mutatkozó hiányok megszüntetésére nyujtott 6o millió forint, az iskolák közötti szinvonalbeli különbségek kiegyenlitésére a tanácsoknak adott külön állami hozzájárulás és a tanácsok költségvetéséből juttatott további anyagi eszközök hozzájárultak az iskolák felszereltségének javulásához. Egyes területeken - a nem megfelelő elosztás miatt - kihasználatlan feleslegek is keletkeztek.

Jelentősen bővültek a diákszociális juttatások. A diákotthonban elhelyezett tanulók száma 1o.9oo főre, a napközis tanulók száma 321 ezer főre emelkedett. A napközisek aránya 27,7 %-ról 3o,5 %-ra nőtt. A diákotthoni férőhelyek növekedése elmaradt, a napköziseké pedig lényegesen meghaladta a tervezett mértéket.

A gyógyitva nevelő iskolákban oktatott gyermekek száma kereken 35 ezer fő, az intézeti férőhelyek száma 9 ezer volt. Az 1975. évben külön juttatás segitette a gyógypedagógiai oktatás reformjának további szélesitését, az intézetek jobb anyagi ellátását. Ennek ellenére még mintegy 4 ezer rászoruló tanuló intézeti elhelyezését nem lehetett megoldani.

Szakmunkásképzésre kereken 1oo millió forinttal /6,5 %-kal/ többet használtak fel, mint az előző évben, s a kiadások összege több mint 1,6 milliárd forintot ért el. A tanulók létszáma az 197o. évi 223 ezer, illetve az 1974. évi 175 ezer főről 165 ezer főre csökkent. /Az I. éves tanulólétszám 6o ezer fő./ Nőtt az otthonokban és tanműhelyekben elhelyezhető tanulók száma és aránya /az otthonban lakók száma 3o ezer, az iskolai tanműhelyben oktatottak száma 23 ezer fő/. Az oktatás feltételeinek javitása fontos feladatot jelentett a társadalmi szervek és vállalatok számára is. A Szakmunkásképzési Alap -amelynek összege a IV. ötéves tervben 1 milliárd forint volt - alkalmas eszköznek bizonyult a vállalatok körében az ellátás szinvonalasabbá tételére.

A középiskolai oktatásra az 1974. évi 2,1 milliárd forinttal szemben az 1975. évben 2,3 milliárd forintot / 9 %-kal többet/ forditottak.

Tovább folytatódott a középiskolai képzés szerkezeti átalakitása, a szakközépiskolák javára, és nőtt a szaknát adó szakközépiskolák aránya. Az I. éves szakközépiskolai tanulók aránya 1975-ben 54,4 % volt. A felvételeknél emelkedett az egészségügyi és a kereskedelmi képzést adó szakközépiskolákba való beiskolázás aránya. Nőtt a diákotthonban elhelyezett középiskolai tanulók száma és aránya is. A középiskolai tanulók száma - az 197o. évi 233 ezer fővel szemben - 2o7 ezer főre csökkent. Ezen belül az I. éves tanulók száma 56 ezer fő.

A felsőfoku oktatás kiadásai az 1975. évben 2,3 milliárd forintról több mint 2,5 milliárd forintra, 1o %-kal emelkedtek.

A felsőfoku oktatás fejlődését a nappali tagozatos hallgatók létszámának további növekedése jellemezte. A létszám az 197o. évi közel 54 ezer főről, illetve az 1974. évi 63 ezer főről több mint 64 ezer főre nőtt. Az I. éves hallgatólétszám az 1975. évben valamelyest csökkent. A munka mellett tanulókkal együtt a felsőoktatásban résztvevők száma meghaladja a 1o7 ezer főt, a mindenkori legmagasabb szintet. Tovább bővült a szakmunkások előkészitése az egyetemi-főiskolai képzésre. A szakemberellátás hatékonyságának növelése érdekében az oktatás keretei és az elhelyezkedés tervszerübbé tételére, az igények és lehetőségek jobb összehangolására kormányintézkedés vált szükségessé; ennek hatására az orvosi és a mezőgazdasági képzés aránya, a végzős hallgatók elhelyezésének rendje is módosul.

A diákotthonokben lakók száma meghaladta a 3o ezer főt, ez lényegében megfelelt a tervezettnek, de az elhelyezettek aránya a hallgatók létszámának gyorsabb növekedése miatt romlott. Szociális juttatásban a hallgatók több mint 8o %-ra részesül.

Az 1975. évben folytatódott a szervezeti rendszer átalakitása, a tanitóképzők főiskolává történt átszervezése révén. A tervidőszak szervezeti intézkedései és egyes intézmények megszüntetése ellenére a felsőoktatás rendszere még mindig széttagolt, szükség van az oktatók kötelezettségeinek rendezésére is.

A tudományos kutatásban továbbra is a munka középpontjában állt a hatékonyság fokozása, az erők összpontositása a társadalmi-gazdasági igényeknek megfelelő időszerü feladatokra. A kutatás támogatására és egyéb tudománypolitikai célok megvalósitására 1975. évben csaknem 1,6 milliárd forintot használtak fel, az előző évinél 1o5 millió forinttal / 7 %-kal/, az 197o. évinél pedig több mint 6oo millió forinttal /62 %-kal/ többet.

A növekedés elsősorban a beruházásokkal függ össze. A Számitástechnikai és Automatizálási Kutató Intézetnél az R 5o-es, a Központi Fizikai Kutató Intézetnél az R 4o-es számitógépek üzembehelyezését

készitették elő. A gyorsitást indokolja, hogy jelentősen növekedett a müszeres mérések mennyisége. Ezek feldolgozása és a matematikai módszerekre épülő értékelés nagykapacitásu számitógépes munkát kiván. Átadták a Természettudományi Kutató Laboratóriumok Budaőrsi uti székházát, tovább folytatódott a Müszaki-Kéniai Kutató Intézet veszprémi székházának és elkezdődött az Olajbányászati Kutató-laboratórium épitése.

Valamelyest javult a tudományos kutatás és a társadalmi-gazdasági igények kielégitésének összhangja, a kézzel fogható gazdasági eredményekre való törekvés. Nőtt a népgazdasági célokat szolgáló kutatások aránya, fokozódott a kutatómunka hasznossága.

A szerződéses tevékenység volumene már meghaladja az 1 milliárd forintot. A szerződéses munkából származó anyagi eszközök egy részének befizetéséből a kutatást irányitó főhatóságoknál Központi Kutatási Alap jött létre, ennek összege az 1975. év végén meghaladta a loo millió forintot.

A népgazdaság egészében kutatásra és fejlesztésre az 1975. évben közel 13 milliárd forint állt rendelkezésre. A ráforditások 3o %-át az állami költségvetés, 67 %-át a müszaki fejlesztési alap, 3 %-át pedig egyéb források biztositották. Anyagi lehetőségek hiánya tehát nem akadályozta az előrehaladást; szükség van azonban a szellemi kapacitások jobb koncentrálására, illetve az ezt elősegitő szervezeti intézkedésekre.

A felhalmozódott pénzmaradványokra való tekintettel a központi müszaki fejlesztési alapot terhelte egyes költségvetési intézmények beruházásainak fedezete. Ebből a Magyar Tudományos Akadémia és az Országos Müszaki Fejlesztési Bizottság beruházásaira közel 1,5 milliárd forint, a müszaki egyetemek és természettudományi karok beruházásainak támogatására további 2oo millió forint jutott.

A tudományos-technikai fejlődés mai szakaszában a sokoldaluan fejlett szocialista ember kialakitását segiti elő az általános müveltség szinvonalának emelése, a társadalmi tudat és az életmód egyes uj kérdéseinek megoldása. Az oktatás, a köznüvelődés e feladatait széleskörü összefogással valósitja meg, figyelembe véve azokat a határozatokat, amelyek e területek továbbfejlesztésének utját szabják meg.

Közmüvelődési célokra az 1975. évben 3,2 milliárd forintot használtak fel, ami több mint 4oo millió forinttal /14 %-kal/ haladta meg az előző évit. A többletből 19o millió forint jut a Rádióra és a Televizióra. A Rádiónál a növekmény a müsorreformmal, a müsorszerkezet átalakitásával függött össze. Bővitették a vidéki studiók adásidejét és a harmadik müsor adásideje napi 4 órával emelkedett. A Televiziónál a kiadások növekedése az uj gyártási központ üzemeltetésére, a második müsor, valamint a szines adás arányának növelésére teremtett lehetőséget. Az 1975. év végén ezer lakosra 226 televizió-előfizető jutott.

A könyvtáraknál nőtt a könyvállomány, gyarapodott az olvasók köre. A muzeumok jobban kihasználják sajátos ismeretterjesztési, nevelési lehetőségeiket, ez a látogatottság növekedésében is jelentkezett.

A közmüvelődés feladatait, tartalmi, irányitási és gazdasági teendőit rögzitő határozat végrehajtása szorosan összefügg a tömegek politikai, szakmai és általános müveltségének emelésével. E tevékenység irányitásának összehangolására, ellenőrzésére, hatékonyságának fejlesztésére Országos Közmüvelődési Tanácsot hoztak létre.

A költségvetésből juttatott támogatáson felül a közmüvelődés különböző forrásból eredő anyagi eszközei meghaladták az 1,3 milliárd forintot. Ezek felhasználásánál a jövőben törekedni kell arra, hogy a társadalmi szervezetek és gazdasági egységek is vállaljanak fokozottabb felelősséget tagjaik és dolgozóik müvelődéséért, s pénzeszközeiket rendeltetésüknek megfelelően célszerüen és hatékonyan használják fel.

A müvészeti intézmények támogatására az elmult évi 422 millió forinttal szemben 473 millió forintot /12 %-kal többet/ forditott a költségvetés.

A szinházak 1975. évben 11.4oo előadást tartottak, 5,3 millió látogatóval. Az Állami Operaház látogatóinak száma 513 előadáson 757 ezer fő volt. A látogatottság az előző évihez képest 14o, illetve 5o ezer fővel nőtt. Jelentős mértékben emelkedett a zenei rendezvények száma és látogatottsága is.

A kulturális intézmények és vállalatok müködését hatékonyan befolyásolta a Kulturális Alap is saját anyagi eszközeivel; az 1975. évben 86 millió forintot forditottak a kulturpolitikaileg értékes alkotások létrehozására, terjesztésére, a munkásság és az ifjuság kulturális ellátottságának javitására.

Sportlétesitményekre és feladatokra az előző évi 485 millió forinttal szemben 557 millió forintot forditottak, ez az 1974. évit 15 %-kal haladta meg.

Az év során tovább bővitették az utánpótlás-nevelés bázisát, az élsport és a versenyrendszer feltételeit, továbbá a tömegsport lehetőségeit. A tanácsi szerveknél a tényleges teljesitések mintegy 7o millió forinttal haladták meg az előirányzatot. Ez döntően a vidék sportjának erőteljes fejlesztésére utal. Befejeződött a Konjádi Béláról elnevezett fedett 5o m-es sportuszoda épitése. A feladatok közül kiemelkedett a versenysport felkészitése az 1976. évi montreáli olimpiára.

A védelmi feladatok ellátására forditott kiadások összege 11,8 milliárd forint volt, mintegy 1,2 milliárd forinttal /12 %-kal/ több, mint az előző évben. A felhasználás az éves előirányzatot is meghaladta /5 %-kal/, ami annak következménye, hogy a korábbi évekről egyes technikai eszközök, alkatrészek és anyagok szállitása, valamint egyes technikai és épitési felujitások teljesitése 1975. évre huzódott át.

A kiadások lehetővé tették a néphadsereg anyagi és technikai ellátottságának emelését, korszerüsitését, a személyi állomány élet- és munkakörülményeinek javitását, a kiképzés és harckészültség szinvonalának fejlesztését.

A korábbi években elmaradt egyes feladatok pótlásával a középtávu terv keretében megszabott fejlesztési és fenntartási célkitüzések az 1975. év végéig teljesültek.

A rend- és jogbiztonsági feladatok teljesitése az 1975. évben 7,4 milliárd forintot vett igénybe, ami az előző évi kiadásokat 49o millió forinttal /7 %-kal/ haladta meg.

A központi igazgatásban az átlagosat meghaladó fejlődés lényegében két területen valósult meg.

Ebben az időszakban nagy feladatokat oldott meg, és alapvető átalakuláson, gyors fejlődésen ment át a statisztikai szervezet. Megtörtént a népszámlálás feldolgozása, részt vett a magyar statisztikai szervezet a mezőgazdasági világ-összeirásban, megtartották a népszámlálás adatainak kiegészitését, ellenőrzését szolgáló mikrocenzust. A Hivatal vette át a szövetkezeti statisztikát, megszervezték az integrált statisztikai adatgyüjtési rendszert, kidolgozták az ujrendszerü árstatisztikát és az ipari kódrendszert. A szervezeti, módszertani fejlesztés alapja az 1973. évben alkotott statisztikai törvény volt.

Az igazgatási ágazat másik gyorsan bővülő területe a külügyi, külkereskedelmi szervezet, ahol szélesedő nemzetközi kapcsolataink és a tőkés világban tapasztalható infláció határozták meg a kiadások növekedését. Nemzetközi kapcsolataink bővitésére jellemző, hogy a tervidőszakban 65-ről 75-re emelkedett külképviseleteink száma, aktivan részt vettünk az Európai Biztonsági Értekezlet előkészitésében és munkájában, a vietnami rendezést elősegitő Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottságban. Tovább mélyült együttmüködésünk a KGST-országokkal. A meglévő külképviseletek fejlesztését és az uj képviseletek létrehozását a tervidőszakban külön külügyi fejlesztési alap szolgálta, amely - az inflációs hatások ellensulyozása mellett - lehetővé tette az ellátási szinvonal folyamatos emelését.

A külkereskedelmi kirendeltségeken a tervidőszakban létrejött a külkereskedelmi piaci szervezet, amelynek fő feladata a külkereskedelmi áruforgalom - ezen belül is az export - fokozásának elősegitése, jobb megalapozása.

Az államigazgatási munka korszerüsitése keretében a tervidőszak alatt számos, korábban központi feladat került tanácsi hatáskörbe. Ezek közé tartoznak - többek között - a lakosság borforgalmi adójával kapcsolatos adóigazgatási; a területi igazgatóságoktól átvett egyes vizügyi, levegőtisztaság-védelmi és a szakszövetkezeti

tagok biztositásával, adóztatásával járó igazgatási feladatok, továbbá a szakmunkásképző intézmények és a szakközépiskolák, valamint a testnevelés munkájának területi irányitása.

Folytatódott a tanácsi igazgatási szervezet korszerüsitése. Ujabb községi tanácsokból alakitottak községi közös tanácsokat, tovább emelkedett a nagyközségek száma. A járási tanácsok megszüntetése és a járási hivatalok müködésének megszervezése, majd az 1974. év végén végrehajtott közigazgatási területváltozások is a hatékonyabb tanácsi irányitó munka megteremtését szolgálták. Ezt szolgálja a községek, nagyközségek szervezetének központilag kidolgozott modellek szerinti fokozatos átalakitása is. A tervidőszakban folyamatos volt a tanácsházak, a szakmai felszerelések és berendezések korszerüsitése, az ügyvitel gépesités fejlesztése. A tervidőszakban jött létre a tanácsok irányitása alá tartozó intézmények egységes bérgazdálkodását és bérszámfejtését ellátó illetményhivatali hálózat.

Folyamatos volt a tanácsi dolgozók élet- és munkakörülményeinek, anyagi helyzetének javitása is. A tervidőszakban kétszer került sor jelentős béremelésre és kétszer módosult a jutalmazási keret is.

A tervidőszakban az igazgatási apparátus létszáma - annak ellenére, hogy a célkitüzés a kislétszámu, magasabban képzett munkaerőkkel dolgozó igazgatás megteremtése volt - jelentősen, 5 ezer fővel /lo %/ emelkedett. A valóságos létszámnövekedés még ezt a mértéket is meghaladta, hiszen a minisztériumok, országos főhatóságok munkáját közvetlenül kiszolgáló apparátus létszáma még gyorsabban emelkedett. A további létszámnövekedés megakadályozása érdekében határozta el a Minisztertanács a létszámfelvételi zárlatot, melynek időszaka alatt szervezési intézkedésekkel, az adminisztrációs munka csökkentésével kell gondoskodni a hatékonyabb államigazgatási munka feltételeinek megteremtéséről.

A központi igazgatás kiadásainak 1975. évi összege 2,2 milliárd forint volt, ami az előző évit mintegy 16o millió forinttal - 8 %-kal - haladta meg. A kiadások növekedését - az automatikusan növekvő költségek mellett - ugyanazok a tényezők okozták, mint a tervidőszak egészében. Tovább fejlődött a statisztikai szervezet, létrehozták a lakosság élet- és munkakörülményeinek folyamatos megfigyelését

végző Egységes Lakossági Adatfelvételi Rendszert. Bővültek nemzetközi kapcsolataink, uj külképviseletet állitottak fel Brasiliában, Kuvaitban, Vientiane-ban. A kiadások tartalmazzák az országgyülési választások lebonyolitásának költségeit is.

A tanácsi igazgatási kiadások 1975. évi összege 2,7 milliárd forint, az előző évinél csaknem 27o millió forinttal, 11 %-kal több.

A növekedés döntő többsége az 1974. julius 1-én végrehajtott béremelés teljes évi hatása miatt következett be. Az irányitó munka szervezése terén további előrehaladás történt az állampolgárok telek-, lakás- és üdülőtulajdonának egyes kérdéseit szabályozó intézkedések végrehajtásában, befejeződött az épitésügyi szakigazgatási szervezet három éves program alapján történő megerősitése, sor került a helyi árellenőrzési apparátus további fejlesztésére, tovább folytatódott a tanácsi ügyviteli munka gépesitése.

A gazdasági kiadások összege az 1975. évben 15,4 milliárd forint volt, 1,8 milliárd forinttal /13 %-kal/ több, mint az előző évben.

Az összes kiadásból az országos utak, hidak fenntartására, felujitására és korszerüsitésére 5,2 milliárd forintot használtak fel, ami 465 millió forinttal több az előző évinél. Ezekre - a közuti közlekedés feltételeinek javitását szolgáló-feladatokra a IV. ötéves tervidőszakban - az előirányzatnak megfelelően - összesen csaknem 21,5 milliárd forintot forditott a költségvetés.

Az 1975. év során további lo8 km ut korszerüsitését végezték el. Ezzel együtt a tervidőszak alatt az országos főuthálózaton és az alsóbbrendü utakon együttesen több mint ezer km ut teljes korszerüsitése valósult meg. A teljesités elmaradt a tervezettől, részben munkaerőhiány miatt, de főként annak következtében, hogy a rendelkezésre álló pénzeszközöket - a meglévő utak forgalomképességének javitása, a fokozott igények mielőbbi kielégitése érdekében - a kisebb fajlagos költségü burkolatmegerősitési, burkolatszélesitési munkákra összpontositották. Ennek eredményeként az előirányzott 4.loo km-rel szemben öt év alatt 8.6oo km hosszuságu ut kapott megerősitett burkolatot. A pénzeszközöknek a követelményekhez

igazodó átcsoportosítása a várt hatást eredményezte; a meglévő útpályák megerősítésével és kiszélesítésével lényegesen gyorsabb ütemben váltak az egyes utak, útszakaszok alkalmassá a növekvő forgalom lebonyolítására. A nagyobb településeknek az országos úthálózatba való bekapcsolását célzó bekötőút-építési program keretében az év folyamán 36, a tervidőszakban összesen 12o /együttesen több mint 37o km hosszu/ bekötőutat építettek.

Az 1975. évben már csaknem 3o ezer km hosszuságu út fenntartásáról, karbantartásáról kellett a központi költségvetési szervezeteknek gondoskodni. Ezen belül a pormentes burkolatu utak aránya az 197o. évi 6o %-ról 74 %-ra emelkedett.

A jelentős ráforditások és az elért eredmények ellenére a meglévő úthálózat korszerüsítése, müszaki állapotának javitása, forgalomképességének növelése, az elmaradt bekötőutépitések, ut- és hidkorszerüsitések pótlása továbbra is erőfeszitéseket igényel.

A tanácsi kezelésben lévő utak, hidak karbantartásával, felujitásával és korszerüsitésével kapcsolatban felmerült kiadások összege 2,4 milliárd forint volt, 448 millió forinttal /23 %-kal/ több az előző évinél. Ezekre a célokra a tervidőszakban a tanácsok összesen 9,4 milliárd forintot használtak fel, és ennek eredményeként javult az úthálózat minősége, növekedett az aszfaltburkolatu utak aránya. A forgalmas közlekedési csomópontok korszerüsitésével, a jelzőtáblák és jelzőberendezések felszerelésével, fokozott karbantartásával jelentősen javultak - különösen a fővárosban - a biztonságos közlekedés feltételei.

A vizügyi létesitmények fenntartásával, felujitásával és üzemeltetésével, valamint a vizügyi szakigazgatási tevékenységgel összefüggő központi kiadások az 1975. évben több mint 1,4 milliárd forintot igényeltek. /Ezekre a célokra forditott költségvetési kiadás az elmult öt év alatt közel 6,5 milliárd forint volt./ A felhasználás döntő része a több mint 5o milliárd forint értékü vizügyi létesitmények fenntartását, felujitását szolgálta. Emellett az előirányzatok továbbra is lehetőséget adtak a vizkárelhárítás feltételeinek javitására, az öntözővíz-szolgáltatással és a vizkészletgazdálkodással kapcsolatos feladatok ellátására. A tervidőszakban

több olyan vizügyi /vizrendezési, vizhasznositási/ beruházás valósult meg, amelyek segitik a népgazdaság és a lakosság vizigényének kielégitését. A megépitett és üzembehelyezett tározók jelentősen növelték a felhasználható vizkészletet. Fontos esemény volt a Kiskörei Vizilépcső I. ütemének belépése.

A lakosság életkörülményeit közvetlenül érintő város- és községgazdálkodási feladatok ellátására mintegy 2,2 milliárd forintot forditottak, 32o millió forinttal /17,5 %-kal/ többet, mint az előző évben. Ezekre a tanácsi feladatokra a költségvetés az elmult öt év alatt összesen 8,5 milliárd forintot juttatott. A meglévő településeken és a folyamatosan épülő lakótelepeken, üdülőterületeken megépitett uj utak, járdák, parkok és játszóterek tisztántartása, gondozása, a közvilágitás szükségszerü fejlesztése évről-évre növelte a kiadásokat. A tervidőszak végén a tanácsoknak már közel 63 millió m2 ut- és járdafelület tisztitásáról és együttesen mintegy 72 millió m2 bel- és külterjes park fenntartásáról kellett gondoskodni /az 197o. évi 49, illetve 58 millió m2-rel szemben/. A települések fejlesztése, a korszerü lakáskörülmények kialakitása fokozott követelményeket támaszt a vizvezeték- és csatornahálózat kiépitésére, a strandok, közkutak üzemeltetésére. Az ezekkel kapcsolatos fenntartási, karbantartási kiadások 547 millió forintot igényeltek. A felhasználás 69 millió forinttal /14 %-kal/ magasabb az előző évinél. /A tervidőszaki felhasználás összesen 2 milliárd forint volt./

A szilárd ásványi nyersanyagok kutatására 419 millió forintot használtak fel, 124 millió forinttal /42 %-kal/ többet, mint az előző évben. A felhasználás közel kétszerese az 197o. évinek. A jelentős növekedés a hazai földtani kutatásokkal szemben támasztott uj követelményekkel függ össze. Az 1975. évben tovább növekedett a barnakőszén-, a lignit- és a bauxitkészletek kutatásának üteme.

Az állattenyésztés és az állategészségügy fejlesztésével, továbbá a növényvédelmi és egyéb mezőgazdasági feladatok ellátásával kapcsolatos központi kiadás 1,3 milliárd forintot tett ki, ami 72 millió forinttal /6 %-kal/ haladja meg az előző évit. /Ezek a feladatok a tervidőszakban összesen 7,3 milliárd forintot igényeltek./

A tanácsok gazdálkodása

Az 1975. évben a tanácsoknál - negyedszázados müködésük során első izben készitett, törvényben is rögzitett - középtávu pénzügyi terven alapuló ötéves gazdálkodás zárult le. Ezért az 1975. év értékelésével egyidejüleg célszerü számot adni a középtávu pénzügyi tervben foglalt célok megvalósitásáról is.

A tanácsrendszer továbbfejlesztésének, a tanácsok önkormányzati jellegének egyik alapvető feltétele gazdasági önállóságuk biztositása. Nagymértékben elősegitette ezt, hogy a törvény öt évre előre meghatározta a tanácsok számára a költségvetési szabályozókat, amelynek alapján az 1971. évtől a területükön müködő valamennyi vállalat és szövetkezet gazdasági eredményéből előre meghatározott arányban részesültek. A tanácsok pénzeszközeinek alakulása a IV. ötéves terv időszakában összhangban volt a népgazdasági terv területfejlesztési céljaival, alátámasztotta az egészségügyi, szociális, kulturális ellátás szinvonalának folyamatos javitását. Elősegitette továbbá az egyes területek gazdasági fejlettségében és a lakosság életviszonyaiban mutatkozó aránytalanságok mérséklését is.

A gazdálkodás ilyen rendszerének biztonságát igazolja, hogy a tervidőszak alatt az 197o. évi IV. törvényben meghatározott szabályozók körének és a részesedés mértékének megváltoztatására a változó körülmények ellenére sem volt szükség. Egyes feladatok központi szervektől történt átvétele, valamint egyéb, a tanácsok bevételeit érintő központi intézkedések hatását az állami hozzájárulás módositása ellensulyozta. Ennek következtében a tanácsok költségvetésében az állami hozzájárulás átlagos aránya 11,6 %-ról 25,3 %-ra növekedett. A fejlesztési alaphoz adott állami hozzájárulás viszont - az eredetileg számitott 64 %-kal szemben - a tervidőszak végéig átlagosan 58 %-ra módosult.

keretében 8-2o % közötti béremelésre került sor. A bérrendezésekkel egyidőben a bérrendszerek korszerüsitése és egységesitése is megtörtént. Az évenkénti bérfejlesztések és a bérrendezések a tervidőszak alatt átlagosan csaknem 4o %-kal növelték a bérszinvonalat, javitva ezzel az alkalmazási lehetőségeket is.

Megvalósult a dolgozók munkaidejének csökkentése, ami a pedagógusoknál a kötelező heti óraszám mérséklésében nyilvánult meg, a többi dolgozónál pedig általánosan a heti 44 órára, illetőleg a három müszakos intézményekben a 42 órára való áttérést jelentette. A munkaidőcsökkentést általában létszámtöbblet nélkül, de jelentős tulóráztatással oldották meg.

Mindemellett több kedvezőtlen jelenség rontotta az intézményi feladatok ellátását. Elsősorban az óvónőképzés nem tartott lépést a tervet közel két és félszeresen meghaladó óvodai fejlesztéssel. Egyes területeken nőtt a szakképzetlen munkaerők aránya, s ez akadályozta a szinvonal javitására irányuló törekvéseket. A mezőgazdasági jellegü megyékben és különösen a kisebb településeken nagymértékü az orvos- és pedagógushiány, az egészségügyi intézményekben pedig kevés az ápolónő. A fiatal orvosok elhelyezkedésének irányitásában és az ápolónőképzésben az utóbbi években már történtek intézkedések.

A munkaidőalapot - a munkaidőcsökkentésen tulmenően - befolyásolták a népesedéspolitikai intézkedések, amelyeknek hatása a tervidőszak alatt bontakozott ki. Igy többek között a háromnegyedrészben nőket foglalkoztató tanácsi intézményeknél dolgozó nők mintegy 12 %-a vette igénybe a szülési és gyermekgondozási szabadságot. A gyermekápolási táppénz bevezetése 3o %-kal növelte a táppénzes napok számát, a 3-6 éves koru gyermekek után járó pótszabadság pedig mintegy 5 %-kal csökkentette a ténylegesen munkában töltött napokat.

A tanácsok és intézményeik a tervidőszak indulásakor együttesen 7o,6 milliárd forint értékü állóeszközállománnyal rendelkeztek. Ennek értéke - a beruházásokból megvalósuló létesitményeket, valamint a központi intézkedéssel tanácsi hatáskörbe került feladatokat figyelembe véve - a tervidőszak végére meghaladta

a 97 milliárd forintot. Az eszközállomány átlagos növekedése 8,4 %-os volt.

Az állóeszközállomány bruttó értéke után a tervidőszakban összesen 5,3 milliárd forint felujitási alap képződött, ami 87o millió forint központi támogatással egészült ki. Az igy rendelkezésre álló 6,2 milliárd forinttal szemben a tanácsok öt év alatt összesen 7,6 milliárd forintot, a tervezettnél 1,4 milliárddal többet forditottak, de igy sem érték el a tulnyomó részben a tanácsok saját pénzeszközei terhére módositott előirányzataik mértékét.

A tanácsok gazdálkodási tevékenységében az utóbbi években megfelelő hangsulyt kaptak a felujitási feladatok. Az erőfeszitések hatására jelentősen javult az intézmények állaga, korszerüsödött azok belső berendezése és felszereltsége. Elmaradások általában a nagyobb volumenü és bonyolultabb feladatot igénylő rekonstrukciós munkáknál következtek be. Ezek elsősorban a beruházásoknál tapasztaltakhoz hasonlóan, megfelelő előkészitési, szervezési és kapacitás-problémákra vezethetők vissza. Általában kifogásolható a felujitási munkáknál a tervszerüség hiánya és az eszközök tulzott decentralizációja, ami egyrészt a szükségességi sorrend figyelmen kivül hagyását, másrészt az eszközök nem megfelelő hatékonyságát eredményezte.

A tanácsi gazdálkodás egyre növekvő fontosságu területe az állami lakóházak kezelése és fenntartása. A tanácsi házkezelési szervek jelenleg mintegy 75o ezer bérleményt kezelnek, ezeknek bruttó értéke a tervidőszak végén közel 167 milliárd forint volt. Az állami lakóépületek fenntartására a tervidőszakban a tanácsok 16,4 milliárd forinttal rendelkeztek, ami közel kétszerese a III. ötéves tervben rendelkezésre állott forrásoknak. A lakások és egyéb bérlemények dijainak 1971. évi rendezése ellenére a lakóházjavitás pénzügyi forrásainak nagyobb részét, 7,3 milliárd forintot az állami költségvetés juttatta támogatásként. Ez az összeg, a bérbevételek növekedése ellenére csaknem 1 milliárd forinttal /15 %-kal/ több a III. ötéves tervidőszakban e célra forditott eszközöknél.

A magasabb lakóházjavitási előirányzat - a kisebb mértékü árszinvonal növekedés ellenére - a korábbi éveknél lényegesen nagyobb mértékü fenntartási munka elvégzésére nyujtott lehetőséget. Évről-évre nőtt a teljesen és részlegesen felujitott épületek száma, javult a lakások állapota és korszerüsége. Egyes városokban és különösen a fővárosban azonban a lakóházjavitást bizonyos egyenetlenség jellemezte, egyes években kapacitáshiány, más években a pénzeszközök korlátozott volta akadályozta az épületek tervszerü felujitását.

Az 1975. évben a IV. ötéves terv minél sikeresebb teljesitése érdekében mind a költségvetési, mind a fejlesztési feladatok megvalósitásánál érzékelhetővé vált a tanácsok fokozódó erőfeszitése és aktivitása.

A tanácsok költségvetésének bevétele az 1975. évben 36,8 milliárd forint, ami 2,7 milliárd forinttal haladta meg az előző évit. A kiadások végösszege 36,7 milliárd forint volt, 4,5 milliárd forinttal magasabb az 1974. évinél.

A tanácsi fejlesztési alap bevétele 29,9 milliárd forint /az 1974. évinél 3,9 milliárd forinttal több/. A fejlesztési feladatok megvalósitásához még további 8,1 milliárd forint - az előző év végéig felhalmozódott - pénzmaradvány is rendelkezésre állt, beleértve a célcsoportos beruházások előirányzatának fel nem használt maradványát is. A teljesitett kiadás viszont 29,8 milliárd forint volt /5,1 milliárd forinttal, 21 %-kal több az előző évinél/.

Az előzőekből megállapitható, hogy a tanácsok költségvetési pénzmaradványa, bevételi többlete az előző évhez képest csökkent. A csökkenés alapvetően két tényezőnek tudható be: a korábbi évekkel szemben javult a felhasználás aránya, részben a szervezettebb gazdálkodás, részben pedig a IV. ötéves terv minél sikeresebb végrehajtása érdekében tett intézkedések következtében. A pénzforgalmi elszámolásra való áttérés miatt a bevételek viszonylag jelentős hányada is az 1976. évre huzódott át.

Mindezek eredményeként a tervidőszak közepén mutatkozó maradványnövekedéssel szemben az 1975. év végi maradvány már elfogadhatóbb mértékünek tekinthető. A pénzmaradvány, illetve a tényleges bevételi többlet általában a központi szándékoknak megfelelően alakult. Bár a számadatok egyértelmüen a feszitettebb pénzgazdálkodásra utalnak, az 1976. évre való átmenet valamennyi megyében zökkenőmentes volt.

A változó gazdasági feltételekhez való fokozottabb alkalmazkodásra utal az a körülmény, hogy a maradványok jelentős csökkenése ellenére nőtt a költségvetési tartalékok összege.

A költségvetés teljesitése a tervidőszak öt évéből az elmult évben volt a legkedvezőbb, csaknem 92 %, amely a korábbi évek teljesitését átlagosan 2-3 %-kal meghaladta. Ennek következtében lényegesen csökkent a kiadási maradványok összege. Az utak-hidak fenntartása és korszerüsitése, valamint az intézmények felujitása területén az előző évek maradványait is többnyire felhasználták.

A beruházások felgyorsulása ellenére, főként épitőipari kapacitáshiány miatt a fejlesztési alap pénzmaradványa az előző évhez képest kismértékben nőtt. A több mint 6 milliárd forint felhasználatlan beruházási pénzeszköznek a feladatok folyamatos megvalósitásába való bekapcsolását segiti elő az 1976. évtől létrehozott megyei kölcsönalap; a tartós betéteknek az alap utján történő átcsoportositásának hatására várhatóan csökken a befejezetlen beruházások állománya is.

Az emlitett pénzmaradványon felül a célcsoportos beruházások előirányzatának fel nem használt része a tervidőszak végén 2,2 milliárd forintot tett ki. A tervidőszak végén egyértelmüen megállapitható, hogy az utólagos finanszirozásnak a célcsoportos beruházásoknál alkalmazott rendszere a központi költségvetés eszközeit jelentős mértékben kimélte anélkül, hogy a tanácsok kötelezettségvállalásait korlátozta volna. A fentiek is arra utalnak, hogy az egyéb állami beruházásoknál is célszerü volt az V. ötéves tervtől kezdve áttérni az utólagos finanszirozás rendszerére.

Az elmult év dinamikus fejlődésére jellemző, hogy mig a tervidőszak első négy évében éves átlagban 22 ezer lakás épült, 1975. évben felépült lakások száma 31 ezer volt. Ezen felül további több mint 7oo lakást saját eszközeikből épitettek a tanácsok. A lakásépités számszerü teljesitésében kedvezőtlenül hatott, hogy az egy lakásra jutó költség az előző évihez képest 12 %-kal növekedett.

A fekvőbetegeket ellátó intézmények hálózata 1.4oo ággyal bővült, főleg pavilonok épitése és meglévő kórházak átalakitása utján. A müszakilag megvalósult kórházak közül a legjelentősebb a szolnoki megyei kórház bővitéseként felépült 268 ágyas, a nyiregyházi tbc. szanatórium területén 2oo ágyas pavilon, valamint a karcagi kórház 15o elmeosztályi ággyal történt fejlesztése. Az év során 88 középiskolai, és 17 szakmunkásképző iskolai tantermet hoztak létre. Felépült 49 mühelyterem és 164 szakmunkás tanulóotthoni férőhely; 836 általános iskolai diákotthoni férőhely létesült. Az 1975. évben is jelentősen fejlődött az óvodai hálózat, 18.1oo uj férőhellyel. A bölcsődék hálózata 3.ooo férőhellyel, a szociális otthonok pedig 42o férőhellyel bővültek.

A Minisztertanács határozatában foglaltaknak megfelelően szorgalmazták a megyei tanácsok a takarékossági intézkedések kidolgozását a helyi tanácsoknál és intézményeknél. Az általuk kiadott irányelvek többsége azonban alig mutatott tul az általános célkitüzéseken. Az intézkedések eredményeként megindult ugyan a gazdálkodás tartalékainak feltárása, a lehetőségeket azonban még korántsem meritették ki. Kevés intézmény tett eleget a takarékosság azon alapkövetelményének, hogy ugyanazokat a feladatokat kevesebb ráforditással teljesitse, vagy a rendelkezésre álló eszközökkel alaptevékenységét a korábbinál magasabb szinvonalon lássa el.

A kormányhatározat felhivta a fővárosi, megyei, megyei városi tanácsok figyelmét, hogy az 1975. évben a központi intézkedések

fedezetére szolgáló állami hozzájárulást csak akkor igényeljék, ha a tanácsok pénzügyi helyzete ezt feltétlenül indokolttá teszi. Megállapitható, hogy a központi intézkedések egy részének fedezetére az elmult évben a tanácsok kereken 5o millió forintot használtak fel a saját pénzeszközeikből.

A IV. ötéves tervidőszakban érvényesült szabályozás kedvező hatása ellenére szükséges utalni arra, hogy az eszközök felhasználásánál a tanácsok gazdálkodásában a hatékonyság még nem érvényesült kellően. A pénzalapok széleskörü decentralizálásából, amely a tanácsok önkormányzati jellege szempontjából indokolt, nem szükségképpen következik az intézményrendszer, s ebből adódóan az operativ gazdálkodás erős széttagoltsága. A településeken belül intézményi integráció, a párhuzamos szervezetek összevonása, megszüntetése elősegitheti az anyagi eszközök szétforgácsoltságának csökkentését, s lehetővé teszi a munkaerő ésszerü kihasználását és a korszerü irodagépek alkalmazását is. Az V. ötéves tervidőszakban a hatékony szervezési megoldások mellett elő kell segiteni a tanácsok szélesebb körü együttmüködését a gazdasági és a szaktevékenység területén egyaránt. Ehhez a gazdálkodási szabályok módositása teret enged. A területi tanácsok feladata e kapcsolatok szervezése, s ugyancsak nekik kell gondoskodniuk a célhoz kötött előirányzatok területi felhasználásánál a szükségletek rangsorolásáról, az igények megalapozott felméréséről. A tanácsok V. ötéves pénzügyi terve biztositani látszik a kiegyensulyozott fejlődést, a lakosság életszinvonalának a társadalmi közös szolgáltatások fejlesztése utján való emelését, szerényebb anyagi lehetőségek mellett is. A hatékonyság és gazdaságosság szempontjainak érvényesitése esetén lehetőség nyilik a IV. ötéves tervidőszakot meghaladó eredmények elérésére.

x

x x

A Magyar Népköztársaság 1975. évi költségvetésének végrehajtásával a népgazdaság fejlődésében jelentős eredményeket hozó, de feszültségektől és ellentmondásoktól sem mentes középtávu tervidőszak zárult le.

Az állami költségvetés a központositott jövedelmek felhasználásával jelentősen hozzájárult az állami vagyon gyarapitásához, a lakosság életkörülményeinek javitásához, a gazdálkodó szervek tevékenységének előbbre viteléhez. A költségvetési eszközök és saját forrásaik felhasználásával a vállalatok és a szövetkezetek, a tanácsok és a költségvetési intézmények jól érzékelhető előrehaladást értek el a legfontosabb távlati, társadalmi és gazdaságpolitikai célok megvalósitásában. Ezt a középtávu terv végrehajtásának általánosan ismert eredményei is bizonyitják.

A gazdaság erőforrásainak bővitésében és az életszinvonal emelésében elért eredményeink számottevőek, nemzetközi viszonylatban is figyelemre méltóak. A gazdaságirányitás rendszere is jelentős próbát állt ki a tervidőszakban, a külső tényezőknek a gazdaságunkat nagymértékben érintő, jelentékeny veszteségeket okozó változásai ellenére olyan módon tudta befolyásolni a gazdasági-pénzügyi folyamatokat, hogy a fejlődés üteme nem tört meg, a legfontosabb célok megvalósitásáról nem kellett lemondani. A gazdasági folyamatokban 1975. évben több kedvező, a gazdasági egyensuly javulásának irányába ható tevékenység bontakozott ki. Várható az is, hogy a vállalatok által tett müszaki és szervezési intézkedések a továbbiakban fokozzák a gazdasági munka hatékonyságát. Az év elején jelentős feszültségeket okozó tényezők kedvezőtlen hatása folyamatosan mérsékelhető volt, s igy az év során fokozódott a gazdálkodás kiegyensulyozottsága.

Az eredmények számbavételekor azonban nem lehetünk teljesen elégedettek. A IV. ötéves tervben kijelölt főbb fejlődési vonal tartása mellett ugyanis számos olyan feszültség, egyensulytalanság jött felszinre, amelyeknek közömbösitését csak jelentős külső források bevonásával és csak rövid távra lehetett megoldani. Azt a veszteséget, ami az utóbbi két évben a cserearányromlás formájában érte az adottságaink miatt sok országénál nagyobb mértékben nyitott, és ilyen arányu megrázkódtatás kivédésére eléggé fel nem készült magyar népgazdaságot, csak több év alatt lehet pótolni. Az egyensulyi állapotot

csak hosszabb időszak céltudatos tevékenységével lehet ujból megközeliteni. Ez azért is igy van, mert a gazdasági munka hatékonyságának növelését, a tartalékok feltárását és a rendelkezésre álló anyagi- és pénzeszközökkel való takarékoskodást eredményező, a gazdasági helyzetet érezhetően befolyásoló intézkedések hatása még kezdeti. Fokozódtak az elkövetkező időszakra az egyensulyi követelmények, kiélezettebbek lettek a munkaerővel, az exportképességgel, a hatékonyság lassu javulásával összefüggő gondok.

Az 1976. év elején megkezdett V. ötéves terv végrehajtásának ezért kulcskérdése, hogy - az előző tervidőszakban szerzett tapasztalatok megfelelő hasznositásával - a gazdaságot mennyire lehet alkalmassá tenni a megváltozott körülmények közötti kielégitő ütemü fejlődésre.

Ezt a feladatot az uj ötéves terv kidolgozása és a szabályozó rendszer hozzá kapcsolódó módositása során az illetékes központi szervek a lehetőségekhez képest igyekeztek minél alaposabban előkésziteni A középtávu népgazdasági terv, a szabályozó rendszer, a velük összhangban készült 1976. évi állami költségvetés azonban - a bennük foglalt kötelező előirások és a gazdaságpolitika céljait megfelelően kifejező szabályozók ellenére - csak a fő vonalait határozzák meg a fejlődésnek. A kivánt eredmények eléréséhez a végrehajtásban a korábbinál nagyobb körültekintésre és fegyelemre van szükség a gazdasági tevékenység minden szintjén.

A vállalatok, a szövetkezetek és a költségvetési intézmények termelő, forgalmi és szolgáltató tevékenységében ezért egyre nagyobb szerepet kell kapnia az ésszerübb gazdálkodásra irányuló törekvéseknek. A tudomány eredményeire és a gyakorlati tapasztalatokra támaszkodva ugy kell mindenütt az adott tevékenységet irányitani, hogy a szükösebben rendelkezésre álló, illetve drágábban beszerezhető anyag és energia takarékos felhasználásával, az alig bővithető munkaerő jól szervezett müködtetésével - a kapacitásokat minél teljesebben kihasználva - javuló minőségü, bel- és külföldön egyaránt értékesithető termékeket lehessen előállitani, illetve a társadalmi igényeket minél nagyobb mértékben kielégitő szolgáltatásokat lehessen nyujtani.

A termelő szervezeteknek és a forgalmi ágazatok gazdasági egységeinek e célok elérése érdekében elsősorban a termelési és termékszerkezet további folyamatos átalakitására, a korszerü munka- és üzemszervezési módszerek alkalmazására, a korábbinál jobb munkaerőgazdálkodásra kell törekedniük. Emellett fontos feladatuk a termékeink iránt jelentkező igények gyorsabb feltárása és a szerzett ismeretek alapján a rugalmasabb változtatásokra rövidebb idő alatt is képes termelési és üzletpolitika kialakitása. Érvényt kell szerezni annak, hogy a vállalati döntések jobban feleljenek meg a népgazdaság érdekeinek. Elő kell segiteni a gazdaság változó feltételekhez való nagyobb alkalmazkodását és hatékonyabb beilleszkedését a nemzetközi munkamegosztásba. A következő években népgazdaságunk külső hatékonyságának javitásában ennek alapvető jelentősége lesz.

A költségvetési intézmények körében továbbra is meghatározó a szolgáltatások, illetve az általuk végzett egyéb közérdekü tevékenységek mennyiségi növelése és szinvonalának emelése. Ezt a feladatot azonban ugy kell végrehajtani, hogy nem számithatnak a müködésükhöz szükséges munkaerő és a rendelkezésükre bocsátott költségvetési eszközök korábban megszokott ütemü bővitésére. A szervezeti keretek korszerüsitésével, jobb munkaszervezéssel, az egyes intézmények közötti együttmüködés és a takarékosság fokozásával kell elérniök, hogy növekvő feladataikat viszonylagosan csökkenő, gazdaságosabb élő- és holtmunka felhasználással oldják meg.

Az 1976. év eltelt időszakának termelési eredményei, az állami költségvetés végrehajtásának eddigi tapasztalatai, általában a gazdasági fejlődés adatai - egyes, kétségbevonhatatlanul kedvező jelenségek ellenére - még nem hoztak számottevő előrehaladást. Ez az adott körülmények között a további fejlődés töretlensége érdekében elengedhetetlen. Az 1975. évnek az V. ötéves terv előkészitésekor feltételezettnél valamivel kedvezőbb eredményei ezért csak arra adnak alapot, hogy minden területen még nagyobb határozottsággal érvényesitsék a változó gazdasági környezetből adódó követelményeket és nem teszik lehetővé a tervben megfogalmazott szigorubb gazdálkodási feltételek enyhitését.

Az 1975. évi költségvetés végrehajtásának tapasztalatai több vonatkozásban hasznositható tanulságokkal szolgálnak a jövőre is és elősegitik az időszerü gazdaságpolitikai feladatok pontosabb meghatározását. Az ez évi népgazdasági terv és az állami költségvetés sikeres végrehajtása nagymértékben azon mulik, hogy a gazdálkodás minőségének, eredményességének fokozását mennyiben lehet a mindennapi munka alapvető elemévé tenni. A szocialista épitőmunka eredményeinek megszilárditása, az V. ötéves tervben meghatározott célok teljesitése, a társadalmi és gazdasági előrehaladás az irányitás és a végrehajtás minden szintjén a gazdálkodás hatékonyságának javitását sürgeti.

ÖSSZESITÉSEK

A vállalatoktól származó bevételek népgazdasági áganként[1]

/Millió forintban/

Megnevezés	Ipar	Építő-ipar	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, vízgazdálkodás	Szállítás és hírközlés	Kereskedelem	Személyi és lakásszolgáltatás	Egészségügyi és kulturális szolgáltatás	Közigazgatási és egyéb szolgáltatás	Összesen	Pénzforgalmi áthuzódások: az előző évről	Pénzforgalmi áthuzódások: a következő évre	Költségvetési /pénzforgalmi/ előirányzat, illetve teljesítés
Bevételek												
Nyereségadó előirányzat	42.739	7.67o	1.323	3.494	13.398	716	232	21.9oo	91.472	417	489	91.4oo
teljesítés	41.736	8.164	1.118	2.966	14.211	77o	165	17.925	87.o55	- 1.218	+1.295	87.132
Eszközlekötési járulék előirányzat	14.773	1.62o	192	3.485	3.174	71	31	.	23.346	2o1	147	23.4oo
teljesítés	14.859	1.7o2	191	3.621	3.331	77	35	2	23.818	7o7	486	24.o39
Illetményadó előirányzat	3.987	1.o4o	197	1.o23	1.o19	152	67	.	7.485	161	176	7.47o
teljesítés	3.911	1.o84	2o3	1.o7o	1.o55	158	65	.	7.546	18o	2o2	7.524
Társadalombiztositási járulék előirányzat	9.o38	2.36o	1.281	2.18o	2.323	447	14o	183	17.952	1.277	1.329	17.9oo
teljesítés	9.2o9	2.425	1.318	2.283	2.363	46o	139	112	18.3o9	1.579	1.639	18.249
Termelési adó előirányzat	1o.o4o	1.31o	451	1.o93	12.583	7o	3	.	25.55o	1.512	1.562	25.5oo
teljesítés	1o.824	1.o84	644	1.4o8	6.991	158	8	1	21.118	2.274	1.596	21.796
Forgalmi adó előirányzat	9.855	4	281	53o	15.714	13	3	.	26.4oo	2.127	1.887	26.64o
teljesítés	11.154	6	255	57o	16.789	57	2	.	28.833	2.227	2.231	28.829
Vám és import-forgalmi adó előirányzat	87o	19	.	17	19.755	14	.	.	2o.675	1.571	1.646	2o.6oo
teljesítés	919	25	4	28	19.459	12	.	.	2o.447	1.218	1.325	2o.34o
Központositott amortizáció előirányzat	6.499	464	1o	.	289	14	16	.	7.292	79	71	7.3oo
teljesítés	6.413	423	2o	- 26	283	19	15	.	7.147	4o3	351	7.199
Városi és községi hozzájárulás előirányzat	4.152	75o	243	181	1.o53	95	22	.	6.496	184	18o	6.5oo
teljesítés	4.o61	78o	25o	183	1.1o4	95	32	.	6.5o5	267	419	6.353
Egyéb befizetések előirányzat	1.939	.	325	185	615	1o	3	4.9oo	7.977	78	1o5[2]	7.95o
teljesítés	8.366[2]	621	642	639	5.19o	82	35	783	16.358	183	3.072[2]	13.469
Bevételek összesen előirányzat	1o3.892	15.237	4.3o3	12.188	69.923	1.6o2	517	26.983	234.645	7.6o7	7.592	234.66o
teljesítés	111.452	16.314	4.645	12.742	7o.776	1.888	496	18.823	237.136	7.82o	1o.o26	234.93o

1/ Az állami vállalatok, az ipari szövetkezetek, a fogyasztási, értékesitő és beszerző szövetkezetek, valamint a szövetkezeti vállalatok adatait tartalmazza.

2/ Ebből: a könnyűipari termékek /bőr, pamut, gyapju, cellulóz, szintetika/ importján elért árnyereség elvonás 1.3oo millió forint; az Élelmiszeripari Külön Tartalékalap bevételeinek és kiadásainak különbözetéből elvont összeg 8oo millió forint.

A társadalombiztositási kiadások költséghelyenként és alágazatonként

/Ezer forintban/

IV;

Megnevezés	1975.évi előirányzat	1975.évi teljesités
Családi pótlék	5,42o.ooo	5,621.o39
Családvédelem összesen	5,42o.ooo	5,621.o39
Táppénz	5,o7o.ooo	5,914.8o4
Terhességi és gyermekágyi segély	1,1oo.ooo	1,276.364
Gyermekgondozási segély	2,45o.ooo	2,863.756
Ellátások kiegészitése	14o.ooo	142.217
Egyéb társadalombiztositási készpénzsegély	68o.ooo	726.819
Társadalombiztositási készpénzsegélyek összesen	9,44o.ooo	1o,923.96o
Gyógyszer	3,546.o5o	4,o8o.324
Gyógyászati segédeszközök	2oo.ooo	181.854
Egyéb gyógyászati szolgáltatás	12o.ooo	117.756
Gyógyszerellátás és gyógyászati szolgáltatás összesen	3,866.o5o	4,379.934
Nyugdijak és járadékok	2o,175.ooo	19,755.448
Segélyek és segélyjellegü ellátások	1,1oo.ooo	1,1o3.798
Ellátások kiegészitése	82o.ooo	8o4.263
Nyugdijak és egyéb ellátás összesen	22,o95.ooo	21,663.5o9
Társadalombiztositási feladatok	427.5oo	448.3o8
Társadalombiztositási feladatok összesen	427.5oo	448.3o8
Társadalombiztositási kiadások összesen	41,248.55o	43,o36.75o

A költségvetési szervek kiadásai költséghelyenként,
alágazatonként és ágazatonként

/Ezer forintban/

V.

Megnevezés	Előirányzat 1/			Teljesítés		
	Központi szervek	Tanácsi szervek	Összesen	Központi szervek	Tanácsi szervek	Összesen
Általános kórházak	386.603	3,588.832	3,975.435	419.279	3,743.880	4,163.159
Gyermekkórházak	.	153.992	153.992	.	172.524	172.524
Tüdőgyógyintézetek	221.931	308.375	530.306	222.889	318.470	541.359
Ideg- és elmegyógyintézetek	81.800	57.121	138.921	78.063	55.351	133.414
Egyéb gyógyintézetek	130.943	8.437	139.380	120.726	9.414	130.140
Rendelőintézeti fekvőbeteg kivizsgálás	.	644	644	.	621	621
Kórházak és egyéb fekvőbeteg intézetek összesen	821.277	4,117.401	4,938.678	840.957	4,300.260	5,141.217
Klinikák	718.557	.	718.557	792.874	.	792.874
Klinikai intézetek	36.049	.	36.049	34.047	.	34.047
Orvostovábbképzés	12.994	.	12.994	12.856	.	12.856
Klinikák összesen	767.600	.	767.600	839.777	.	839.777
Szakorvosi rendelés	93.418	999.265	1,092.683	96.499	1,016.606	1,113.105
Tüdőgondozóintézeti rendelés	1.024	143.522	144.546	1.045	141.686	142.731
Ideggondozóintézeti rendelés	.	24.047	24.047	.	21.244	21.244
Egyéb gondozóintézeti rendelés	.	43.795	43.795	.	41.354	41.354
Mozgó szakorvosi szolgálat	.	9.880	9.880	.	9.318	9.318
Lakossági tbc szűrővizsgálat	.	45.084	45.084	.	43.208	43.208
TBC tenyésztési laboratórium	227	9.810	10.037	174	8.905	9.079
Alkoholelvonó állomások	.	6.255	6.255	.	6.056	6.056
Üzemi egészségügyi szolgálat	.	80.543	80.543	.	76.036	76.036
Pályaalkalmassági vizsgálat /MÁV/	1.714	.	1.714	1.751	.	1.751
Egyéb egészségügyi feladatok /MÁV/	27.768	.	27.768	27.511	.	27.511
Körzeti egészségügyi szolgálat	20.000	546.758	566.758	.	577.591	577.591
Körzeti gyermekorvosi szolgálat	.	77.764	77.764	.	74.207	74.207
Üzemi körzeti orvosi szolgálat	.	16.883	16.883	.	22.561	22.561
Járóbetegellátás összesen	144.151	2,003.606	2,147.757	126.980	2,038.772	2,165.752
Szülészeti ellátás	.	2.288	2.288	.	2.114	2.114
Szülőotthonok	.	50.965	50.965	.	52.263	52.263
Csecsemőotthonok	6.198	184.986	191.184	5.840	187.032	192.872
Állandó területi bölcsődék	.	673.434	673.434	.	625.607	625.607
Hivatali bölcsődék	19.173	5.714	24.887	18.234	5.188	23.422
Idénybölcsődék	.	5.692	5.692	.	4.301	4.301
Hatnapos bölcsődék	1.226	13.630	14.856	1.255	11.723	12.978
Egészségügyi gyermekotthonok	31.549	93.943	125.492	33.576	93.836	127.412
Iskolaegészségügy	.	33.759	33.759	.	32.057	32.057
Védőnői szolgálat	.	132.584	132.584	.	125.448	125.448
Anya- és gyermekvédelem egyéb feladatai	.	106.993	106.993	.	108.105	108.105
Anya-, csecsemő- és gyermekvédelem összesen	58.146	1,303.988	1,362.134	58.905	1,247.674	1,306.579
Közegészségügyi és járványügyi állomások	.	182.698	182.698	.	217.644	217.644
Közegészségügyi és járványügyi szolgálat	.	84.525	84.525	.	81.534	81.534
Vegyes közegészségügyi és járványügyi feladatok	20.304	.	20.304	21.432	.	21.432
Közegészségügy és járványügy összesen	20.304	267.223	287.527	21.432	299.178	320.610

1/ A minisztériumok, valamint a tanácsok által saját hatáskörben megállapitott előirányzatokat tartalmazza.

Megnevezés	Előirányzat			Teljesítés		
	Központi szervek	Tanácsi szervek	Összesen	Központi szervek	Tanácsi szervek	Összesen
Mentőszolgálat	3ol.237	.	3ol.237	3o7.563	.	3o7.563
Vérellátás	43.o31	144.477	187.5o8	44.9o7	139.113	184.o2o
Országos Orvosszakértői Intézeti feladatok	22.82o	.	22.82o	21.776	.	21.776
Nővérszállás, orvosszállás	6.637	25.o27	31.664	4.998	24.697	29.695
Egyéb egészségügyi intézetek	44.38o	.	44.38o	48.649	.	48.649
Egészségügyi felvilágositás	11.23o	12.o72	23.3o2	9.141	11.933	21.o74
Egyéb egészségügyi intézmények összesen	429.335	181.576	61o.911	437.o34	175.743	612.777
Egészségügyi feladatok	214.353	546.256	76o.6o9	13o.548	529.996	66o.544
Egészségügyi fejlesztések	.	2o.365	2o.365	.	.	.
Egészségügyi célok összesen	214.353	566.621	78o.974	13o.548	529.996	66o.544
Szociális gondozás	4.1oo	324.786	328.886	3.679	359.445	363.124
Öregek napközi otthona	.	114.581	114.581	.	114.897	114.897
Vakok és siketek szövetségei	11.667	.	11.667	11.768	.	11.768
Átmeneti munkásszállók	.	3.ooo	3.ooo	.	3.ooo	3.ooo
Hivatali étkezdék	.	4.164	4.164	.	3.886	3.886
Rehabilitációs foglalkoztatás	.	1.674	1.674	.	764	764
Szociális feladatok összesen	15.767	448.2o5	463.972	15.447	481.992	497.439
Általános szociális otthonok	6.743	2o4.o2o	21o.763	6.924	212.599	219.523
Szociális betegotthonok	.	472.653	472.653	.	49o.5o1	49o.5o1
Szociális intézetek	46.925	.	46.925	5o.357	.	5o.357
Szociális otthonok összesen	53.668	676.673	73o.341	57.281	7o3.1oo	76o.381
Hivatali üdülők	4o.649	21.643	62.292	42.oo5	24.549	66.554
Hétvégi pihenők	2.8o7	4.282	7.o89	2.866	4.773	7.639
Éjjeli szanatóriumok	5.114	.	5.114	4.854	.	4.854
MÁV szanatóriumok	8.776	.	8.776	8.849	.	8.849
Szakmunkástanulók üdültetése	13.729	1.657	15.386	13.o53	962	14.o15
Tanácsi gyermeküdülők	.	16.542	16.542	.	16.497	16.497
Középiskolai tanulók táborozása	.	287	287	.	239	239
SZOT éves felnőtt üdülők	155.373	.	155.373	156.994	.	156.994
SZOT időszakos felnőtt üdülők	49.772	.	49.772	52.127	.	52.127
SZOT gyógyüdültetés	1o4.938	.	1o4.938	116.317	.	116.317
SZOT gyermeküdültetés	48.124	.	48.124	51.332	.	51.332
SZOT hajóüdültetés	14.o86	.	14.o86	14.814	.	14.814
Egyéb üdülők	17.411	.	17.411	17.429	.	17.429
Üdültetési feladatok	6.547	.	6.547	6.585	.	6.585
Üdültetés összesen	467.326	44.411	511.737	487.225	47.o2o	534.245
Szociális és egészségügyi ágazat összesen	2,991.927	9,6o9.7o4	12,6o1.631	3,o15.586	9,823.735	12,839.321
Óvodák	.	6.37o	6.37o	.	6.868	6.868
Napközi otthonos óvodák	5.877	1,77o.783	1,776.66o	6.741	1,77o.625	1,777.366
Nyári napközi otthonos óvodák	.	5.856	5.856	.	5.121	5.121
Hivatali napközi otthonos óvodák	3o.598	7.o15	37.613	3o.o94	6.532	36.626
Óvodák összesen	36.475	1,79o.o24	1,826.499	36.835	1,789.146	1,825.981
Általános iskolák	65.723	3,347.13o	3,412.853	56.622	3,639.261	3,695.883
Általános iskolai napközi otthonok	17.538	1,35o.o25	1,367.563	16.692	1,341.5o2	1,358.194
Általános iskolai diákotthonok	1.13o	129.664	13o.794	1.o88	124.351	125.439
Általános iskolai tanulószobák	.	22.183	22.183	.	18.865	18.865
Dolgozók általános iskolai oktatása	.	34.242	34.242	.	33.789	33.789
Gyógyitva nevelő iskolai oktatás	.	153.637	153.637	.	154.915	154.915
Gyógypedagógiai intézeti ellátás	.	213.192	213.192	.	217.251	217.251
Továbbképző iskolák	.	1.661	1.661	.	564	564
Alsófoku oktatás összesen	84.391	5,251.734	5,336.125	74.4o2	5,53o.498	5,6o4.9oo

Megnevezés	Előirányzat			Teljesítés		
	Központi szervek	Tanácsi szervek	Összesen	Központi szervek	Tanácsi szervek	Összesen
Nevelőotthonok	54.423	391.273	445.696	57.097	377.661	434.758
Gyermekvédő otthonok	.	83.184	83.184	.	8o.934	8o.934
Nevelőszülőkhöz kihelyezettek ellátása	.	126.317	126.317	.	131.1o4	131.1o4
Javító-nevelő intézetek	53.569	.	53.569	5o.697	.	5o.697
Egyéb bentlakásos intézmények	14.375	.	14.375	12.oo8	.	12.oo8
Nevelőotthonok összesen	122.367	6oo.774	723.141	119.8o2	589.699	7o9.5o1
Szakmunkástanulók elméleti oktatása	61.495	471.218	532.713	5o.oo2	5o7.769	557.771
Szakmunkástanulók tanműhelyei	21.o91	283.986	3o5.o77	2o.485	284.336	3o4.821
Szakmunkástanulók üzemi gyakorlati oktatása	.	258.496	258.496	.	242.926	242.926
Szakmunkástanuló otthonok	27.2oo	262.56o	289.76o	25.269	264.353	289.622
Szakmunkásképzési célfeladatok	58.375	31.769	9o.144	42.167	7.o5o	49.217
Mezőgazdasági tanulók oktatása	.	165.592	165.592	.	166.4o6	166.4o6
Mezőgazdasági tanulóotthonok	.	23.397	23.397	.	22.595	22.595
Szakmunkástanulók oktatása összesen	168.161	1,497.o18	1,665.179	137.923	1,495.435	1,633.358
Gimnáziumok	24.546	5o8.864	533.41o	19.278	532.571	551.849
Ipari szakközépiskolák	225.143	2o1.2o3	426.346	36.71o	393.o11	429.721
Mezőgazdasági szakközépiskolák	89.497	25.438	114.935	15.8o3	98.o51	113.854
Közgazdasági szakközépiskolák	13.197	95.14o	1o8.337	.	118.2o7	118.2o7
Egyéb szakközépiskolák	37.521	91.895	129.416	21.336	115.543	136.879
Egészségügyi szakoktatás	23.834	72.55o	96.384	18.9oo	69.o22	87.922
Középiskolai diákotthonok, kollégiumok	161.955	435.858	597.813	18.o54	576.479	594.533
Középiskolai tanulószoba, menza, externátus	14.25o	149.24o	163.49o	6o7	15o.367	15o.974
Dolgozók középiskolai oktatása	39.o28	84.798	123.826	639	115.o78	115.717
Középfoku oktatás összesen 1/	628.971	1,664.986	2,293.957	131.327	2,168.329	2,299.656
Egyetemek	1,4o9.494	.	1,4o9.494	1,4o3.18o	.	1,4o3.18o
Tanárképző főiskolák	174.o6o	.	174.o6o	18o.819	.	18o.819
Egyéb főiskolák	7o.475	.	7o.475	79.3o7	.	79.3o7
Tanító-, óvónőképző és egyéb tanintézetek	95.127	.	95.127	93.1o6	.	93.1o6
Külföldiek és külföldön élő tanulók oktatása	97.o5o	.	97.o5o	98.ooo	.	98.ooo
Felsőfoku diákotthonok, kollégiumok	182.396	.	182.396	174.245	.	174.245
Müszaki és gazdasági főiskolák	447.557	.	447.557	477.815	.	477.815
Számitástechnikai oktatás	39.o64	.	39.o64	39.2o3	.	39.2o3
Felsőfoku oktatás összesen	2,515.223	.	2,515.223	2,545.675	.	2.545.675
Bentlakásos és egész napos tanfolyamok	15.566	27.13o	42.696	15.911	27.327	43.238
Egyéb tanfolyami képzés	28.62o	23.565	52.185	23.958	25.o42	49.ooo
Mezőgazdasági tanfolyamok	14.43o	13.453	27.883	12.576	9.o54	21.63o
Alsófoku zenei oktatás	.	1o6.241	1o6.241	.	111.236	111.236
Gyors- és gépiróiskolák	.	14.o51	14.o51	.	15.6o4	15.6o4
Tanfolyamok összesen	58.616	184.44o	243.o56	52.445	188.263	24o.7o8
Oktatási célfeladatok	48.998	822.175	871.173	38.213	714.6o9	752.822
Oktatásszervezési és módszertani feladatok	65.765	34.213	99.978	64.195	33.922	98.117
Oktatási feladatok összesen	114.763	856.388	971.151	1o2.4o8	748.531	85o.939

1/ Az előirányzat és a teljesítés közötti eltéréseket a középfoku oktatási intézményeknek a tanácsok részére történt átadása okozta.

Megnevezés	Előirányzat			Teljesítés		
	Központi szervek	Tanácsi szervek	Összesen	Központi szervek	Tanácsi szervek	Összesen
Kutatóintézetek	1,025.573	.	1,025.573	1,002.650	.	1,002.650
Tanszéki kutatások	311.104	.	311.104	307.612	.	307.612
Egyéb kutatóhelyek	176.021	.	176.021	177.713	.	177.713
Általános tudományos feladatok	85.508	.	85.508	82.871	.	82.871
Kutatást kiegészitő tevékenység	10.974	.	10.974	11.677	.	11.677
Tudományos intézetek és feladatok összesen	1,609.180	.	1,609.180	1,582.523	.	1,582.523
Rádió, televizió, távirati iroda	1,589.925	.	1,589.925	1,655.319	.	1,655.319
Országos jellegü tudományos és szakkönyvtárak, egyetemi tudományági szakkönyvtárak	193.863	.	193.863	203.610	.	203.610
Közmüvelődési könyvtárak	.	244.379	244.379	.	254.982	254.982
Megyei müvelődési központok	.	92.022	92.022	.	102.664	102.664
Müvelődési otthon jellegü intézmények	.	193.454	193.454	.	236.623	236.623
Muzeumok	131.840	98.664	230.504	133.785	113.818	247.603
Levéltárak	13.999	22.223	36.222	14.003	22.888	36.891
Állatkertek, vidámparkok	.	25.981	25.981	.	27.098	27.098
Egyéb közmüvelődési intézmények	93.724	.	93.724	103.606	.	103.606
Közmüvelődési célfeladatok	163.252	130.309	293.561	134.699	163.716	298.415
Ifjusági létesitmények	.	54.148	54.148	.	61.311	61.311
Közmüvelődési intézmények és feladatok összesen	2,186.603	861.180	3,047.783	2,244.422	983.100	3,227.522
Szinházak	42.389	196.045	238.434	43.164	211.196	254.360
Szabadtéri szinpadok	.	17.223	17.223	.	18.766	18.766
Zenei intézmények	123.563	15.845	139.408	124.498	16.271	140.769
Egyéb müvészeti intézmények	5.138	2.259	7.397	8.217	3.640	11.857
Müvészeti célfeladatok	46.833	.	46.833	47.290	.	47.290
Müvészeti intézmények és feladatok összesen	217.923	231.372	449.295	223.169	249.873	473.042
Sportcélok támogatása	125.139	136.955	262.094	111.959	188.133	300.092
Sportlétesitmények és intézmények	132.769	101.252	234.021	137.529	118.937	256.466
Sportlétesitmények és feladatok összesen	257.908	238.207	496.115	249.488	307.070	556.558
Nemzetközi kulturális kapcsolatok	64.850	.	64.850	62.529	.	62.529
Müvelődési célfeladatok	14.070	605	14.675	12.326	916	13.242
Általános kulturális célfeladatok	83.775	.	83.775	83.592	.	83.592
Országos kulturális és tudományos kapcsolatok	63.760	.	63.760	61.781	.	61.781
Külföldi magyar intézetek	24.460	.	24.460	26.874	.	26.874
Ifjuságpolitikai célok	115.931	52.067	167.998	112.843	67.159	180.002
Kulturális támogatás összesen	366.846	52.672	419.518	359.945	68.075	428.020
Kulturális ágazat összesen	8,367.427	13,228.795	21,596.222	7,860.364	14,118.019	21,978.383
Védelem	11,258.000	.	11,258.000	11,811.126	.	11,811.126
Védelmi ágazat összesen	11,258.000	.	11,258.000	11,811.126	.	11,811.126
Legfőbb Ügyészség, Legfelsőbb Biróság	42.096	.	42.096	44.271	.	44.271
Ügyészségek	115.444	.	115.444	111.899	.	111.899
Biróságok	342.288	.	342.288	351.714	.	351.714
Népességnyilvántartás	10.000	.	10.000	81.254	.	81.254
Jogbiztonság összesen	509.828	.	509.828	589.138	.	589.138
Önkéntes tüzoltóság	.	55.909	55.909	.	51.665	51.665
Polgári védelem	.	89.118	89.118	.	79.416	79.416
Állami tüzoltóság	.	524.630	524.630	.	528.712	528.712
Rendbiztonság összesen	.	669.657	669.657	.	659.793	659.793
Belügyi testületek	4,786.700	.	4,786.700	5,050.819	.	5,050.819
Munkásőrség	361.800	.	361.800	376.200	.	376.200
Vám- és Pénzügyőrség	182.200	.	182.200	187.233	.	187.233
Büntetésvégrehajtás	522.100	.	522.100	538.930	.	538.930
Rendészet összesen	5,852.800	.	5,852.800	6,153.182	.	6,153.182
Rend- és jogbiztonsági ágazat összesen	6,362.628	669.657	7,032.285	6,742.320	659.793	7,402.113

Megnevezés	Előirányzat			Teljesítés		
	Központi szervek	Tanácsi szervek	Összesen	Központi szervek	Tanácsi szervek	Összesen
Minisztériumok	1,1o1.832	.	1,1o1.832	1,16o.725	.	1,16o.725
Országos hatáskörü szervek	125.943	.	125.943	125.3o6	.	125.3o6
Központi igazgatási szervek	783.o31	.	783.o31	762.926	.	762.926
Tanács és VB	.	2,31o.395	2,31o.395	.	2,421.614	2,421.614
Tanácsi igazgatási szervek	8.o2o	157.39o	165.41o	.	151.322	151.322
Igazgatási szervek összesen	2,o18.826	2,467.785	4,486.611	2,o48.957	2,572.936	4,621.893
Nemzetközi feladatok	111.336	.	111.336	97.658	.	97.658
Központi igazgatási feladatok	8.ooo	.	8.ooo	2o.o86	.	2o.o86
Tanácsi igazgatási feladatok	.	168.5o6	168.5o6	.	166.781	166.781
Igazgatási feladatok összesen	119.336	168.5o6	287.842	117.744	166.781	284.525
Igazgatási ágazat összesen	2,138.162	2,636.291	4,774.453	2,166.7o1	2,739.717	4,9o6.418
Földtani kutatás	426.ooo	.	426.ooo	419.129	.	419.129
Ipargazdasági feladatok	44.416	.	44.416	46.999	.	46.999
Ipar összesen	47o.416	.	47o.416	466.128	.	466.128
Épitésügyi feladatok	5.913	.	5.913	8.147	.	8.147
Városfejlesztési feladatok	36.o5o	.	36.o5o	26.836	.	26.836
Lakás- és kommunális gazdálkodási feladatok	2.845	.	2.845	2.656	.	2.656
Épitőipari ipargazdasági feladatok	5.13o	.	5.13o	5.o36	.	5.o36
Egyéb épitőipari feladatok	8.99o	.	8.99o	8.914	.	8.914
Környezetvédelmi feladatok	.	.	.	37o	.	37o
Épitőipar összesen	58.928	.	58.928	51.959	.	51.959
Állattenyésztés	298.935	431	299.366	287.o2o	8	287.o28
Apaállattartás	.	16.269	16.269	.	13.153	13.153
Állategészségügyi feladatok	192.715	64.332	257.o47	115.381	65.26o	18o.641
Állategészségügyi intézetek	36.287	.	36.287	34.628	.	34.628
Állategészségügyi állomások	119.423	.	119.423	119.398	.	119.398
Minősitési feladatok	73.5oo	.	73.5oo	68.136	.	68.136
Növényvédelem	143.5o3	.	143.5o3	184.254	.	184.254
Erdőgazdálkodás	84.327	.	84.327	93.721	.	93.721
Mezőgazdasági célfeladatok	249.284	9.779	259.o63	238.168	7.868	246.o36
Gazdaságok és mezőgazdasági üzemek	.	13.818	13.818	.	12.779	12.779
Földmérés és földnyilvántartás	161.175	216.oo7	377.182	188.196	223.981	412.177
Egyéb mezőgazdasági feladatok	13.o73	.	13.o73	1o.556	.	1o.556
Mező- és erdőgazdaság összesen	1,372.222	32o.636	1,692.858	1,339.458	323.o49	1,662.5o7
Utak, hidak	5,1oo.ooo	1,799.ooo	6,899.ooo	5,2o6.433	2,431.2o6	7,637.639
Kompok, révek	.	7.216	7.216	.	7.874	7.874
Egyéb közlekedési feladatok	74.888	32.196	1o7.o84	62.841	35.282	98.123
Közlekedés összesen	5,174.888	1,838.412	7,o13.3oo	5,269.274	2,474.362	7,743.636
Piackutatás	8.ooo	.	8.ooo	7.475	.	7.475
Idegenforgalom	359.423	22.89o	382.313	338.914	25.662	364.576
Üdülőhelyi feladatok	.	38.o76	38.o76	.	33.473	33.473
Piacok és vásárok	.	56.371	56.371	.	5o.861	5o.861
Nemzetközi gazdasági kapcsolatok	169.554	.	169.554	2o8.257	.	2o8.257
Egyéb kereskedelmi feladatok	77.88o	225	78.1o5	84.19o	94	84.284
Kereskedelem összesen	614.857	117.562	732.419	638.836	11o.o9o	748.926
Minőségellenőrzés	27.326	.	27.326	26.958	.	26.958
Áruraktározás	1o.44o	.	1o.44o	9.118	.	9.118
Szabványügyi szolgálat	26.ooo	.	26.ooo	26.o67	.	26.o67
Számitástechnikai és adatszolgáltatási feladatok	271.178	12.6oo	283.778	271.786	7.ooo	278.786
Költségvetési üzemek	27.o39	43.o8o	7o.119	26.839	65.927	92.766
Kisegitő gazdaságok	3.998	13.696	17.694	3.557	12.8o8	16.365
Egyéb gazdasági feladatok	73.385	51.2o5	124.59o	55.o34	36.282	91.316
Szociális foglalkoztatás	.	3oo	3oo	.	1.o19	1.o19
Szociális otthoni gazdaságok	.	6.537	6.537	.	6.911	6.911
Egyéb gazdasági tevékenység összesen	439.366	127.418	566.784	419.359	129.947	549.3o6

Megnevezés	Előirányzat			Teljesítés		
	Központi szervek	Tanácsi szervek	Összesen	Központi szervek	Tanácsi szervek	Összesen
Közvilágítás	.	667.223	667.223	.	681.22o	681.22o
Parkfenntartás	.	436.343	436.343	.	469.o85	469.o85
Köztisztaság	.	492.279	492.279	.	485.171	485.171
Lakásgazdálkodás	.	82.575	82.575	.	127.861	127.861
Egyéb kommunális feladatok	.	22o.614	22o.614	.	2o4.792	2o4.792
Város- és községrendezés	.	174.562	174.562	.	19o.36o	19o.36o
Város- és községgazdálkodás összesen	.	2,o73.596	2.o73.596	.	2,158.489	2,158.489
Vizügyi szolgálat	1,378.o17	.	1,378.o17	1,347.o37	.	1,347.o37
Belvizelvezetés	.	287.o63	287.o63	.	32o.519	32o.519
Vizkárelhárítás és vizrendezés	.	92.7o6	92.7o6	.	1o3.952	1o3.952
Községi vizművek, közkutak	.	59.123	59.123	.	64.144	64.144
Fürdők, strandok	.	44.879	44.879	.	39.1o2	39.1o2
Egyéb vizgazdálkodási feladatok	97.914	12.251	11o.165	8o.665	19.442	1oo.1o7
Vizgazdálkodás összesen	1,475.931	496.o22	1,971.953	1,427.7o2	547.159	1,974.861
Gazdasági ágazat összesen	9,6o6.6o8	4,973.646	14,58o.254	9,612.716	5,743.o96	15,355.812
Minisztériumok és tanácsok költségvetési tartaléka	9o.215	722.o19	812.234	.	.	.
Költségvetési szervek állóeszközeinek felujitása	684.324	1,295.654	1,979.978	1,212.626	1,845.257	3,o57.883
Folyószámlás szervek állóeszközeinek felujitása	3o5.584	85.578	391.162	358.378	13o.659	489.o37
Felujitási hányad kiegészités	93o.ooo	.	93o.ooo	.	.	.
Első fogyóeszközszükséglet kiegészitése	.	9.253	9.253	3.69o	77.382	81.o72
Értékhatárt meghaladó beszerzések	.	21.52o	21.52o	11.365	9.68o	21.o45
Takarékossági tartalék	.	.	.	18.353	.	18.353
Átcsoportositás a tanácsi fejlesztési alapok javára	.	.	.	.	1,317.288	1,317.288
Évközi intézkedések pénzügyi fedezete	1,117.ooo	.	1,117.ooo	.	.	.
Tartalék és egyéb kiadás összesen	3,127.123	2,134.o24	5,261.147	1,6o4.412	3,38o.266	4,984.678
Lakbérhozzájárulás	34o.ooo	.	34o.ooo	278.6o7	29.762	3o8.369
Munkabérek kiegészitése	134.129	258.5o5	392.634	117.445	236.461	353.9o6
Céljellegü hozzájárulások és kiegészitések	474.129	258.5o5	732.634	396.o52	266.223	662.275
Pénzügyi lebonyolitási ágazat összesen	3,6o1.252	2,392.529	5,993.781	2,ooo.464	3,646.489	5,646.953
Együtt	44,326.oo4	33,51o.622	77,836.626	43,2o9.277	36,73o.849	79,94o.126

A központi szervek költségvetésének végrehajtása fejezetenként

/Ezer forintban/

Megnevezés	Bevételek		Kiadások		Átlaglétszám /fő/		Béralap	
	Előirányzat	Teljesités	Előirányzat	Teljesités	Előirányzat	Teljesités	Előirányzat	Teljesités
Országgyülés és Népköztársaság Elnöki Tanácsa	800	989	46.804	91.209	190	182	8.392	7.734
Minisztertanács	21.895	22.320	329.205	349.306	1.148	1.119	58.508	56.604
Népköztársaság Ügyészsége	844	1.832	145.199	143.114	2.062	2.001	91.814	92.335
Központi Népi Ellenőrzési Bizottság	280	214	47.554	47.925	583	582	28.007	27.613
Országos Testnevelési és Sporthivatal	745	971	311.930	319.157	676	602	27.502	26.220
Magyar Tudományos Akadémia	50.341	78.254	812.967	809.427	498	484	18.460	18.567
Országos Tervhivatal	565	12.697	102.421	95.427	668	662	38.665	38.570
Munkaügyi Minisztérium	9.152	14.249	164.537	127.943	802	701	45.727	34.587
Központi Statisztikai Hivatal 1/	6.925	28.488	347.363	426.246	3.364	3.369	138.973	130.238
Külügyminisztérium	87.030	109.623	580.733	575.482	1.440	1.545	148.354	164.396
Belügyminisztérium	56.500	72.794	4,786.700	5,050.819	.	.	.	.
Honvédelmi Minisztérium	140.000	178.362	11,258.000	11,811.126	.	.	.	.
Pénzügyminisztérium 1/	9.786	18.209	412.071	394.356	2.098	1.997	102.077	93.792
Igazságügyi Minisztérium	236.480	255.202	906.842	945.203	5.530	5.310	201.821	204.897
Kohó- és Gépipari Minisztérium 1/	9.086	1.834	207.785	111.726	1.798	544	84.729	29.283
Országos Müszaki Fejlesztési Bizottság	24.460	48.857	189.031	190.117	587	549	29.523	26.465
Nehézipari Minisztérium 1/	25.444	21.787	215.962	141.707	1.501	556	68.431	28.465
Országos Anyag- és Árhivatal	34.505	96.847	52.200	34.365	290	284	14.515	13.502
Központi Földtani Hivatal	11.703	23.802	503.495	499.219	61	62	3.103	3.087
Könnyüipari Minisztérium 1/	4.121	4.910	103.912	67.158	790	427	41.717	20.770
Legfelsőbb Bíróság	130	52	20.800	20.889	225	216	12.259	12.196
Munkásőrség	500	947	361.800	376.200	.	.	.	.
Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium 1/	209.015	339.998	2,938.906	2,769.252	14.428	12.587	539.110	475.709
Oktatási Minisztérium	102.403	198.717	2,382.339	2,463.788	23.358	22.545	856.067	830.137
Kulturális Minisztérium	8.087	12.138	796.726	850.900	4.222	4.294	170.087	166.674
Belkereskedelmi Minisztérium 1/	16.872	18.863	523.813	455.150	1.608	953	73.827	44.273
Külkereskedelmi Minisztérium	7.210	10.033	597.241	631.863	1.485	1.496	116.749	114.764
Magyar Rádió	307.953	305.213	500.302	584.646	1.874	1.856	81.685	82.214
Magyar Televizió	1,405.833	1,442.826	1,129.063	1,098.385	2.211	2.253	96.285	95.163
Épitésügyi és Városfejlesztési Minisztérium 1/	9.664	9.424	253.780	221.619	1.039	631	51.360	32.408
Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium 1/	100.047	150.621	5,610.576	5,672.681	5.089	4.337	183.055	155.524
Országos Vizügyi Hivatal	6.510	8.124	1,556.087	1,503.441	246	236	13.227	12.882
Egészségügyi Minisztérium	80.000	84.381	3,096.318	3,391.568	33.948	32.387	1,173.866	1,148.396
SZOT Társadalombiztositási Főigazgatóság	29,517.380	30,123.067	40,326.368	43,367.146	5.121	5.045	176.700	174.241
Üdültetés	105.800	140.368	463.100	607.467	5.171	5.077	138.850	138.208
Felujitási és egyéb tartalék 2/	631.808	.	3,492.624	.	158	.	12.251	.
Központi szervek összesen	33,239.874	33,837.013	85,574.554	86,246.027	124.279	114.889	4,845.696	4,499.914
Népgazdasági elszámolások	282,818.000	276,677.447	204,703.448	191,542.369	.	.	.	.
Együtt	316,057.874	310,514.460	290,278.002	277,788.396	124.279 3/	114.889 3/	4,845.696	4,499.914

1/ Az előirányzat és a teljesités közötti eltéréseket a középfoku oktatási intézményeknek a tanácsok részére történt átadása okozta.

2/ A teljesitési adatok a fejezeteknél, illetve a tanácsoknál szerepelnek.

3/ Az állandó és időszaki főfoglalkozásuak, valamint a részfoglalkozásuak átlaglétszámát tartalmazza.

A főváros, a megyék és a megyei városok költségvetésének bevételei és kiadásai jogcimenként

/ Ezer forintban /

Bevételek	Előirányzat 1/	Teljesítés	Kiadások	Előirányzat 1/	Teljesítés
Saját források			Költségvetési szervek kiadásai		
Költségvetési intézmények működési bevételei	2,496.83o	2,749.587	Gazdasági kiadás	4,973.646	5,743.o96
Lakossági adók, valamint a tanácsok által beszedett illetékek és díjak	5,286.562	5,286.3o6 3/	Szociális és egészségügyi kiadás	9,6o9.7o4	9,823.735
			Kulturális kiadás	13,228.795	14,118.o19
			Rend- és jogbiztonsági kiadás	669.657	659.793
			Igazgatási kiadás	2,636.291	2,739.717
			Pénzügyi lebonyolítási kiadás	2,392.529	3,646.489
Összesen	7,783.392	8,o35.893	Összesen	33,51o.622	36,73o.849
Megosztott források					
Mezőgazdasági szövetkezetek földadója, jövedelemadója, gépjárműadója, városi és községi hozzájárulása	4,25o.473	4,512.728	Vállalati egyéb kiadások	6.o99	1,7o4.8o2
Vállalatok, ipari szövetkezetek, fogyasztási, értékesítő és beszerző szövetkezetek illetményadója, eszközlekötési járuléka, városi és községi hozzájárulása, gépjárműadója	12,541.547	12,738,356			
Összesen	16,792.o2o	17,251.o84 3/			
Állami hozzájárulás	8,941.3o9 2/	11,54o.988			
Egyéb bevételek	.	145.513			
Maradvány az 1974. év végén	.	5,424.455			
Bevételek főösszege	33,516.721	42,397.933			
Összesítés:					
Bevételek főösszege	33,516.721	42,397.933	Kiadások főösszege	33,516.721 2/	38,435.651
Kiadások főösszege	33,516.721	38,435.651			
Bevételi többlet, illetve pénzmaradvány	.	3,962.282			

1/ A tanácsok által saját hatáskörben megállapított előirányzatokat tartalmazza.

2/ Az előirányzat nem tartalmazza a lakóházak javitásának összegét, továbbá a tanácsokhoz 1975.január 1-el átszervezett középfoku oktatási intézményeknek – a teljesítés adataiban szereplő – pénzügyi fedezetét.

3/ A lakossági adók és a megosztott bevételek a tanácsokhoz 1975. évben befolyt összeget tartalmazzák.

A főváros, a megyék és a megyei városok költségvetésének bevételei

főbb jogcimenként és megyénként

/Ezer forintban/

Megnevezés	Saját források	Megosztott források	Állami hozzájárulás 2/	Bevételek főösszege
Budapest főváros	1,898.155	3,533.919	2,439.499	7,871.573
Baranya megye	224.069	448.775	411.096	1,083.940
Bács-Kiskun megye	495.101	838.050	425.090	1,758.241
Békés megye	324.949	774.441	323.412	1,422.802
Borsod-Abauj-Zemplén megye	334.718	1,001.178	747.039	2,082.935
Csongrád megye	255.238	512.995	311.777	1,079.010
Fejér megye	291.303	723.990	346.828	1,362.121
Győr-Sopron megye 1/	278.252	745.997	491.892	1,516.141
Hajdu-Bihar megye	252.626	522.760	520.272	1,295.658
Heves megye	218.138	553.688	419.174	1,191.000
Komárom megye	199.256	474.244	421.633	1,095.133
Nógrád megye	132.136	427.038	393.187	952.361
Pest megye	719.946	1,096.137	437.140	2,253.223
Somogy megye	355.360	613.604	394.953	1,363.917
Szabolcs-Szatmár megye	332.307	784.705	781.236	1,898.248
Szolnok megye	309.366	808.178	407.524	1,525.068
Tolna megye	217.824	499.149	259.632	976.605
Vas megye	187.577	568.802	364.502	1,120.881
Veszprém megye	331.513	728.336	510.219	1,570.068
Zala megye	207.965	504.101	344.355	1,056.421
Debrecen megyei város	110.444	286.227	125.034	521.705
Miskolc megyei város	119.632	288.502	263.177	671.311
Pécs megyei város	116.724	231.664	207.793	556.181
Szeged megyei város	123.294	284.604	195.524	603.422
Együtt	8,035.893	17,251.084	11,540.988	36,827.965 3/

1/ Tartalmazza Győr megyei város adatait is.

2/ Tartalmazza a lakóházak javitásához nyujtott támogatás összegét.

3/ Nem tartalmazza az 5,424.455 ezer forint előző évi pénzmaradványt, valamint az egyéb bevételek 145.513 ezer forint összegét.

A főváros, a megyék és a megyei városok költségvetésének kiadásai főbb jogcimenként és megyénként

/ Ezer forintban /

Megnevezés	Gazdasági kiadás	Szociális és egészség-ügyi kiadás	Kulturális kiadás	Rend- és jogbiztonsági kiadás	Igazgatási kiadás	Pénzügyi lebonyolítási kiadás	Költségvetési szervek kiadásai összesen	Vállalati egyéb kiadások 2/	Kiadások főösszege
Budapest főváros	1,336.927	2,368.464	2,760.104	137.118	329.223	544.480	7,476.316	712.884	8,189.200
Baranya megye	151.081	298.459	402.209	26.660	104.947	152.099	1,135.455	27.415	1,162.870
Bács-Kiskun megye	217.074	481.784	667.695	26.251	157.936	203.721	1,754.461	67.897	1,822.358
Békés megye	206.093	375.623	588.564	27.250	127.055	145.175	1,469.760	20.283	1,490.043
Borsod-Abauj-Zemplén megye	331.728	566.267	830.047	49.878	174.768	173.412	2,126.100	68.743	2,194.843
Csongrád megye	138.734	284.394	427.760	25.850	97.130	116.658	1,090.526	16.249	1,106.775
Fejér megye	199.957	325.599	549.452	20.633	104.251	122.181	1,322.073	72.370	1,394.443
Győr-Sopron megye 1/	183.837	373.532	579.886	34.728	113.868	102.368	1,388.219	116.001	1,504.220
Hajdu-Bihar megye	167.052	318.052	580.283	28.032	106.081	178.666	1,378.166	12.506	1,390.672
Heves megye	191.957	315.629	417.634	18.780	96.905	147.295	1,188.200	47.041	1,235.241
Komárom megye	185.585	309.535	423.354	25.831	85.179	126.820	1,156.304	35.828	1,192.132
Nógrád megye	169.334	255.188	310.980	18.169	84.042	89.335	927.048	46.511	973.559
Pest megye	320.206	541.855	920.638	36.251	208.004	322.538	2,349.492	31.671	2,381.163
Somogy megye	239.371	352.123	519.889	25.821	126.788	152.081	1,416.073	23.547	1,439.620
Szabolcs-Szatmár megye	249.829	500.166	821.412	28.802	154.219	171.809	1,926.237	20.500	1,946.737
Szolnok megye	228.184	392.613	636.467	28.221	133.238	235.233	1,653.956	4.441	1,658.397
Tolna megye	138.979	288.915	406.154	18.326	93.420	89.374	1,035.168	8.056	1,043.224
Vas megye	131.204	308.868	428.549	21.735	95.454	138.481	1,124.291	44.939	1,169.230
Veszprém megye	290.763	382.214	610.796	31.483	133.785	152.261	1,601.302	43.951	1,645.253
Zala megye	177.424	271.920	374.996	24.643	95.775	116.002	1,060.760	50.846	1,111.606
Debrecen megyei város	132.447	83.369	209.059	2.690	30.292	40.517	498.374	43.923	542.297
Miskolc megyei város	144.471	184.743	222.439	1.550	31.495	44.681	629.379	63.239	692.618
Pécs megyei város	101.335	99.935	217.723	407	27.913	33.549	480.862	70.522	551.384
Szeged megyei város	109.524	144.488	211.929	684	27.949	47.753	542.327	55.439	597.766
Együtt	5,743.096	9,823.735	14,118.019	659.793	2,739.717	3,646.489	36,730.849	1,704.802	38,435.651

1/ Tartalmazza Győr megyei város adatait is.

2/ Tartalmazza a lakóházak javításához nyujtott támogatás összegét is.

A főváros, a megyék és a megyei városok fejlesztési alapjának bevételei és kiadásai jogcimenként

/ Ezer forintban /

Bevételek	Előirányzat 3/	Teljesitás	Kiadások	Előirányzat 3/	Teljesitás
Saját források			Célcsoportos beruházások	19,468.100	17,491.900
Lakosság községfejlesztési hozzájárulása	603.700	655.400	Ebből: lakásépités	17,428.800	16,225.400
Telekadó	15.100	13.400			
Ut- és közmüfejlesztési hozzájárulás	102.800	94.400	megyei jelentőségü kórházi ágyfejlesztés	1,228.500	642.200
Lakásépitéssel és -juttatással kapcsolatos bevételek	449.200	624.600	szakközépiskolai hálózatfejlesztés és középiskolai kollégium épités	810.800	624.300
Telekhasználati és -igénybevételi dij	825.000	836.500			
Egyéb bevételek	1,059.300	1,150.200			
Összesen	3,055.100	3,374.500	Egyéb beruházások és egyéb kiadások	13,688.500	12,284.000
Megosztott források					
Mezőgazdasági szövetkezetek városi és községi hozzájárulása	110.600	112.400 4/			
Vállalatok, ipari szövetkezetek, fogyasztási, értékesitő és beszerző szövetkezetek városi és községi hozzájárulása	1,316.600	1,393.600 4/			
Tanácsok felügyelete alá tartozó vállalatok értékcsökkenési leirásának elvont része	155.100	164.800			
Összesen	1,582.300	1,670.800			
Bankhitel					
Tanácsi értékesitésü lakások árbevételének megelőlegezésére	2,776.100	2,760.900			
Egyéb beruházásokra	798.600	569.900			
Összesen	3,574.700	3,330.800			
Állami hozzájárulás					
Célcsoportos beruházások fedezetére	13,074.200	12,721.458			
Egyéb beruházások fedezetére	2,283.400	2,665.752			
Összesen	15,357.600	15,387.210			
Költségvetésből átutalt pénzeszköz 1/	327.700	1,329.600			
Átvett beruházási pénzeszközök	3,421.900	4,845.300			
Maradvány az 1974. év végén 2/	7,853.500	8,014.900			
Bevételek főösszege	35,172.800	37,953.110	Kiadások főösszege	33,156.600	29,775.900
Összesités:					
Bevételek főösszege	35,172.800	37,953.110			
Kiadások főösszege	33,156.600	29,775.900			
Tartalék, illetve pénzmaradvány	2,016.200	8,177.210			

1/ Tartalmazza az ideiglenes átcsoportositás összegét is.
2/ Tartalmazza a célcsoportos beruházások fedezetmaradványát is.
3/ A tanácsok által saját hatáskörben megállapitott előirányzatokat tartalmazza.
4/ Az 1975. évben befolyt összeget tartalmazza.

A főváros, a megyék és a megyei városok fejlesztési alapjának bevételei főbb jogcimenként és megyénként

/ Ezer forintban /

Megnevezés	Saját források	Megosztott források	Bankhitel	Állami hozzájárulás	Átvett pénzeszköz 2/	1974. évi 3/ pénzmaradvány	Bevételek főösszege
Budapest főváros	807.800	552.100	1,121.800	5,459.252	1,449.700	1,688.033	11,078.685
Baranya megye	79.500	29.400	32.100	238.276	143.700	194.598	717.574
Bács-Kiskun megye	218.600	52.600	80.700	250.221	315.000	292.544	1,209.665
Békés megye	110.400	36.000	40.800	229.312	281.000	214.548	912.060
Borsod-Abauj-Zemplén megye	142.200	58.000	118.900	660.937	155.300	734.518	1,869.855
Csongrád megye	76.100	27.400	38.900	194.271	105.500	229.890	672.061
Fejér megye	197.700	99.500	167.700	786.180	190.000	292.903	1,733.983
Győr-Sopron megye 1/	116.100	92.200	114.800	591.010	151.200	308.944	1,374.254
Hajdu-Bihar megye	66.500	41.000	34.300	137.536	167.200	192.981	639.517
Heves megye	69.700	43.000	80.500	384.528	206.000	255.541	1,039.269
Komárom megye	104.900	62.200	92.600	576.090	195.900	154.059	1,185.749
Nógrád megye	50.000	27.200	67.200	160.414	89.200	185.523	579.537
Pest megye	293.100	76.700	136.400	540.552	388.700	534.871	1,970.323
Somogy megye	109.600	43.400	80.100	270.197	309.000	246.446	1,058.743
Szabolcs-Szatmár megye	154.000	58.500	90.900	496.648	213.800	290.278	1,304.126
Szolnok megye	141.800	64.100	123.600	259.929	353.900	125.645	1,068.974
Tolna megye	85.000	31.700	42.400	270.517	157.200	194.265	781.082
Vas megye	76.500	49.300	101.400	291.637	290.200	161.367	970.404
Veszprém megye	143.300	37.300	144.100	438.186	261.700	458.603	1,483.189
Zala megye	80.200	39.700	71.400	222.106	183.300	206.086	802.792
Debrecen megyei város	60.400	22.100	137.800	613.647	157.900	272.027	1,263.874
Miskolc megyei város	80.200	62.000	215.100	1,399.310	90.500	500.132	2,347.242
Pécs megyei város	31.600	29.000	88.900	336.820	138.200	139.013	763.533
Szeged megyei város	79.300	36.400	108.400	579.634	180.800	142.085	1,126.619
Együtt	3,374.500	1,670.800	3,330.800	15,387.210	6,174.900	8,014.900	37,953.110

1/ Tartalmazza Győr megyei város adatait is.

2/ Tartalmazza a költségvetésből átutalt pénzeszközök összegét is.

3/ Tartalmazza a célcsoportos beruházások fedezetmaradványát is.

A főváros, a megyék és a megyei városok fejlesztési alapjának kiadásai főbb jogcimenként és megyénként

/ Ezer forintban /

Megnevezés	Célcsoportos beruházások				Egyéb beruházások és egyéb kiadások	Kiadások főösszege
	Lakásépitás	Megyei jelentőségü kórházi ágyfejlesztés	Szakközépiskolai hálózatfejlesztés	Együtt		
Budapest főváros	5,665.300	75.000	54.900	5,795.200	3,270.100	9,065.300
Baranya megye	156.700	33.200	5.600	195.500	292.900	488.400
Bács-Kiskun megye	254.700	64.500	18.200	337.400	523.300	860.700
Békés megye	182.000	7.400	40.900	230.300	463.900	694.200
Borsod-Abauj-Zemplén megye	652.800	51.200	27.400	731.400	554.500	1,285.900
Csongrád megye	160.200	.	36.800	197.000	232.000	429.000
Fejér megye	923.800	20.800	86.400	1,031.000	394.400	1,425.400
Győr-Sopron megye 1/	515.500	24.900	11.600	552.000	429.900	981.900
Hajdu-Bihar megye	75.300	.	2.900	78.200	354.800	433.000
Heves megye	382.200	10.500	14.600	407.300	365.300	772.600
Komárom megye	642.300	39.700	19.000	701.000	346.600	1,047.600
Nógrád megye	160.500	.	24.000	184.500	243.500	428.000
Pest megye	667.600	27.800	9.500	704.900	722.100	1,427.000
Somogy megye	289.300	42.100	30.500	361.900	436.100	798.000
Szabolcs-Szatmár megye	371.100	107.700	45.900	524.700	525.800	1,050.500
Szolnok megye	361.400	54.300	42.900	458.600	534.500	993.100
Tolna megye	238.200	36.700	40.300	315.200	257.900	573.100
Vas megye	340.900	.	14.200	355.100	470.500	825.600
Veszprém megye	536.300	5.000	33.500	574.800	391.100	965.900
Zala megye	194.200	41.400	13.100	248.700	362.900	611.600
Debrecen megyei város	853.600	.	10.600	864.200	247.700	1,111.900
Miskolc megyei város	1,562.700	.	27.000	1,589.700	326.700	1,916.400
Pécs megyei város	383.000	.	8.200	391.200	270.700	661.900
Szeged megyei város	655.800	.	6.300	662.100	266.800	928.900
Együtt	16,225.400	642.200	624.300	17,491.900	12,284.000	29,775.900

1/ Tartalmazza Győr megyei város adatait is.